کڵپەی دەروون

گوڵبژێرێک لە شیعرەکانی

مەلا عەبدولڕەحمانی فاتیحی

بەرگی دووەم

٢٠١٨

عەبدوڵڵای حەسەن زادە

پێشەکیی بۆ نووسیوە

ئامادەکردنی

خالید فاتیحی

* ئامادەکردن: خالید فاتیحی

* پێداچوونەوە: مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە

* پۆلێنکردن: ئیسماعیل ڕاجی

* هەڵەچن: عەبدوڵڵا تاهیر

* دیزاین و بەرگ: سدیق عەلی

* ژمارەی سپاردن: (٨٩٠)، ساڵی ٢٠١٥ی وەزارەتی رۆشنبیری

* تیراژ: ٥٠٠ دانە

*لەسەر ئەرکی هێمن فاتیحی چاپ کراوە

* چاپی یەکەم (٢٠١٨)

* چاپخانە. ڕێنما

پێشەکی

خاوەنی ئەم دیوانە شیعرە

دنیای سەردەمی منداڵی و لاوەتیی ئێمە نە بەقەد دنیای ئێستا بەرفرەوان بوو، نە هێندەی ئێستاش خاوەنی کەرەسەی جۆراوجۆری پێوەندیە کۆمەڵایەتیەکان بوو. بەتاییەتی لە ناوچە سنوریەکانی وەك بانێ و سەردەشتو خانێ، تەنانەت جادەی خاکییش جگە لە نێوان شارەکان لە هیچ کوێ نەدەبینراو لەوانیش‌دا بە کەمی تڕومبێل هاتوچۆیان دەکرد. بەوحاڵە هاتوچۆی قوتابیانی ئایینی کە ئەمن و مەلا ڕەحمانی فاتیحی خاوەنی دیوانی "کڵپەی دەروون"یش لەوان بووین، ئەو دنیایەی بەرتەسکتر کردبۆوەو دەکرێ بڵێم بەشێکی زۆر لە مەلاو فەقێیەکان دووراودوور یەکتریان دەناسی. دووسێ ساڵ بوو ناوبانگیم بیستبوو، هەتا ساڵی ١٣٣٥ی هەتاوی (١٩٥٦)ی زایینی، (٦٠) ساڵی ڕەبەق پێش ئەمڕۆ لەگوندی "ترکەش"ی ناوچەی "بەری مێرگان" چاوم پێی کەوت. وا دیار بوو ئەویش ناوی منی بیستبوو، چونکە لە یەکەم دیداردا وەك دوو دەستەبرا دەگەڵ یەك بەرەوڕوو بووین. ئەوەی لەسەریم بیستبوو لە لاوچاکی، ڕوح سووکی، خۆش مەشرەفی و دەنگخۆشی هەمووی بەزیادەوە ئەوە بوو کە بەر گوێم کەوتبوو. بەزمی ڕووتی بەناوبانگە. دنیای فەقێیایەتی کە پڕ بوو لە هەژاری و نەداری لە "قەلەندەرخانە" کانی دا فەزایەکی شادی پێك هێنابوو. ڕۆژانی سێ شەممەو هەینی کە پشووی حەوتووانە بوون، فەقێی چەند دێی لێك نزیك وەسەر یەك

دەکەوتن و بەزم و ئاهەنگێکیان ساز دەکرد کە خەڵکی خوا پێداویش ئێرەیی پێ دەبردن. ئەو دەمانە وشکەداوەتێکیان دەگرت کە کورد گوتەنی کەچکی تێ نەدەگەڕا. بۆ ئەو کارە بەزمگێڕو گۆرانیبێژیش هەر لەخۆیان بوون. هەرچەند کەم وزۆر هەمووان لەو مەیدانەدا خۆیان تاقی دەکردەوە، بەڵام فاتیحی سەرتۆپی هەمووان بوو. چبۆ بەزمی مەجلیسو چبۆ گەرمکردنی کۆڕی وشکەداوەت، هەتا ئەو دیار بایە حەیف بوو داوا لە کەسی دیکە بکرێ. لەو بوارەدا مەلا ڕەحمان زۆر بەهرەمەند بوو. وەك هەموو هونەرمەندێك بەشێك لە شێعرەکانی فۆلکلۆری بوون. بەڵام لەبارەی هەر بابەتێکەوە بیویستایە بە لووزەو شێعری بۆ دەهات و کانیاوی زەوقی وشکایی نەدەهات. هەر ئەو بەهرەیە بوو کە دواتر مەلا ڕەحمانی هێنایە مەیدانی شێعرو شاعیری. خوێنەری "کڵپەی دەروون" دەبینێ کە شێعرەکانی فاتیحی شێعری عەرووزین و ڕەنگە هێندێ لە خوێندەوارە لاوەکانمان تێرچێژ نەکەن. بەڵام بەڕاستی نەك هەر بۆ هاودەورەکانی، بەڵکوو بۆ هەموو ئەوانەی پێوەندیی نزیکیان بە کۆمەڵی کوردەوارییەوە ماوە، چێژو تامو بۆنێکی ڕەسەنی کوردەواری دەبەخشن. فاتیحی لە زۆر بواردا قەریحەی خۆی تاقی کردۆتەوە. ئەو کە ئاوێتەی خاك و ئاوی کوردستانە ئەگەر دێتە سەر وەسفی سروشتی نیشتمانە جوانەکەی و شاخ و کێوو چڕوچێوو گوڵ و گیاو باڵندەو پێڕۆیەکانی، ئەوەندەی پێیە قەتی لێ نابڕێ، ناکرێ شاعیر دڵی هەبێ و دڵداری بووبێ و دڵداریی تاقی کردبێتەوەو شێعری دڵداری نەڵێ. لەو بارەیەشەوە

نیشانەکانی ئەوینێکی پاك لە بەرهەمەکانیدا بەدی دەکرێن. کاتێکیش نۆرە دەگاتە شێعری نیشتمانی و خەباتگێڕانە تێدەگەی بەڕاستی ئاشقی گەل و نیشتمانەکەیەتی و بەدڵەوە بۆیان دەسووتێ. لە هەمووی گرنگتر ئەوەیە لە پشتی هەموو بابەتە شێعرییەکانی شاعیرێکی ڕاستگۆو دڵسۆزو بێ فیزو ئیفادە هەست پێدەکەی.

خوێنەری هێژا! ئەمن نە شاعیرم و نە شێعرناس. مەبەستم لە نووسینی ئەم کورتە بابەتە هەر ئەوە بوو بە بۆنەی دەرچوونی دیوانەکەیەوە یادێکم لەو برایەم کردبێتەوە کە تا ئەو ڕۆژەی دێوەزمەی مەرگ بە ناوەخت لە بنەماڵەکەیو لە منو دۆستو برادەرەکانی هەڵبڕی، قەت پێوەندیمان نەپچڕاو هەرگیز دڵمان لێك دانەبڕا. ناسین و داوەری لەسەر دیوانی فاتیحی بۆ خۆتان بەجێ دێڵم. لەکۆتاییدا نامەوێ بیشارمەوە کە لە پاڵ خۆمدا ماوەیەکی زۆر لە کوڕەکانی کە بەخۆشی یەوە "گیا لەسەر پنجی خۆی دەڕوێ" ئەوانیش ئەدیبو بە بەهرەن، بەگلەیی بوومو یەك دوو جاریش وەگوێم هەڵێنابوون کە چۆنە غەمی چاپی شێعرەکانی باوکیانیان لەبەر نیە. ئێستا کە دەبینم پرتەوبۆڵەکەم کاری خۆی کردوە زۆری پێ خۆشحاڵمو بە بەشی خۆم سوپاسیان دەکەمو پیرۆزباییان لێ دەکەم.

عەبدوڵڵا حەسەنزادە

١٣٩٥ی هەتاوی (٢٠١٦ی زایینی)

ژیاننامەی فاتیحی

ناوی تەواوی فاتیحی (عەبدولڕەحمانی کوڕی عەبدولکەریمی کوڕی عەبدوللا)یە، دایکی ناوی (زینەت) بووە، لە ساڵی(١٩٣٠) لە گوندی(یارئالی) ناوچەی گەورکی موکری سەر بە شارستانی مەهاباد لەخێزانێکی جوتیار لەدایکبووە، سێیەم منداڵی خێزانەکەی بووە، سێ براو خوشکێکی هەبووە بەناوەکانی (غەفوور، عەلی، مستەفاو مریەم). پێشتر ماڵەباوانی لە گوندی (نەجنەی سەروو)ی سەر بە شاری بانە، بەهۆی کێشەی کۆمەڵایەتییەوە ناچاردەبن ئەوێ بەجێبهێڵن و بچنە گوندی (یارئالی)و دوای چەند ساڵێك ئەوێ جێدەهێڵن و روودەکەنە دەڤەری (لاجان)ی پیرانشارو لە گوندی (سۆغانلوو) دەگیرسێنەوە. لە تەمەنی پازدە ساڵیدا دەچێتە حوجرەو لە لای مامۆستا (عەبدوڵلای سولەیمانی) دەستدەکات بە خوێندنی سیپارە، دوای خوێندنی قورئان و گولستانی سەعدی، دەچێتە گوندەکانی (تورجان)و (بوغدەکەندی)و (قەرەگوێز)و (حەمامیان). هەر لە درێژەی خوێندنیدا زۆر جێگای دیکەش دەگەڕێ وەکو بۆکان و سەردەشت و گوندەکانی (بێوران)و چەند شوێنێکی دیکەش.

فاتیحی لە ژیانیدا زۆر کوێرەوەری و چەرمەسەری دیتوون و زۆر بەهەژاری ژیاوە. سەبارەت بەمەش گوتویەتی: (جارێکی چوومەوە ماڵێ مامم جوتێك کاڵەی بۆ کڕیبووم، بەڵام دڵم نەدەهات لەپێیان بکەم. رۆژە رێیەك بەپێیان رۆیشتووم کاتێك گەیشتوومەتە نزیك ئاوایی، ئەوجا لەپێم کردوون، دەنا هەر بەپێخواسی دەڕۆیشتم. بۆئەوەی کاڵەکانم کۆن نەبن). فاتیحی دەنگیشی خۆشبووە، دەیگوت: (جارێکیان مەلایەك ئیجازەی مەلایەتی وەردەگرت، ئەوکاتیش باوبوو، دەبوایە سێ شەوو رۆژان ئاهەنگ و شایی بایەو شایەر بانگ دەکران. لەو ئاهەنگەدا عەلی خەندانی هونەرمەند بەشدار دەبێ و بەیەکەوە گۆرانی دەڵێن. پاشان عەلی خەندان دەڵێ: (فەقێ رەحمان) بۆچی واز لە فەقێیایەتی ناهێنی و نایە لای من، وەڵلاهی قازانج

دەکەی). زۆربەی گوندو حوجرەکانی دەڤەری پیرانشارو سەردەشت و بۆکان گەڕاوە بۆ خوێندن. جاری وا هەبووە بە سالیش نەگەڕاوەتەوە مالێ. بۆیە کاتێك بە سەفەر دەگەڕێتەوە گوندی سۆغانلوو، دەبینێ ماوەیەکی زۆرە باوکی کۆچی دوایی کردووە، ئەوەش کاریگەری زۆر لەسەر هەستی دادەنێ و دەبێتە خەمێکی گەورە.

لەو سەردەمەدا حوجرە، ناوەندی جۆشدانی بیری نەتەوەیی و برەودان بە زمانی کوردی دەبێ، زۆربەی ئەو مەلاو فەقێیانە هەڵگری بیری نەتەوەیی دەبن و تێکەڵ بەو رەوتە کوردایەتیە دەبن، کە لەو سەردەمەدا حزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران رێبەرایەتی دەکرد. ئەویش دەبێتە ئەندامی حزبی دێموکرات و درێژە بە کاری رێکخراوەیی خۆی دەدات.

دیوانە شیعری شاعیران کە تاکوتەرا لە کوردستانی باشوورەوە دەهاتن بە دزیەوە دەنووسرانەوەو دەست بەدەست دەگەڕان، لەبەرئەوەی لە سەردەمی رژێمی پاشایەتی کتێبی کوردی قاچاغ بوون. لە سالانی (١٩٥٢-١٩٥٣) بەهرەی شیعری فاتیحی دەگەشێتەوەو دەست بە شیعرنووسین دەکات. تاکە شوێنیش بۆ بلاوکردنەوە، رادیۆی کوردیی کرماشان بوو، کە زۆربەی شیعرەکانی بۆ ئەوێ ناردووەو لەلایەن شوکرڕوللای بابانەوە خوێندراونەتەوە. لە سالی (١٩٦١) لە گوندی ئالواتان ئیجازەی مەلایەتی لەسەر دەستی مامۆستا (مەلا نەجمەدینی کەوکەبی) وەردەگرێ. سێ شەوو رۆژان دەبێتە شایی و بەزم و رەزم. لە سالی (١٩٦٣) لە گوندی (دۆڵەتوو) دەبێتە مەلاو هەر هەمان سالیش لەگەڵ (ئامینە مەولود قادر) ژیانی هاوسەرگیری پێکدێنێ و بەرهەمی ئەو هاوسەرگیریەش پێنج مندالی لێدەکەوێتەوە بە ناوەکانی (خالید، ئایشە، کاوە، تریفەو هێمن).

لە سالی (١٩٦٥) کە لە گوندی (چەکۆ) مەلا دەبێت سەرژمێری گشتی دەکرێ، زۆر لەگەڵ کارمەندانی (نفووس) باری کەسێتی دەکات کە نازناو (شۆرەت)ی فاتیحی بۆ

بنووسن بەلام ئەوان گوێی نادەنێ و بە ئارەزووی خۆیان شۆرەتی (ئاشووفتە)ی بۆ دەنووسن.

سالانی (١٩٦٧-١٩٦٨) کاتێك رژێمی پاشایەتیی دەستدەکا بە گرتنی ئازادیخوازان، بێگومان مەلا عەبدولرەحمانی فاتیحیش بێبەش نابێ و لەلایەن (تیمسار ئووەیسی) فەرمانی گرتنی دەردەچێ و دەگیرێ و بۆ زیندانی (جلدیان) دەگوازرێتەوەو دوای ماوەیەك زیندانی، ئازاد دەکرێ. بەلام ترسی ئەوەی دەبێ کە وازی لێنەهێنن و دووبارە بیگرنەوە. بۆیە لە شەوێکی پایزیدا خرت و پرتەکەی کۆدەکاتەوەو لە گوندی (داوداوە)، سنوورە دەستکردەکە دەبەزێنێ و دێتە گوندی(شێنێ)ی باشووری کوردستان. پاشان دەچێتە گوندی (زێوکە)ی دەڤەری پشدەرو دەبێتە مەلای ئاوایی. لەوێ لەگەڵ شاعیری میللی (حەمەپۆلا)ی هاوڕێی یەکدەگرنەوە. کاك حەمەپۆلا ئێستاش دەگێرێتەوە: (شەوانە، دوای نوێژی خەوتنان لە مالی مامۆستا دادەنیشتین و باسی سیاسەت و ئەدەبمان دەکرد. کابرایەك هەبوو ناوی (مام رەسوو) بوو، هەموو شەوێك دەهات و مەجلیسەکەی دەکردە ئی خۆی، تەنیا باسی سە زەردی دەکرد، کە چ سەگێکەو حەریفی چەند گورگانە، شەوێك نەبوو دوان نەبوو، گوتم وا بڕوا دەری ناهێنێ، شەوانە ئەگەر دەهات دوای سەعاتێك دەمگوت: مام رەسوو نەیکەینە شەو؟، دەیگوت کەیفی خۆتە. بۆیە دەرۆیشتین و کە ئەو دەچۆوە مالێ، بامدەدایەوەو دەهاتمەوە لای مامۆستاو تا درەنگانی شەو دادەنیشتن، دوور لە باسی سە زەردی!)

دیسان لە گوندی (زێوکە)شەوە بارگەوبنە دەپێچێتەوەو دەچێتە گوندی (دێلۆ)و لەوێش دەبێتە مەلای گوندو حوجرەو کۆمەلێك فەقێشی دەبن. لەوێش ناچار دەبێ بڕواو بچێتە شاری قەلادزێ و کرێکاری دەکا. پاش ماوەیەك دەچێتە گوندی (شۆڕان) لەوێ کابرایەك مەلای رەمەزان دەبێ. کە مەلا عەبدولرەحمانی فاتیحی دێتە ئەوێ ناچار واز لە کارەکەی دێنێ و دەبێتە مجێور. بۆیە دەلێت:

ئەمساڵ لە گوندی شۆڕان

مەلاو مزگەوت گۆڕان

کۆڵنەدەری تووتنەوان

بوو بە مەلای رەمەزان

وەك مەلای خڕێ بەرداشان

بوو بە مجێور لە پاشان.

جارێکی دیکەش (شۆڕان) بەجێدێڵێ و دیسان دەچێتەوە قەڵادزێ. رۆژی ١٩٧٤/٤/٢٤ کاتێك فڕۆکە جەنگیەکانی رژێمی بەعس شاری قەڵادزێ بۆردوومان دەکەن، ئەویش وێڕای خەڵکەکە قەڵادزێ بەجێدێڵێ و دەچێتە گوندی (سونێ) تا ساڵی ١٩٧٧ کاتێك رژێمی بەعس گوندەکانی دەڤەری پشدەری راگواست گوندی سونێش بۆ ئۆردوگای تەوسووران راگوێزرا.

لە ساڵی ١٩٧٩ کاتێك شۆڕشی گەلانی ئێران بەسەر رژێمی پاشایەتیدا سەرکەوت، شاعیر دەگەڕێتەوە رۆژهەڵاتی کوردستان و لە شاری (پیرانشار) دەگیرسێتەوە. لە کاتی هەڵگیرسانی شەڕ لە نێوان کۆماری ئیسلامی و بزووتنەوەی رزگاریخوازی کورد، جارێکی دیکەش دەگەڕێتەوە باشووری کوردستان و لە گوندی (کەنجاڕێ) بە مەلایەتی و توتنەوانی ژیان دەگوزەرێنێ، تا ساڵی ١٩٩١و لە کاتی کۆڕەوەکەدا دەگەڕێتەوە بۆ رۆژهەڵاتی کوردستان و لە گوندی (گردئاشەوان)دەبێتەوە بە مەلا. تا لە رۆژی یەکشەممە ٢٠٠٢/١١/١٠ کۆچی دوایی دەکات و دەچێتەوە بەرقاپی دلۆڤانی یەزدانی مەزن و لە گۆڕستانی گوندی گردئاشەوان بە خاك دەسپێردرێ.

خالید فاتیحی

پاڕانەوە

یـا (رسـول اللە) دەخـیـلـە، بـێ کـەس‌و سـەوداسـەرم
تـۆی پـەنـاهـی بـێ پـەنـایـان، تـۆی شـەفـیـعـی مـەحشـەرم
بـێ پـەنـام، پشـت‌و پـەنـاهـم هـەر ئـەتـۆی ئـەی ئـەحـمـەدا
غـەیـری دەرکـی تـۆ مـەحـاڵـە، دادی خـۆم بـۆ کـەس بـەرم
ڕووت و قووتی دەشتی مەحشەر، هەر منـم ئـەی نـووری حـەق
چـاو لـە دەسـتـی تـۆم دەزانـی، هـەر ئـەتـۆی خـەم لابـەرم
عـومـری لاویـم بـا ڕفـانـدی، کـەوتـمـە گـێـژاوی خـەتـەر
بـێ شـعـوورو هـۆش‌وگـۆش‌و، نـاکـەسـی بـەد گـەوهـەرم
ڕووم نـیـیـە بـێـمـە مـەدیـنـەو، زیـارەتـی ڕەوزەت بـکـەم
هـێـنـد گونـەهـبـارو زەلـیـل و، ڕوو ڕەش‌و بـەد ئـەخـتـەرم
ڕووم لـە دەرکـی تـۆیـە هـاتـووم، ژەنـگـی سـەر دڵ لابـەرم
لـوتـفـی تـۆم بـێ لـێـم زیـادە، ئـەی سـەرۆك و سـەروەرم
یـا حـەبـیـبـەلـلا نـەخـۆش‌و دەردەدارم ڕۆژو شـەو
نـیـمـە تـۆشـەی قـەبـری تـاریـك، دەسـت بـە تـاڵ‌و بـێ وەرم
زۆر لـە کـاری چـاکـە دوورم، ڕەحـمـەتـە سـەرکـەوتـنـم
وشـك و ڕەق، بـێـهـێـزو تـاقـەت، چـاو لـە ئـاوی کـەوسـەرم
خـوایـە عـەبـدێـکـم هـەژارو، بـێ مـەتـاع و دەس بـەتـاڵ
بـمـخـە بـەر عـەفـووت، دەنـا بـەم بـارەوە چـۆن دەربـەرم؟
هـەرچـی کـردوویـە لـە دونـیـا (فـاتـیـحـی) بـێ ئـەمـریـیـە
خـوایـە ڕوحـمـی خـۆت بـکـەیـتـە سێـبـەرو تـاجـی سـەرم

١٩٩٢/٣/٥ گردئاشەوان

من دەڵێم

مــن دەلــێــم دنــیــا بــەتــالــە، دەرســی قــورئــانــم دەوێ
دڵ دەلــێ جــوانــیــی ســروشــتو، زولــفــی پــەخشــانــم دەوێ
من دەلێم پێم خۆشە حەلقەی زیکری یەزدان بامیداد
ئــەو دەلــێ بــۆســەو کــەنــارو بــەزمــی جــێ ژوانــم دەوێ
مــن دەلــێــم پــیــرو نــەخــۆشــم نــاگــەمــە جــێ ڕاوی یــار
ئــەو دەلــێ هــەســتــە بــڕۆ، بــەو وەخــتــە ســەیــرانــم دەوێ
مــن دەلــێــم مــزگــەوتــە جــێــگــەم ڕۆژو شــەو گــۆشــەنشــیــن
ئــەو دەلــێ مــەیــخــانــە خــۆشــە، جــامو فــنــجــانــم دەوێ
مــن دەلــێــم بــۆ پــیــری وەك مــن خــۆشــە گــۆشــەی خــانــەقــا
ئــەو دەلــێ بــەزمــی حــەریــفــان، ســازی ڕەنــدانــم دەوێ
مــن دەلــێــم هــێــنــدەی نــەمــاوە عــومــری فــانــیو بــێ بــەقــا
ئــەو دەلــێ بــادەو شــەرابو مــاچــی لــێــوانــم دەوێ
مــن دەلــێــم چــیــدی بــەداوی زولــفــی یــاران هــەڵ نــەلــێــم
ئــەو دەلــێ تــامــاوە ڕوحــم، مــەدحــی یــارانــم دەوێ
مــن دەلــێــم دوا ســاتــی عــومــرە، بــەســیــە وێــلــیو ســەرســەری
ئــەو دەلــێ ســیــنــەی بــلــوورو ســێــوی مــەمــکــانــم دەوێ
مــن دەلــێــم تــۆبــە هــەزارجــار خــوایــە وا ڕووم کــردە تــۆ
ئــەو دەلــێ ئــەو جــارە ئــەمــنــیــش، شــیــنو ئــەفــغــانــم دەوێ
من دەلێم با بەس بێ ئەو جار، ڕوو لە دەرگای حەق دەکەم
ئــەو دەلــێ بــاشــە، بــەهــەشــت و حــورو غــیــلــمــانــم دەوێ
(فــاتــیــحــی) ئــیــخــلاســی نــیــیــەت چــاکــە بــۆ ڕۆژی جــەزات
ئــەی خــودایــە مــن لــە لــوتــفــت نــووری ئــیــمــانــم دەوێ

١٩٩٧/٩/٢٦ گردئاشەوان

بگرە دەستم

ئەی خودا سەرگەشتەوو وێڵی دیارم، ڕەحمەتێ
ماتو مەحزونو نەخۆشو دەردەدارم، ڕەحمەتێ
غەرقی عوصیان و گوناهی نەفسی ئەممارەو هەوام
چاو بە ئەشکی سوێرو سوورو دڵ فگارم، ڕەحمەتێ
سەرکەشو چارە ڕەشو بێبەش لە نازو نیعمەتم
چاو لەدەستو خۆپەرستو نالەبارم، ڕەحمەتێ
وەك هەتیوی بەر شەمالی ساردی پایز بێ نەوام
داری بێ ڕیشەو ڕەگی سەر کوهسارم، ڕەحمەتێ
پایزی عومرم گەلاڕێزانیەتی هاوار لەمن
شێوی چاکەم نەبڕی هەرگیز، شەرمەزارم، ڕەحمەتێ
هەرچی کردوومە لە دنیا، بۆتە تۆق چۆتە ملم
بەو هەموو تاوانە زۆرە قورسە بارم، ڕەحمەتێ
بوومە عەبدی ئالقە بەگوێی نەفسو شەیتانی لەعین
بگرە دەستم سەرکەوم لەو گۆڕی تارم، ڕەحمەتێ
پیری ئاخیرشەڕ منم، ئەی قوڕ بەسەر ئەمنی فەقیر
بەردی سووتاوی ڕەشی جێگەی هەوارم، ڕەحمەتێ
بوومە جێگەی تیرو تانەی سەرسەری و ئەبلەو نەزان
زۆر گوناهبارو خەتاکارو نەدارم، ڕەحمەتێ
یا ئیلاهی نیمە تۆشەو، ڕێی نەجات بوون زەحمەتە
گەندەڵە داری ڕزیوی بەرپەسارم، ڕەحمەتێ
قەت لەکاری نالەبار نەمبوو پەشیمان بوونەوە
(فاتیحی) سەوداسەرم، گێژو هەژارم، ڕەحمەتێ

٢٠٠٢/١٠/٤ گرد ئاشوان

سکالا

ئـەی خـودا هـەر تـۆ خـودای‌و تـۆ وەکـیـلـی مـوتـلـەقـی
تۆی سەبەبکاری هەموو شت، بۆ سەنا تۆذی حەقی
غـەیـری تـۆ پـووچ و بـەتـالـەو فـانـیـیـە هـەرچـی هـەیـە
هـەر ئـەتـۆ لایـق بـەحـەمـدی، بـۆ سـتـایـش لایـەقـی
ڕوو لە دەرکی هەر کەسێ کەم، بێ عەتایەو بێ کەرەم
دەرکـی تـۆ ئـاوالـەیـە بـۆ عـاصـیـان، تـۆ ئـەشـفـەقـی
عـومـری لاویـم چـوو بـەبـاداو ژیـنـی پـیـری هـاتـە ڕێـم
ئەی دلا بەدبەختی تاکەی بۆچی وا سەختو ڕەقی؟
ژیـنـی ئـەولا خـۆشـتـرە دنـیـا بـەکـارنـایـەت بـرام
تەرکی دنیاکە لە بەرچی هێندە گێژو ئەحمەقی؟
(مانـع الـخیـر) و هـەلوعی، هەڵ دەلووشی پاکوپیس
ئـاوی کـەوسـەر نـاخـوا، پـیـاوی گـونـاهـکـارو شـەقـی
زالمی، زولـمێ لـەنـەفسی خۆت دەکەی ئەی بێ حەیا
تۆزی بەرپێی عاریفان بەو جان نیساری موتتەقی
بـەسـیـە ئـیـنـکـاری هـەتـاکـەی تـابـعـی شـەیـتـان دەبـی!!
بـۆ لـە ئـاگـرو مـاری دۆزەخ ئـەی شـەقـی لا یـەتـتـەقـی
لائوبـالـی‌و سـەرسـەری، بێ عـەقـڵو هـۆش‌و بێ تـەمـیـز
مـەسـتو سـەرشـێـتو نـەفـامـە (فـاتـیـحـی) زارو شـەقـی

١٩٩٧/١٢/٢١ گردئاشەوان

دەڵێم هەر دێتە لام ئاغا

بۆ (عوسمانی وەجاخی)

گوتم قەولی بەمن داوە، دەبێ هەر بێتە لام ئاغا
مەحاڵە گەر نەیەت سەیرە، درۆ ناکا برام ئاغا
دلم شادە دەڵێم ڕۆژێکی ئەو هەر دێتە سەردانمان
دەکەین سەیران و تەفریحێک، لە سەر چۆم و لە ناو باغا
ئەگەر (قازی) لەگەڵ بێ وەزعەکە خۆشتر دەبێ چونکە
سەفابەخشە برام قازی، لە هەر باغ و لە هەر ڕاغا
لە دۆستێک حاڵی تۆم پرسی، شوکر بۆخوا گوتی باشە
گوتی لەو بەینەدا دیتم لە (بەیتاس) و لە سابڵاغا
ئەتۆ زستانێ فەرمووت دێم، بەهاریش چوو نەهاتی بۆ؟
خەفەتبارە لە نێو قەلبی حەزین و مات و ناساغا
بە لوتف و مەرحەمەت گەربێی، بپرسی حاڵی ئەو پیرە
وەکو بولبول نەجاتم دێ، لە هاوڕازی قەل و زاغا
دەبێ پێشوازییەکی وات لێبکەم هەرگیز نەدیترابێ
بەگۆشت قاز و قەل و حەیوان، موشەککەل بێ لە یاپراغا
بە پیریش مەیلی لای ئێوەم لە دڵ دەرناچێ باوەڕ کە
بە عەشقی ئێوە گیرۆدەم، وەکو کەشتی لە باتلاغا
ئەوەندەم ئارەزووی دیداری تۆیە، باوەڕم پێ بکە
وەکو پیاوێکی زۆر برسی، لە سفرەی ماست و قەیماغا
بەبێ تۆ چوومە (بوڕهان) و (شەرەفکەند) بۆ تەوافی پیر
وەکو شێر ناوی پیر دیار بوو، لە گۆشەو سووچی بەیداغا
دەزانی (فاتیحی) دۆستێکی دڵسۆز و وەفادارە
دەخیلت بم نەکەی دۆست بی، لەگەڵ پیاوی قوڕمساغا

١٩٩٦/٦/١٣گردئاشەوان

عوسمانی وەجاخی: لە ساڵی ١٩٣٤ لە دایکبووە و لە ساڵی ٢٠٠٢ لە گوندی ئاڵواتانی سەر بە شارستانی سەردەست کۆچی دوایی کردووە. وەجاخی یەکێکە لە شاعیرە زمان پاراوەکانی ئەم دەڤەرە و یەکێك بوو لە هاوڕێ نزیکەکانی فاتیحی. بەڵام بەداخەوە تا ئێستا دیوانە شیعرەکەی چاپ نەکراوە.

قازی: مەبەست مەلا قادری نێزەیی یە

شۆخی چاومەست

ئـەی کـیـژی شـۆخـی چـاومـەسـت
بـۆ تـۆیـە شـیـعـرو هـەلـبـەسـت
نـــەمـــدیـــوە کـــەس وەکـــو تـــۆ
عـــەیـــیـــارو جـــوانو تـــەڕدەســـت
مـــریـــدی دوو چـــاوی مـــەســـت
مـەسـتـە بـە جـامـی ئـەلـەسـت
بـــە داوی زولـــفـــی خـــاوت
دلـــم دەعـــەشـــقـــی تـــۆ بـــەســـت
لـــە داخـــی بـــێـــوەفـــایـــیـــت
کـەوتـووم نـەخـۆشو بـێ هـەسـت
ئـــەو لـــێـــوو کـــولـــمـــە سوورە
بـەخـۆم نـەبـوو ئـەوم گـەسـت
لـە دووریـت هـێـنـدە گـریـام
ڕژا لـە چـاو خـوێـنـی خـەسـت
پـیـر بـووم لـە دووریـی بـالاَت
عـومـرم گـەیـشـتـە لای شـەسـت
بـــە شـــەهـــدی لـــێـــوو زارت
فـریـوت دام بـە ئـەنـقـەسـت
(فـــاتـــیـــحـــی) بـــێ زمـــانـــە
ئـەتـۆ لـێـت کـردووە دەم بـەسـت

گردئاشەوان ١٩٩٢/١/٢٣

پایزی پیری

مووی ڕەشم پاکی سپیو سۆڵە، لەتاوخاڵی ڕەشت
هێزی ئەعزامی دزیوە، غەمزەیی چاوی گەشت
وەك گەڵاڕێزانی پایز، دێتەخوار فرمێسکی چاو
جارێ نەتفەرموو لەخەمدا، حازرم بۆ هاوبەشت
گێژەڵووکەی پایزی عومرم، ئەوا کەوتۆتە گەڕ
گەرنەیەی بۆ دیدەنیم، حاشا لە تۆ و (قالە ڕەشت)
پەرچەمی قرتاوو، زولفی لوولو خوارت کوشتمی
قەت خەلاس نابێ عیتابو نازو گێرەو قەرقەشت
زۆر نەخۆشم گەر بەلوتفو مەرحەمەت شەو بێیەلام
حازرم بۆ گاو و گەردوونی سوپاەو ئەرتەشت
لاڵو پاڵ کەوتووم لەجێدا، چاوەڕوانی قابیزم
تا نە مردووم با ببینم، بەژنو بالای بێ غەشت
پایزی پیری لە من میوانە، شەوماتو حەزین
دێتە گوێم جارجارە زەنگی جێ هەواری (ترکەش)ت
هێندە شەنگو شۆخو شیکی وەك پەڕەی گوڵ ناسکی
بولبولی دڵ شێتو شەیدایە لەبۆ خونچەی گەشت
بۆ زەکاتی ماچی خۆت نابەخشی بەمنی موستەحەق؟
(فاتیحی) گەردن کەچە بۆ چاوو ئەبرۆی مەهوەشت

١٩٩٧/١١/١١ گردئاشەوان

قالە ڕەش مەبەست مەلا قادری نێزەیی هاوڕێیەتی.

خۆزگە

خۆزگە وەك جاران دەمدی جەمالت
دەمدی جەمالی وێنەی سامالت
خۆزگە ئەمسالیش وەك سالی سالان
پەپوولە دەبووم لە دەوری خالت
خۆزگە وەك شەماڵ، شەوو نیوەشەو
سەرێك دەهاتم بۆ دەركو مالت
خۆزگە وەك باران لە فەسلی بەهار
باریبامە سەر چیغو ڕەشمالت
خۆزگە بە دوودەست گرتبام سێوەکەت
تێر بۆنم کردبان نارنجی کالت
خۆزگە بەپیریش هەر لەلای تۆبام
بەدوو لێو گرتبام سەرگۆنای ئالت
تۆ پیرت کردم بە داخو حەسرەت
نەتپرسی جارێك چلۆنە حالت
زۆر پەشێوحالم لە دووریی بالات
بۆچ بوو بەقاتی وەعدەی ویسالت
خەتابار هەر تۆی بێ شەرت و بەقای
خوێن ڕێژو زالمە چاوی کەژالت
چەند دادەڕۆم کرد چەندم کرد هاوار
قەت نەتگوت بەسکە لە نالەنالت
پیر بووی (فاتیحی) تاکەی چاوەچاو
لە دەست خۆت داوە عەقڵو کەمالت

١٩٩١/٧/٢٥ گردئاشەوان

گەڵاڕێزانی عومر

ئـەو ژیـانـە تـرش‌وتـالـە، تـالـە عـەیـنـی ژەقـنـەمـووت
عـادەتـی وایـە، نـەدامـەت تـا بـڕۆی هـەر دێ لـە دووت
نـەگـبـەتـی گـەر شـانـی گـرتـی زەحـمـەتـە دەس هـەڵـگـرێ
وات فشـار داوێـتـە سـەر نـەتـوانـی هـەڵـکـێـشـی پشـووت
چـت لـەدەس نـایـە بـۆ هـەر لایـەك دەچـی بـەسـراوە ڕێـت
جـا دەبـێ ئـەو ژیـنـە چۆن بـێ نـەتـبـێ قـووتـی لایـەمـووت
ئـەو کـەسـەی کـۆشـك‌و تـەلارو بـالـەخـانـەو قـەسـری بـێـت
خەم مەخـۆ ڕۆژێك بـە تـەنـیـا کـۆچ دەکـا دێ ڕووت و قـووت
وا گـەڵاڕێـزانـی عـومـرم هـاتـەپـێـش، بـێـچـارە خـۆم
بار دەکـەن دەورووبـەرم، هـەر دێـن دەڕۆن تـاق تـاق‌و جـووت
مـاڵ‌و سـامـانـت دەبـێـتـە خـاك‌وخـۆڵ، ئـاگـری گـەرم
بـاقـی تـەنـیـا هـەر خـودایـە زاتـی حـەیـی لایـەمـووت
ئـاخـیـری عـومـرەو نـەجـات بـوونـم مـەحـاڵ‌و زەحـمـەتـە
خـوایـە بـمـبـەخشی بـەخـاتـر ئـایـەتـەلـکـورسی‌و قـنـووت
شـاری خـامـۆشـان دەمـێـکـە چـاوەڕوانـی مـن دەکـا
بێ زەخـیـرەو زادو تـێـشـوو، بـێ عـەمـەل، بـێ بـەرگ و ڕووت
هـەر خـودا بـۆ خـۆی بـکـا روحـمـێ بـەحـالـی (فـاتـیـحـی)
خـۆ دەنـا یـەك زەڕڕە نـیـمـە چـاکـە جـاچـۆن بـێـمـە ڕووت

گردئاشەوان ١٩٩٨/٥/١٩

میوانێکی مەردو ڕەند

(بۆ مەلا ڕەسوڵی نەوزادی)

سلاو مەلای باوکی (زەند)
لێك دووریمان بۆتە چەند
هەستە وەرە گیرمەبە
بەبێ چراو چوونو چەند
وەرە بچینە سەر بەحر
بڕۆین هەتاکو دەربەند
کتریو نانو چای بەرین
ئیستیکان، چادانو قەند
بیکەینە بەزمو خۆشی
لەسەر گۆمی شینو مەند
لە کەنجارە دا تەنیام
بێ خزمو دۆستو پەیوەند
لەو دۆڵەدا هەر تۆم هەی
دۆستی بە ڕاستیو یەك دەند
خەلکی ئێرەش خراپ نین
خاوەن توتنو دەولەمەند
ئەو دەشتی پانو بەرین
قشلاخە مێرگەو زەمەند
بۆ خاوەن ماڵو مالات
خۆشە وەکو (گەدە) و (لەند)
پایزو بەهاران خۆشە
بۆ خێڵەکیو بۆ ڕەوەند

بــــەخســــوس بـــــۆ ڕاوەمــــاســــی
بــە قــولاب بــۆی بچــیــە ســەر کــەنــد
چـــبـــکـــەم لـــە (دۆلـــە بـــەفـــرە)
ئـــاویـــش لـــەوێ نـــابـــێ بـــەنـــد
پـــورزای مـــەلاژنـــە (ئـــایشـــێ)
کـــەڵ بـــە مـــوویـــەك دەکـــەن بـــەنـــد
دۆســـتـــی وا پـــەیـــدا دەکـــەن
نـــەخـــورێ لـــەگـــەڵ پـــووتـــێ قـــەنـــد
بـــەلام (کـــوێـــخـــات) زۆر مـــەردە
زۆر زانو ســـۆدرەو ســـەهـــەنـــد
(مـــەلا ڕەحـــمـــانـــی) چـــیـــکـــرد؟
خـــانـــووی (حـــەســـەن)ی هـــەلـــکـــەنـــد؟
(عـــەلـــی شـــکـــاکـــی) ژن بـــرات
هـــەقـــی ســـەلاجـــەکـــەی ســـەنـــد؟
بـــۆ شـــەو مـــیـــوانـــی ئـــێـــمـــەی
مـــیـــوانـــێـــکـــی مـــەردو ڕەنـــد
چـــاوەڕێـــتـــە (فـــاتـــیـــحـــی)
بـــۆ قســـەی خـــۆشـــی وەکـــو پـــەنـــد

کەنجارێ ۱۹۸۳/۹/۲٤

مەلا رەسووڵی نەوزادی لە دایکبووی ساڵی ۱۹۳٦ و لە ساڵی ۲۰۰٦ لە شارەدێی میراوەی سەردەشت کۆچی دوایی کردووە. یەکێك لە هاورێ نزیکەکانی شاعیربووەو زۆربەی دەورانی ژیانیان بەیەکەوە بوون.

دەردی پیری

نــازانــم چــۆنــم پــیــری گــەیــیــەســەر
چــۆنــی لــێــگــرتــم گــۆشــەو دەوروبــەر
پــیــرو زەعــیــفو ســەر لــێ شــێــواوم
لــوتــفــی تــۆم دەوێ خــودای بــانــی ســەر
بــەهــاری عــومــرم بــوو بــە پــایــزە ســاڵ
وەك بــەفــری زســتــان ڕیشــم هــاتــەدەر
کــۆخــەو نــالــیــنو هــاوارو ڕۆڕۆم
هــەر لــەبــەر پــیــری لــێم کــەوتــوونــە دەر
بــەگــۆچــان نــەبــێ ڕۆیــنــم زەحــمــەتــە
لــەرزو بــێــهــێــزو بــێ لاقو لــەتــەر
بــەگــەنجی چۆن بــووم شــۆخو قــیــتو قــۆز
بــەفــیــز، بــە دەمــار، بــە تــانــەو تــەشــەر
خــۆشــیــی ژیــانــم لــێ بــۆتــە خــەون
چــاوم نــابــیــنــێ ڕوخــساری دولــبــەر
شــێــرو پــڵــنــگو ئــەژدیــهــای کــێــوی
چ حــەددیــان هــەبــوو بــکــۆخــن، بــێــنــە دەر
کــوێــســتــانــی لاویــم زەرد هــەڵــگــەڕاوە
لــێم بــوونــە ئــەغــیــار نــازدارو ئــەســمــەر
شــریــتــی عــومــرم هــاتــۆتــە دوایــی
هــەربــیــنا جــێم هــێــشت دنــیــای پــڕ کــەدەر
پــیــری دایــهــێــنــام وەك دارتــاشــی چــاك
تــەڕایــی نــەهــێــشــت لــە گــیــانو جــگــەر

پشت چەمانەوەم مایەی پیریمە
سیس‌و ژاکاوو بێ سەمع و بەسەر
چاو بەچاویلکەو دەست بە گۆچانم
نەمماوە مەیلی چوونی دەشت‌و دەر
هەنگاو شل بوون‌و بێ خوردو خەویم
تا دوێنێ لەوان هیچ نەبوو خەبەر
هەرچی کردوومە گشت بەدبەختییە
پەنام هەر ئەتۆی سەییدی سەروەر
ئێستاش دەمبینی نەخۆش‌و چڵمن
بێتاب‌و تاقەت پیرو قوڕبەسەر
نەفس‌و شەیتان‌و دنیاپەرستیم
لەسەر ڕێگەی ڕاست خستمیانە دەر
سەرپاکی ئەعزام وەك گۆشت کولاوە
خوایە زۆر شوکرم بەقەزاو قەدەر
خوایە بۆ خاتری ڕەسوولی ئەکرەم
لەداوی شەیتان بمانهێنە دەر
خوایە پێش پیری زۆر خۆشە مردن
پیری مردنە بۆ بەنی بەشەر
بۆ ڕێی سەعادەت هیدایەتم دەی
دوورم کەی لە ڕێی پڕخۆف‌و خەتەر
(ئاشوفتە) حاڵ‌و پەرت‌و پەرێشان
نەسووتێم بەگڕی ئاگری سەقەر

١٩٩٣/٦/٢٢ گردئاشەوان

شینێك بۆ فڕووجەكانی

كاك مەلا (ڕەسووڵی ئەحمەدی)

(ئەم پارچە شیعرە لەبەر ئەوەی بە ئەمری مامۆستا (نەجمەدینی كەوكەبی شاد) بۆ تازیەی فڕووجەكانی كاك مەلا (ڕەسولی ئەحمەدی) دانیشتووی گوندی (سەپێكان)ی مەنگوڕایەتی نووسراوە، بە یادگاری دەینووسمەوە.لەپێش فڕووجەكانیشی دوو بزنیشی خورابوون)

شین‌و واوەیلا لەماڵی كاك مەلا، كردی زهوور
مامە ڕێوی بۆتە دوژمن، لەو مەلای پڕ فەیزو نوور
بێ ئەوەی كەس پێ بزانێ، ڕێوی ئەحمەق هاتەپێش
شەش فڕووجی گرت‌و خواردن، بێ بەهانەو بێ قسوور
بوو بە چرپەو قیرەقیڕ، ماڵی مەلا هەستان لە خەو
مام فەقێو ئاغاوو حاجی كردیانە لوورە لوور
كاك مەلا بەتوێی كراس ڕوویكردە پاش ماڵ‌و گوتی:
من گوتم: پاش بزنەمس بۆچیمە گیسك‌و مورغ‌و كوور
ئەی خودا ڕازیم بە ئەمرت ڕێوی باوام لێبكا
پیاو كە بێكەس بێ تەماشا، ڕێوی شەو لێی دێتە ژوور
شەش كەلاك ئەمڕۆكە هەرگیز سوحبەتی پێ ناكرێ
من چلۆن میوان بە ڕێكەم، هاتوون هەر شەش لە دوور
گەر بە نان‌و دۆ دەبن ڕازی، بەخێربێن سەر دوو چاو
چون فەڕی وان دای لە من، نەممان فڕووجی كەسك‌و سوور

ئـەو فـڕووجـانـە لـە بـۆ مـن وەك هـەزار سـەر مـەڕ دەبـوون
یـاڕەبـی ڕێـوی خـەجـالـەت بـی هـەتـاكـو نـەفـخـی سـوور
نـوێـژی سـوبـحـەیـنـان لـەخـەودا كـێ دەڵـێ هـەسـتـە مـەلا!!
بـۆچـی خـواردت ئـەو كـەلـەشـێـری جـوانو پـۆپـە سـوور
دەنگی هێند خۆش بوو بەیانـی دەیـخـوێـنـد، بـولـبـول مـەسـەل
هــەر وەكــو داود كــە بــخــوێــنــێ لــە ئــایــاتــی زەبــوور
مـامـرە بـۆریـش هـەمـوو ڕۆژ خـاوەنـی یـەك هـێـلـكـە بـوو
باڵو پـەڕیـان پـاك شـكـانـدم، سوێـنـد بـە مـوسـای كـێـوی تـوور
چـاوی پـیـس بـوو وای لـەگـەڵ كـردم لـە بـزنو جـووجـەلـە
دڵ بـە هـیـچ خـۆش نـاكـرێ بـۆ چـیـمـە مـن قـەسـرو قسـوور
مـامـە حـاجـی بـەرخـێـكـی دەخـورێ، دەڵـێ مـالـم نـەمـا
بـزنـەمـس بـا هـەر لـەوێ بـێ چـۆڵ بـوو مـالـم خـوارو ژوور
(حـاجـی سـەیـد) سـەد قـەلـی نـێـری هـەیـە هـیـچ نـاخـورێـن
ڕۆژ نـیـیـە نـەخـورێ لـە مـالـم بـاڕەكـەی گـەردن بـلـوور
(فـاتـیـحـی) تـوخـوا بـنـووسـە بـاسـی بـزنو جـوجـەڵان
چـون مـەڕی عـالـەم هـەزارەی كـردووە بـۆتـە كـلـوور

١٩٩٦/٨/٦ چەكۆ

دەردە دڵ

پـایـیـزەو بـەفـر دایـپـۆشـی قـەنـدیـل
سـافو بـێـگـەردو سـپـی وەك مـەنـدیـل
دڕا کـــراسو کـــەوای فـــەقـــیـــران
بـن سـۆبـەو کـورسـی عـالـەم دەکـەن دیـل
زۆرکـەس لـە سـەرمـان چـڵـمـی شـۆڕ دەبـێ
ڕەش هـەڵـدەگـەڕێ وەك زوغـاڵو قـیـل
پـیـاوی دەوڵـەمـەنـد ئـەوڕۆکـە دیـارە
ئـەو کـەسـەی هـەیـبـێ نـەوت دوو بـەرمـیـل
چـەنـدەم پـێـگـوتـی داران پـەیـدا کـە
بـەقـسـەت نـەکـردم شـێـتـی کـەڵـلـە فـیـل
گـازۆڵو نـەوت و ئـازووقـەی زسـتـان
پێویسـتـیـی ژیـانـن، کـوڕگـەل، قـەومو قـیـل
هـەر بـۆی دانـیـشـەو دووکـەڵ بـەبـا کـە
بـەلا لـەخـۆت داو سـیـغـارو سـەبـیـل
کـوێـسـتـان زسـتـانـان زۆر سـەخـتو تـووشـە
چـی لـەگـەڵ نـاکـرێ بـە ڕیـشـوەو بـەرتـیـل
بـۆ (مـەلا قـادر) و (خـدری بـارووزە)
وان لـە (مـیـراوەی مـامـۆسـتـا خـەلـیـل)
دڵـم زۆر گـەرمـەو لـەجـۆشـە بـۆیـان
تـا دەیـانـبـیـنـم (فـالـصـبـر جـمـیـل)

ماشەللا جوانە لارو لەنجەکەی
کە دێت ڕادەبرێ (سەیزادە نەشمیل)
زۆرم حەول دا نەبوو بە یارم
ئەو کیژە کوردەی نەجیبو سەقیل
لێی لە هەللا دام کردیە قاوە قاو
ئەو غەزەب زۆرەی مەرحەمەت قەلیل
بن سۆبەم جێیە تا مانگێك بەهار
خوایە کارساز تۆی بنێری دەلیل
لە (گردئاشەوان) بێ دۆستوهاودەم
کەس وەخۆم ناگرێ بێ بەلگەو کەفیل
یاخوا دوژمنت بەر سەرما کەوێ
دوژمنی پیسی دۆس نەگری بەخیل
کرێوەو باکوت، شلێوەو باران
یاخوا میوان بن لە پیاوی ڕەزیل
بەبێ ڕەشەبا خۆشە گەرمەسێر
لە گۆشتا سوورن بەرغەڵو بەردیل
بەتانەو تەشەر سەرکوێری کردم
زۆر بێوەفا بوو لەگەڵ من شەمیل
(ئاشوفتە)م ئەمڕۆ بێ جێ و مەکانم
هاوار سەیدانی (تورجان و زەمبیل)

۱۹۹۱/۱۲/۲ گردئاشەوان

دەردە دڵێك لەگەڵ مەلا قادری نێزەیی و مەلا خدری باروزە.

پیرو بێ تاب و تەوانم

مـن لـەدەس جـەوری زەمـانـەو غـەمـزەیـی دوو چـاوی کـاڵ
بـێ قـەرارو سـەبـرو ئـارامـم، نـەخـۆش‌و خـەسـتـە حـاڵ
بـاخـی سـیـنـەی ئـەو گـولـە تـەشـبـیـهـی نـاوێ، جـەنـنـەتـە
زەردو سـوورن وەك شـەمـامـە، سـێـوو لـیـمـۆو پـرتـەقـاڵ
عـەسـکـەری ڕۆم‌و فـەرەنـگـی دەسـتـەدەسـتـە خـسـتـەپـێـش
ئەو گولە خۆش مەنزەرەی شیرین قـەدەی پـڕ خـەتـتـوخـاڵ
هاتـە خـەنـدەو پـێـکـەنـیـن پشکوت گـولـی سـەر لـێـوەکـەی
هـەر وەکـو قـەوس‌و قـوزەح بـەو نـازو عـیـشـوە هـاتـە مـاڵ
هەر وەکو نەی کـونـکـونـە جـەرگـم بـە ئـەبـرۆی ئـەو بـوتـە
مـانـی، کـوا ئـاوا دەزانـێ ڕێـك بـخـا حـوسـن‌و جـەمـاڵ
بـولـبـولی گـولـزاری عـیـشـقـم نـەغـمـەخـوانـی گـولـشـەنـم
شـێـت‌و دێـوانـەی پـەری ڕوخـسـارو کـولـم‌و لـێـوی ئـاڵ
ئـەی ڕەفـیـقـان مـن ئـەوا دەمـرم لـە دووریـی دلـبـەرم
کـۆچـی دلـدار وای لـە مـن کـرد کـەوتـووم بـێ زمـان‌و لاڵ
پـیـرو بـێ تـاب‌و تـەوانـم زولـفـی یـار گـۆچـانـمـە
یـادی بـۆسـەو پـێـکـەنـیـنـی جـەزبـی کـردم وەك مـنـاڵ
ئەمـڕۆ فـەرمـووی (فـاتـیـحـی) ڕاسـتـی دەزانـی پـێـت بـڵـێـم
وەسـڵـی مـن نـابـێ لـە بـۆ تـۆ، شـەربـەتـە شـیـریـن‌و تـاڵ

چەکۆ ١٩٩٦/٦/٢٨

دڵ

مەحرەمی ئەسراری غەیبو مەعدەنی ئیمانە دڵ
بەخشش‌و فەیزی خودایە گەوهەری پەنهانە دڵ
عاریفی فانی دەزانێ چۆنە عیشقی مەعنەوی
بۆ مریدانی تەریقەت، دەشتی بێ پایانە دڵ
هەر کەسێ عیشقی لە دڵ دابێت‌و سەودای حەق ببێ
ئەو دەزانێ چۆنە سووتان، نالەوو حەیرانە دڵ
بێ خەبەر ئەو شەخسەیە ئاگای لە سۆزی دڵ نەبێ
عاشقی شێوەی خودا ناسان‌و پیاوچاکانە دڵ
ئەی خودایە پێم کەرەمکە سینەیێکی پڕ لە سۆز
فەرزە بۆ من شادو مەسروورب‌م کە وەك سولتانە دڵ
گەرچی مەحزوون‌و فگارو سەرکزو دێوانەمە
خۆش بەحالم جێ‌و مەقامی وا لە لای شانانە دڵ
دڵ ئەگەر مەحبووبەکەی غافڵ نەکا هیچ کات‌و سات
خۆشەویستی حەق تەعالاو سەروەری مەردانە دڵ
زیکرو فیکری حەق لە هەر دڵ جێگرو ئامادە بێ
لای خودا دۆستان بەچەشنی ڕۆژی ڕوون تابانە دڵ
خادمی دەرکەی ئەوانەم بوونە پەروانەی چرا
کاروپیشەی ڕۆژو شەو خۆکوشتن‌و سووتانە دڵ
مەستی بادەی خۆشەویستی کێیە؟ یاری من نەبێ
سۆزو گریەی زۆر بە تاوە لەو دەرو هەیوانە دڵ

مـن سـەگـی ئـەسـحـابـی یـارانـی ڕەسـوولـی ئـەکـرەمـم
خـاکـی بـەرپـێـی ئـەولـیـاو تـۆزی دەری خـاسـانـە دڵ
خوایە خۆت فەرمووتە یاری دۆستی من، دۆستی منە
شێتو ماخولیای تەریقەو سیلسیلەی (سەلمانە) دڵ
خۆشەویستیی ئالی (عوسمان) و (عەلی) فەڕزە لەلام
بۆ (ئەبوبەکر) و (عومەر) وەك حەسحەس و دەربانە دڵ
(فاتیحی) عومری بە ئاخیر گەیوە کاتی ڕەحمەتە
بێ پەناو بێچارە ماوە لەو دەرو دیوانە دڵ

٢٠٠٢/٩/١٠ گردئاشەوان

چوومە سەیری باخ و گوڵشەن

چوومە سەیری باخو گولشەن دیم گولێکی نەونەمام
سەبرو ئارامی نەهێشتم ژینی لێکردم حەرام
بۆنی عەترو مێخەكو سملی فەزای داگرتوە
مەستی بادەی عیشقی یارم، دولبەری شیرین کەلام
نالەناڵو شیوەنم، دنیای هەموو گرتۆتە بەر
زۆر بە مەحزوونی لە حوجرەم، دێتە گوێ دەنگو سەدام
هات بەلارو لەنجە وەك بازو شەهێن جەرگی بڕیم
بۆ عیلاجی دەردەداریم، شەو بە تەنیا هاتەلام
چووم وتم وەك جاری جاران، نیمە بیرو هەستو هۆش
وەك تەبیبی دەردەداران، بێرەلام هەر سوبحو شام
زولفی ڕامالی لەسەر ڕووی، ڕۆژی ڕووناك کەوتە دەر
چونکە بۆخۆی چاك دەزانێ چەشنی پەروانەی چرام
هەر وەکو هارووتو ماروت، توونیی[1] دیداری گولم
خوایە شوکرم زۆر دەمێکە دوورە یارو بێ سەلام
بێری کوێستانی گەدەو لەند، شۆخو شەنگی نازەنین
تووشی خۆشی هەر نەهاتووم، لەو دەمەی لێت هەلبڕام
خوایە غەفارولزنوبی بۆ موتیعو بۆ شەقی
بمخەرە زومرەی عەزیزان، ڕۆژو شەو دەستەو دوعام
هێندە زۆرە نیعمەتو لوتفت، خوداوەندی کەریم
من گونەهبارو خەجالەت چاوەڕێی جوودو عەتام
کێ دەفریای کێ دێ غەیری زاتی پاکی بێ شەریك
ئەی خودا ڕوحمێ بەحالی (فاتیحی) هەرزەو نەفام

٢٠٠١/٨/٢٤ گردئاشەوان

---

(١) تووونی: تینوو.

به تانەو تەشەر

بەتانەوتەشەر سەرکوێری کردم
بە پرتەو بۆڵەی بێ خێری کردم
زۆر مەمنوونم بوو تا بوو بە دۆستم
تووشی ڕێی سەختو هەڵدێری کردم
بە ڕیابازی و بە زمان لووسی
بە درۆو دەڵەسان تێر تێری کردم
لە شەڕگەو قەندیل وەك بازو کەو بووم
ئاوارەی (قەراج) هەولێری کردم
بەکەشمو نەشمو بە لارو لەنجەی
چەتەو دز نەبووم ئەو فێری کردم
لە خۆشەویستیی دۆستان بێبەشم
لە (نازە) و (فامە) و لە (مێر) ی کردم
بەرخۆڵەو کۆرپەی باوەشی یار بووم
بەقسەی بەدکاران هاوێری کردم
پەروەردەی میهرو نەوازشی بووم
بە غەمزەی چاوان، شەل، گێڕی کردم
فەلەك نازانم ئەرێ لەسەرچی
بێ سووچو تاوان وا هێڕی کردم
(فاتیحی) وەختێك گەوهەر فرۆش بوو
بێ ماڵو سامان، بێ زێڕی کردم

گردئاشەوان ٢٠٠٠/٨/٣٠

دەچم

گەر ئەجەل لێم بگەڕێ بۆو کەژو کێوانە دەچم
بۆو چیا سەرکەش‌و زەنوێرو گولستانە دەچم
هەر بەهار بێتەوە بەفری دەرو دەشت بێتەوە ئاو
بۆ سەری لەندو سەهەند عاشق‌و مەستانە دەچم
چیدی خەم ناکەمە بارو، بە هەوای عیشقی گوڵان
بولبول ئاسا سەحەریی بۆو گوڵ‌و باخانە دەچم
مەستی دووچاوی حەبیبم دلەکەم ناسرەوێ بۆم
هەر دەبێ بچمە سەفەر ،(چلچەمە)، زۆزانە دەچم
سەد شوکر ئەمڕۆکە گوڵ سازە لەبۆ سەیرو گەڕان
موددەعی شوێنە ونە بۆو دەرو هەیوانە دەچم
گوڵ‌و گولزارە دەرو دەشتی ولات، سەوزە زەمین
بۆ هەواخۆری بەرەو (شەڕگە) و و (قەیوانە) دەچم
جەننەتی سەر زەوییە خاك و ولاتی سەردەشت
دلکەم وازی لە سەیرانگەیی (بێوران) ە دەچم
شەنگەبێری و کچی نازدارو نەجیب دێن‌و دەڕۆن
(ڕۆستەم ئالیان) ە هەوارگەی دلە (کەیوان) ە دەچم
(فاتیحی) چیدی وەدووی نەفس‌و هەوای دڵ مەکەوە
(مستەفا)، دۆستی قەدیم، چونکە لە (زووران) ە دەچم

۲۰۰۲/۹/۱۵ گردئاشەوان

شینگێڕی

براگیان کۆچەکەت زوو کرد، دەزانی چەند پەرێشانم؟
بەگیانی تۆ قەسەم دایم لە تاوت چاو بەگریانم
قەرارمان وا نەبوو، وا زوو بەجێم بێڵی بە تەنیایی
ئەدی بێ تۆ ئەمن چیبکەم گەلێ شێواوو حەیرانم
خوداپارێزەرت بێ گەرچی پێت نەگوتم خوداحافیز
بڕۆ جێگەت بەهەشت بێ ئەی جگەرگۆشەی دڵو گیانم
بە کۆڵێك داخەوە جێت هێشتمو بێدەنگو باس ڕۆیی
ئەتۆ دەتگوت لەگەڵ تۆ ناشکێنم عەهدو پەیمانم
شەوم لێ بۆتە ڕۆژ نانووم برام، ڕۆژم شەوی تارە
وەها پەرتو پەرێشانم نییە ساتێك هەدادانم
لەناکاو هەربینا کاتی ئەجەل هاتو، منیش هاتم
مەڵێ ئەو شێتی دنیایەو بەتەنیا من لە قەبرانم
لەناو ئەو گۆڕە تەنگە یاوەری تۆبێ خودای مەننان
لە بۆ تۆ دایمە هەردەم بەزیکرو دەس بە قورئانم
ئەتۆ ڕۆڵەت لە باوەشگرتو ڕۆڵەش شەوچرای تۆیە
منیش وا بارگەکەم تێکناوە دێمو وەختی نازانم
کە (خدری سۆفیانم) دی دلم جۆشی وەکو مەنجەڵ
براکەم چاوەکەم بۆ تۆ دەگێڕم شینو ئەفغانم

ئـەتـۆ خـۆ بـولـبـولـێـك بـووی كـاتـی لاویـت لـەو دەرو دەشـتـە
ئـەوێـسـتـاش بـێ سـەداو دەنـگـی غـەزەلـخـوانـی گـولـسـتـانـم
كـوڕو خــزمو بــرازاو كــچ، بــرا پــاك بـوونــە شـیـنـگـێـڕت
نــەلـێـی كـەس یـادی مـن نـاكـا لـە قـەومو قـیـلو خـزمـانـم
ئـەوەی ئـەمـڕۆ لـەدەس مـن بـێ قسوورنـاكـەم لـە هـیـچ لایـەك
حـەقـی خـۆمـە دەبـێ بـیـكـەم وەزیـفـەو ئـەركی سـەرشـانـم
بەجێت هێشت (فاتیحی)ی برات و، بەتەنیا چوویە خەلوەتگات
مــنــیــش ئــامــادەو و ســازم بــەجــێ بــێــلــم ڕەفــیــقــانــم

١٩٩٧/٩/٢٧ گردئاشەوان

ئەم شینگێریە بۆ مستەفای برایەتی.

دۆستی بەڕاستی

دەردی پیریم لێ میوانە، لایەلایەی بۆ دەکەم
ناسرەوێ هیچ کاتو ساتێ، هەر هەرایەی بۆ دەکەم
ڕۆژو شەو خەو ناچتە چاوم، وەك منالی شیرەخۆر
وەك گەزەکچیو پاسەوان، قیرەو هەرایەی بۆ دەکەم
پەلپو بیانووی گرتووە سەیرانی گولزاری دەوێ
بەو سەرو ڕیشی سپی، ئێستا سەمایەی بۆ دەکەم
لێم گەڕێ بۆ خۆم ڕەحەت بم یەك هەناسە بەرمە سەر
دەچمە نوێژگە، دەس بە دەسنوێژ، هەر دوعایەی بۆ دەکەم
ڕام نەکێشێ بۆ خەرابات شوێنی لاتو سەرسەری
ڕوو بە قیبلە ڕۆژی جومعان، هەر سەلایەی بۆ دەکەم
بەو هەموو جەورو جەفایەی بۆ منی هێنایەپێش
غیرەتم لێم ناگەڕێ، داوای بەقایەی بۆ دەکەم
داوی وای بۆ ناومەوە ماڵو سەرم تێدا بچێ
لەو هەموو تاوانە زۆرەی، هەر حەشایەی بۆ دەکەم
بەو چلەی گەرمای تەمووزەو دەشتی وا گەرمو بەتین
دەیبەمە قەندیلو شەڕگە، کەپرو سایەی بۆ دەکەم
(فاتیحی)! دۆستی بەڕاستی زۆر کەمە لەو عەسرەدا
گەر هەبێ دۆستی بەڕاستی، شەرتە شایەی بۆ دەکەم

گردئاشەوان ٢٠٠٢/٧/٩

پەرێشانی

پــەرێشــانو گــرفــتــاری دەســی چــەپــگــەردی گــەردوونــم
یەخەم بەرداو بــەرەڵلام کا، بــە ڕاســتــی زۆری مــەمــنــوونــم
بــەداوی کــەیــدو مــەکــرو فــێــڵــی دەوران، وا گــرفــتــارم
ئــەلــەم دنــیــا بــەریــنو پــانــەدا مــەمــنــوونــی هــەر دوونــم
بــەشــەو فــیــکــرو خــەیــالــم دەم فــڕێــنــێو دەبــمــە پــاشــایــەك
بەڕۆژ گەر خۆم دەبینم شێتو پــەتــیــارێكو مــەجــنــوونــم
لــە کــونــجــی بــێــکــەســیــدا بــوومــە یــەك غــوولــی بــیــابــانــی
لــە بــەر بــێ هــاودەمــی دایــم لــە گــریــان دامو مــەحــزوونــم
سەحەرخیزیی ئەگەرچی پیشەیی پیاوی خودا دۆستە
نەفس لێم ناگەڕێ چیبکەم لە کاری چاکە مــەزنــوونــم
بــەرەو پــیــری دەڕۆمو وەرزی لاویــم لــێ بــەجــێــمــاوە
ســەراســیــمــەو پــەشــێــوحــاڵ، لائــوبــالــیو شــێــتــی هــامــوونــم
لــە داخو حــەســرەتــی یــاری جــەفــاپــیــشــەو ســتــەمــکــارم
منیش وەك (فاتیحی)، (گردئاشەوان)ە گونــدی مــەســکــوونــم

٢٠٠٠/٧/٢٥ گردئاشەوان

حەسەن

(حەسەن) من عاشقی زولفو پەچەی داوداوو چین چینم
بریندارى خەدەنگی دوو برۆی (نەشمیل) و (نەرمینم)
بەهای ماچێکی یار ئەر رووحی شیرین بێ دەبەخشم پێی
هەلاتن زەحمەتە بۆ من، گرانو سەختو سەنگینم
ئەمن دۆستێکی وام لا خۆشەویستە دۆستی گیانی بێ
ئەگەر تۆ وەك (مەمی زینی) منیش وەك کاکە (بەنگینم)
ئەگەر تۆ مونشی مامۆستاو ئەمینداری هەموو خەلکی
ئەدی بۆ دیوەخانەو کۆشكو سفرەو خوانێ نابینم
سەبر پیشەی خودادۆستە، بەری شیرینە هەنگوینە
لەبەر بێ سەبری ڕۆژ و شەو، دەڕێژم ئەشکی خوێنینم
قەناعەت سەروەتو سامانی بێ پایانی ئینسانە
تەماعم سێ بەسێ لانا، قەناعەت بۆتە پەرژینم
نەخۆشیم پیرییە چیبکەم، نییە دەرمانێ بۆ دەردم
بەرەو مردن دەبێ سازبم، بە دوکتۆر نایە تەسکینم
دەوای زامی دلم نایەت، نییە لوقمانێ بۆ پیریم
کزو بێهێزو لەرزۆکم هەمیشە چاو بە ئەسرینم
زەمینو مەرتەعو کێلگەم، بیابانی خەیالاتە
لەوەش زیاتر شکی نابەم، لە دنیای تالو شیرینم
بەقووتی لایەموت غەیری مەلا کێ ژی لە دنیادا؟
ئەوە بەهرەو بەشی خۆنە، بە ویژدانو بە ئایینم

شوکر بۆخوا ئەتۆ وەك شای لە گەنم‌و نۆك، چەوەندەر، جۆ
تەماشای حالی من ناکەی کە چۆن شیواوە ڕێی ژینم
براگیان ئاخیری عومرەو، لە دنیاش کەس ئەبەد نابێ
مەگەر نابینی چۆن غەرقی فوغان‌و شیوەن‌و شینم
نەخۆشی وەك برای خوێنگر، شەوو ڕۆژ هەر لەگەڵمایە
بە هیچ نەوعێ بەرم نادا هەتا نەخوێنرێ یاسینم
عیلاجی کەس بەکەس نایە، خودا کارسازە بۆ کاران
وەکو یادگار هەڵی بگرە (حەسەن) دەسخەتت‌و نووسینم
کە بارگەی تێك وەپێچا (فاتیحی) بۆ مەنزلی دوایی
لەگەڵ (سمایل) بەجووتە زوو وەرن بۆ کفن‌و تەلقینم

١٩٩٨/٣/٣ گردئاشەوان

ئەم نامەیە بۆ کاك (حەسەن بێشیری) خەڵکی گوندی (لاوێن) ی سەر بە دەڤەری پیرانشار نووسراوە. کە هاوڕێیەکی شاعیر بووە.

- سماییل: مەبەست مامۆستا مەلا ئیسماعیلی نەبی پوریانە. کە ئەوکات مەلای گوندی (لاوێن) بوو.

ئەلا ئەی نەفس

ئـــەلا ئـــەی نـــەفســـی بـــێ ئـــاگـــا لـــە مـــردن
هــەتــاکــەی غــەفــلــەتــی‌و خــۆمــانــدوو کــردن
وەهـــا غـــەرقـــی لـــە زەلـــکـــاوی نـــەزانـــی
وەکـــو حـــەیـــوانـــە پـــیـــشـــەت خـــوردو خـــەوتـــن
وەکـــو گـــورگـــی چـــیـــایـــە کـــاروپـــیـــشـــەت
دڕیـــن‌و ســـەربـــڕیـــن‌و لاشـــە خـــواردن
ئـــەوەنـــدە پـــیـــس‌و بـــەدئـــەخـــلاق‌و پـــەســـتـــی
بـــراو دۆســـتـــت لـــەخـــۆت کـــردوونـــە دوژمـــن
شـــەوو ڕۆژ وێـــڵ‌و ســـەرگـــەردانـــی تـــاکـــەی؟
لـــەگـــەڵ شـــەیـــتـــان ڕەفـــیـــقـــی، پـــیـــســـی ورگـــن
گـــڕی ئـــاگـــر دەســـووتـــێـــنـــێ وجـــودت
جـــەزای ئـــەعـــمـــالـــی خـــۆت دەتـــکـــا ســـەرەوبـــن
لـــەنـــاو ئـــەو گـــۆڕە پـــڕ دووپـــشـــك‌و مـــارە
بـــراو خـــزم‌و کـــەســـت بـــۆت نـــابـــنـــە زامـــن
بـــەگـــورزی ئـــاگـــریـــنـــی دەس زەبـــانـــی
هـــەمـــوو ئـــەعـــزات دەســـووتـــێ چـــەشـــنـــی ئـــاســـن
هـــەتـــا فـــرســـەت هـــەیـــەو ڕێـــی تـــۆبـــە مـــاوە
لـــە نـــوێـــژگـــە دابـــنـــیـــشـــەو بـــگـــرە قـــوژبـــن
بـــەکـــارنـــایـــە ژن‌و ئـــەولادو مـــالـــت
پـــەشـــیـــمـــان بـــە لـــە کـــردەی چـــەوتـــی شـــەرمـــن

بــــلـــێ خـــوایـــە بـــبـــووره لـــێـــم كـــەســـاســـم
ســـەقـــیـــلو دڵ ڕەشو ئـــەمـــمـــاره كـــوشـــتـــن
پـــەنـــادەگـــرم بـــە تـــۆ خـــوایـــە لـــە شـــەیـــتـــان
لـــە هـــەر كـــارێـــكـــی نـــاشـــەرعـــیو چـــەپـــەڵ، مـــن
خـــودا غـــەفـــفـــارو ســـەتـــتـــارولـــعـــیـــوبـــە
دەبـــا یـــاغـــیـــگـــەریو بـــێ دیـــنـــی بـــەس بـــن
گـــونـــاهـــت هـــێـــنـــده زۆرەو قـــورســـە بـــارت
كـــوڕو كـــچ دوژمـــنـــن ســـەبـــبـــارەیـــە ژن
ببـــەخشـــە ئـــەی خـــودا تـــەقســـیـــرو عـــوزرم
لـــەكـــاتـــی گـــۆڕەكـــەم دەكـــرێ بـــەســـەنـــگـــچـــن
پـــەنـــا بـــۆ عـــاصـــیـــان هـــەر تـــۆی خـــودایـــە
دەوایـــەك بـــۆ دلـــەی بـــرژاوو كـــونـــكـــون
بـــەپـــیـــریـــیـــش ڕوو لـــە تـــۆم بـــۆ تـــۆ پـــەرســـتـــی
خـــودایـــە ڕێـــی نـــەجـــاتـــم لـــێ نـــەكـــەی ون
بـــەچـــاوی پـــڕ لـــە فـــرمـــێـــسكو دلـــی تـــەنـــگ
بـــەڕیشـــی بـــۆزو ســـیـــنـــەی ئـــەنـــجـــن ئـــەنـــجـــن
لـــە دەرگـــات كـــەوتـــووم ڕوو زەردو بـــێـــهـــێـــز
چـــەویـــڵ و نـــالـــەبـــارو چـــەوتو قـــرژن
خـــودایـــە پـــادشـــای جـــیـــنـــنو بـــەشـــەر تـــۆی
ئـــیـــتـــر هـــەر ڕوو لـــە تـــۆم بـــۆ تـــۆ پـــەرســـتـــن
وەرە ئـــەی (فـــاتـــیـــحـــی) تـــا مـــاوە ژیـــنـــت
ڕەفـــیـــقـــی چـــاكـــەكـــارانـــبـــە وەكـــو مـــن

١٩٩٧/١٠/١٤ گردئاشەوان

لایقی زنجیرو کۆت

بێی بەفریادم خودایە، پیرو بێ چارەم ئەمن
دەردەدارو چاوکزو مەعلولی ئەو شارەم ئەمن
دەی ڕوحمکە با نەجاتم بێ لە دەس نەفسی خەبیس
گەر نەکەی چارەم بەلوتفت، شێتو پەتیارەم ئەمن
چاوەڕوانیم زۆرە لێت، مەحشەر نەبینم ئێشو دەرد
ئەی خودا ڕوحمێ، ئەسیری نەفسی ئەممارەم ئەمن
خوایە خۆت فەرمووتە: بەخشەندەو غەفورو سابیرم
زۆر گوناهکارو نەزان، بەدبەختو بێ کارەم ئەمن
(ماشربت الحمر فط)، خۆت دەزانیو ئاگەهی
خاوەنی قەلبی شکاوو، جەرگی سەدپارەم ئەمن
زایەلەی زەنگی خەتاباریم لەحەد بردۆتە دەر
لایەقی زنجیرو کۆتو حەبسو سێدارەم ئەمن
یا ئیلاهی پێم عەتاکەی، ڕەئفەتی خەیرول بەشەر
مەستو بێهۆشی شەرابی دەستی ئەو یارەم ئەمن
(یوم القبض الوجوه) سەربەرزو رووسورم بکەی
فێڵەبازو حیلەبازو خوارو مەککارەم ئەمن
یا ئیلاهی تۆ بە جاهی قیبلەگای جینو بەشەر
(فاتیحی) م ڕوحمێك بە ئاهم، زۆر سیاچارەم ئەمن

١٩٩٨/٥/٨ گردئاشەوان

پیری

لـەپـیـریـمـە کـە چـاوم ڕوو لـە سـستـیـن
کـزیـی چـاو هـۆیـەکـەی بـێ دیـنـیـیـە، دیـن
چـرای دیـن گـەر لـە دڵ کـوژاوە قـوربـان
دەوای نـادا مـەگـەر گـریـانو نـالـیـن
دەواو دەرمـانو دوکـتـۆرو تـەداوی
وەرە بـا پـێـت بـڵـێـم بـۆ چـاری تـۆ چـیـن
کـەڕو لاڵ بـەو، لـە مـزگـەوت گـۆشـەگـیـربـە
ئـەوە دەسـتـووری قـورئـانو شـەهـی دیـن
بـراکـەم چـاوەکـەم ڕۆڵـەم کـوڕی ژیـر
شـیـفـای سـیـنـەی بـەسـۆزو چـاوی بـەگـریـن
لـە ڕێـی ڕاسـت لانـەدەی بـەقسـەی ئـەمو ئـەو
قـەلای مـەردانـە دیـن، پـەرژیـنـە پـەرژیـن
غـولامـی ئـەو کـوڕەم ڕێـی چـاکـە دەگـرێ
لـە تـاریـکـیـی شـەوا دەڕژێـنـێ ئـەسـریـن
نـەزان بـووم کـاتـی لاویـم، خـۆ ئـەوێسـتـاش
هـەزار حـەیـفو ئـەسـەف بـۆ کـاتـی لاویـن
نـە گـۆشـەی خـانـەقـایـەو کـونـجـی مـزگـەوت
بـەڕەڵـلاو سـەرسـەری بـێ هـێـزو بـێ تـیـن
بـە شـیـنو دادو ڕۆڕۆ نـاکـرێ چـارت
زەلـیـلو بـەدبـەخـت بـارقـورس و سـەنـگـیـن

شـەوو ڕۆژ بـانـگ دەکـا لـێـت پـەیـکـی مـردن
هـەتـا دێـم ساز بـکـە پـێـش بـاری تـەلـقـیـن
لـە نـاکـاو دێـتـە ڕێـت بـێ مـۆڵـەتو دەنـگ
دەفــریـــات نـــاکـــەون گـــریـــانو یـــاســـیـــن
هــەتـا مــاوی لــە دنــیـا چـاکـە دۆسـت بــە
بـەتـالـە (فـاتـیـحـی) ژیـن بـێ سـەخـاو دیـن

گردئاشەوان ١٩٩٧/٩/٢٦

گوڵی دڵ

گـولـی دڵ بـە، مـەبـە دڕکـی مـەم‌و زیـن

فرێدراوی کـە تـاڵ بـی، خۆبـکە هـەنـگوین

لـەلای دۆسـت‌و نـەیـار زۆر خـۆشـەویستـە

کەسێك هەیبـێ حـەیـاو ویـژدان‌و تـەمـکین

وەها مەشـهوورو مـەعـلومـە لـە لای خـەلك

خـودا خـۆشـی دەوێ ئـیـنـسـانـی سـەنـگـین

بـە فـەرمـوودەی خـوداو سـەرداری ئـێـمـە

بەهەشـت جـێیـە لـە بۆ دیـنـداری مسکـین

گـەر پـیـاوی خـودای‌و خـۆنـەویستـی

لـە کـاتـی نـیـوەشـەو بـڕژێـنـە ئـەسـرین

دەخـیـلـت بـم نـەدەن عـومـرت بـەزایـە

وەکـو مـن خـۆت نـەخـەیـتـە ئـاگـری قـین

قسـەی زارو دلـت مـەزڕێـنـەلای کـەس

لـە دەورەی گـوڵ دەبـێ قـایـم بـێ پـەرژیـن

وجـوودی نـاسـك‌و نـەرم‌و لـەتـیـفـت

دەبـێـتـە خـاك‌وخـۆڵ‌و کـرمـی قـەبـریـن

هـەلـەو هـەلـکـەوتـووە تـا مـاوە عـومـرت

بـکـە وێـردت شـەوان (تـاهـا) وو (یـاسـیـن)

بـەجـێی دێـلـی ئـەوەی لات خـۆشـەویستـە

کوڕو ژن، مـالـی دانـراو چـیـن لـەسـەر چـیـن

لـە دایـك بـووی بـە بـێ پـۆشـاك و، عـوریـان

وەهاش دەمری بـە ڕووتـی مـاتو غـەمـگـیـن

دەزانـــم زگ پـــەرســتـــی، تـــێــر نـــەخـــۆری

حـەرامـت پـێ حـەلاڵ بـێ، نـەقسـە بـۆ دیـن

لە خەو هەستە بە غـەفـلـەت ڕۆیـی عـومـرت

خـەوو خـواردن نـیـشـانـەی پـیـاوی عـاصین

دەبـێ ئـەمـڕۆ بـکـەی فـیـکـرێـك لـە حـالـت

هـەتـا تـێـت دا هـەیـە هـێـزو گـوڕو تـیـن

هـەتـا لاوو بـە کـەلـکـی، کـەلـکـی خـۆت بـێ

ئەگەر پیربووی نەخۆت هیـچـیو نـە نـالـیـن

خـودایـە مـوو سـپـیـم و پـیـرو بـێـهـێـز

بە مـن بـا خـۆش نـەبـێ شـەیـتـانـی بـێ دین

ئـەوا دوا ڕۆژی عـومـرەو کـاتـی مـەرگـە

وەرە ئەی (فاتـیـحـی) بـا تـێـر بـکـەیـن شـیـن

١٩٩٨/٥/١٧ گردئاشەوان

بۆ مەلا قادری نێزەیی

قادرا ئەی خۆشەویستی (سوێسنی) و (مەنگوڕ) و(نەلێن)
قادرا ئەی شێری شەرزەی، شاخی (نێزە)ی خەمڕەوێن
قادرا ئەی شۆڕە لاوی، بێ فڕو فێڵو نەجیب
قادرا ئەی حاکمی گەل، بۆ هەژاران تۆلەسێن
قادرا ئەی خانو لانە، بۆ غەریبو بێکەسان
قادرا ئەی حاتەمی تەی، خاوەنی شەرتو بەلێن
ئەی کوڕی ڕۆژانی سەختیی، مەعدەنی سیدقو سەفا
ئەی ڕەشوبرشی بەغیرەت، بۆ شەڕو بۆ شەپشەپێن
بۆچی لێم لا لووتی بەینێکە، بە قەلست تێدەگەم
گیان فیدای تۆمە عەزیزم، دۆستی گیانیم پێ دەلێن
تۆ و (خلە) و (سەددیقی) دنیاتان بە گالتە بردە سەر
کاکی (زوودی) ش بۆتە شێخی (گولفەت) و (قەبری حسێن)
قادرا قشلاخە دەورەت، ڕۆژی چاکەو غیرەتە
جێن سیاکێوە عەجایەب، قاقڕێکەو بەردەلێن
ئێمە لێقەوماو و بێکەس تۆش غەنیو خاوەن کەرەم
ئێمە موحتاجی زەکاتین، تۆش هەتە گەنج و خەزێن
ڕۆژی تەنگانە ئەگەرچی کورتە مەودای، کاکی خۆم
زۆر کەسم دیون فەرق ناکەن، هەچی بێ هەر دەگێن
ژینی دونیا بۆیە خۆشە دۆستو ئەحباب بێنە لات
قالە گیان نامانەوێ قەت، هاودەمی جووتە وەشێن

پـیـری دەردێـکـی گـرانـەو، کـەنـدو کـۆسـپـیـش بـبـنـە بـار
کـاتـی لاویـمـان لـەدەس چـوو، چـاوەچـاو گـۆشـەو کـەلـێـن
سـەنـگـەری مـەردایـەتـی خـالـی نـەکـەی قـادر دەخـیـل؟
پـیـاوی ئـازا، نـاهـەقـە لـەو ڕۆژە تـالـەیـدا هـەلـێـن
بـوویـە کـابـرای گـونـدی (مـاسـتـێـنـان) بـۆ هـەر لایـەك دەچـی
(ناز) و (نـازدار) و (زولـەیـخا) یـەو (کـەژاڵ) و (فـات) و (زێـن)
ڕۆژگـــار وا دێـــت و دەڕوا، چـــەوت و چـــێـــڕە کـــارەکـــەی
تـۆپـی فـوتـبـالـە یـەکـێـك و، یـەك بـە چـەشـنـی گـۆی شـەقـێـن
قـەولـی داوە بـێ لـەگـەڵ تـۆ، کـاکـە (عـوسـمـانـی وەجـاخ)
بـۆی دەچـیـنـە بـاخو سـەیـران، چـۆمـی (لاوێـن) ی خـوڕێـن
(ئـاوژەڕۆش) بـۆخـۆت دەزانـی چـەنـدە خـۆشـەو بـاسـەفـا
ئـاوی (مـەیـدان) و (گـەدە) و لای (لـەنـد)ە ساردو سـەر تـەزێـن
(فـاتـیـحـی)، قـادر ئـەگـەر خـۆی گـێـل نـەکـا چـاك تـێـدەگـا
جـاروبـار خـۆی مـات دەکـا، وەك پـیـرە گـورپـەی سـەر کـولـێـن
٢٦/١٠/١٩٩٦ گردئاشەوان

مەلا قادری حەسەن پوور ناسراو بە(مەلا قادری نێزەیی) لە دایکبووی ساڵی ١٩٢٦ و ساڵی ٢٠١٦ لە شارەدێی میراوەی سەر بە شارستانی سەردەشت کۆچی دوایی کردووە. یەکێك لە هاوڕێ نزیکەکانی شاعیربووە.

خله: مەبەست مامۆستا مەلاخدری باروزەیە، (سدیقی) ش مەبەست مامۆستا محەممەدی سدیقی سەعاتسازە. کە هەر دووکیان خەلکی گوندی میراوە بوون.

کاکی زوودی: مەبەست مامۆستا مەلا محەممەدی زوودییە.

گوڵفەت و قەبری حسێن، دووگوندی سەر بە شارستانی پیرانشارن.

ئەو سیاچاڵە

بەچەشنی بولبولی شەیدا، شەوو ڕۆژ هەر دەکەم نالە
خودایە قانیعو شوکرم، لەسەر ئەو وەزعو ئەحوالە
شەوی دەیجووری دووری تۆ، وەکو بورکانە بۆ گیانم
ئەگەر مەیلت نەبێ قوربان، فیراقت تالە وەك ژالە
لە دووریت مەستو حەیرانم، شەوو ڕۆژ هەر غەزەلخوانم
کە شادی بێ بەمیوانم، شەوم زۆر خۆشە وەك سالە
موریدی پیری مەیخانەم، ئەگەر ساقی ئەجەل بێلێ
شەرابی هیجری دلداران، بەژانە زەحمەتەو تالە
ئەوەی دلداری لەیلایە، لە بەزمی عاشقان مەستە
دەبێ مەستی خەرابات بێ، ئەوەی ناپوختە مندالە
برام سەیرێکی دنیاکە، وەها شێواوە بازاڕی
ئەوەی عەقلی هەبێ شێتە، ئەوەی بێ عەقلە بەدحالە
وەکو بەردی ڕەشی حاجی، تەوافی گەر نەکەم نابێ
مەتافی عامە ئەو بەردە، نەزەرگەی خاسە ئەو خالە
لەگەڵ ئەم نەفسی ئەممارە، بەدایم هەر لە شەڕدامە
ئەبەد چارەی بەکەس نایە، ئەوە شەیتانە وا زالە
عەتاو بەخشین لە تۆ جوانە، لە هەر کاتو سەعاتێکا
لەکاتی مردنا فریام کەوە، زۆر سەختە ئەو حالە
خودایا خۆت کەریم (غافرالذنب)ی گوناهانی
ببەخشە (فاتیحی)، بیکە بە جەنەت ئەو سیاچالە

٢٠٠٢/٦/٢٨ گردئاشەوان

گوندی بێوران

خـودایــە کــاروبــارت چــەنــد شــریــنــە
لــە لایــەك شــادیــە لای دیــکــە شــیــنــە
ولاتــێــك دێــمــەکــارەو قــاقــڕو بــێ ئــاو
ولاتــێــك جــۆ و جــۆبــارەو زەمــیــنــە
لـە لایـەك شـاری سـەردەشـتـە بـەڕاسـتـی
لـە بـووك جـوانـتـر، لـە بـارەو نـازەنـیـنـە
کـە پـێـت خـۆشـە بـبـیـنـی بـاخـی جـەنـنـەت
وەرە (بـێـوران) و (دووکـانـان) بـبـیـنـە
وەرە بـێـورانـی خـوارێ و بـێـورێ ژووروو
بـەهـەشـتـێـکـن لـەسـەر ڕووی ئـەم زەمـیـنـە
(قـەلات) و (کـانـیـە ڕەش) خـولـدی بـەریـنـن
بـۆ هـەر لایـەك دەچـی هـەر گـوڵ چـنـیـنـە
قـەدی کـیـژانـی وەك سـەروی خـەرامـان
بـە لارو لـەنـجـەیـان، عـاشـق حـەزیـنـە
پـەریـزادو هـەلالـەو نـازو نـازدار
پـەریو شـیـریـنو شـیـلانـەو هـەمـیـنـە
وەکـو کـەو ڕوو بـە خـاڵو شـۆخو شـەنـگـن
مـەجـەو فـاتـەو مـرەو شـەنـگێ و جـەمـیـنـە
لـە مـەڕدۆشـیـن کـە بـێـری دێـت و دەڕوا
وەکـو کـاروان کـوژەو مـانـگـی نـەویـنـە

لەبن باخچەی هەنارو سێوو هەرمێ
هەرایەو بەزمو قاقاو پێکەنینە
لە (سەرچاوەی ڕەسووشێت)، کیژو کوڕگەل
هەمووی مەستی کۆکاو بادەی ئەوینە
(ڕەبەن) بەرزە وەکو قەندیلی سەرکەش
(جەمالدین) پیر نییە بەگوڕو بەتینە
بەرابەر گوندی (باوێ) وەك بەهەشتە
پڕی حۆری‌و پەری شەمسول جەبینە
لە داوێنی (ڕەبەن) کۆخێك دیارە
دەڵێن (سۆفیەمزە) یەو، پیرەو بەدینە
هەزار ڕەحمەت لە گۆڕی پیاوی ئاوا
نموونێك بوو لە بێوران دا کوڕینە
وەرە سەیری سەراوو حەوزو کانی
حەمام مانەندە هێند گەرمو بەتینە
حەسارو حەوشی مزگەوتی سەراسەر
وەکو فیردەوسی ئەعلاوو بەرینە
ڕەزو باخو قەتارەی سەروو سۆسەن
دەڵێی بالاو قەدو زولفی (سەکینە)
هەوای وا سافو خۆش‌و بێ غەلوغەش
ڕوح ئەفزایە شنەی خولدی بەرینە
ئەتۆ پێت وایە قەندیل و گەدەو لەند
وەکو بێوران هەمیشە سەوزو شینە؟

بــراگــیــان دۆڵــی بــێــوران عــەیــنــی جــەنــنــەت
هــەمــووی قــەســرو قســووری ســوورو شــیــنــە
وەکــو بــووکــی تــەبــیــعــەت پشــتــی ســەردەشــت
گــەلــێ مــافــەوقــی شــامو ڕۆمو چــیــنــە
ئــەوەی دڵ ئــارەزوی کــاو چــاو بــکــا مــەســت
لــەوێ مــەوجــوودو ســازەو چــیــن بــە چــیــنــە
زەمــانــی (کــەوکــەبــی) و (ســەیــدی حــوســێــن)ی
(شــێــخــەولا) و (مــامــە شــێــخ) ئــەحــمــەد فــەقــیــنــە)
(خــلــە) و (خــوارە) و (عــەزیــز) و (حــاجــی قــوربــان)
(ڕەســوو ســێ ســەر) لــەســەر بــوو ئــەو بــەقــیــنــە
لــەبــەر وان گــونــدی بــێــوران وەك بــەهــەشــت بــوو
لــەدوای وان ئــەو زەمــانــەم مــاتــەمــیــنــە
لــە مــەدحــی بــێــوری خــوارێ، لاڵو لــەنــگــم
بــەشــی تــۆش (فــاتــیــحــی) دنــیــا گــەڕیــنــە

١٩٩٤/٦/١٣ گردئاشەوان

سۆفیەمزە: کورتکراوەی سۆفی هەمزەیە.

هات هەر وەکو عیسا

ئاوی بەفراوی بنەی قەندیلە یا شەهدی دەمە
ئەو شەرابەی دوێنێ وێتدامو بەخۆشیت خواردمەوە
شەو هەتا کاتی بەیانی مەستی بادەی وەسلی تۆم
ڕۆژهەلات ون بوو شەوم، ئەو یارە خۆی لێ شاردمەوە
بارگەکەی تێکنا بەرەو کوێستان دەچێ بۆ بانەمەڕ
ئەو هەموو دەردو پەژارەی، سەرلەنوێ پێ سپاردمەوە
خەرمەنی عومرم بەبای پیری، نە دانی ماو نە کا ی
هات وەکو عیسا بەسەرما، عومرەکەی بۆ بژاردمەوە
سۆفی تەکیەو خانەقای یار بووم هەتا هێزم هەبوو
حەپسی چینی زولفی کردم، خۆشییەکانی ژماردمەوە
زولفەکەت شانە مەکە، بێ شانە پەخشەو ڕێکوپێك
مەمکە جێ لۆمەی نەیارانت، بە ئاهی ساردمەوە
زۆر لەمێژە چاوەڕوان بووی، (فاتیحی) دەیگوت کە یار
ئەو دلەی بردوویەتی، پێم سەیرە وا بۆی ناردمەوە

١٩٩٨/٥/٢٨ گردئاشەوان

گێژی داوی بەعسییان

کوردە پێم نالێی لەبەرچی ڕووتو بێ پێڵاوی تۆ
وەك هەتیوی بێنەوا مایل بەگەرمای تاوی تۆ
ڕۆژو شەو ئارەق دەڕێژیو بەرهەمی سالت کەمە
گێژی دەستی بەعسییانی بۆیە وا داماوی تۆ
دوژمنت کێیەو لەبەرچی بێبەشی لە ژیانی خۆش؟
وەك گولی بەرتاوی هاوین سیسوپەرتووکاوی تۆ
هەستە وەك مەردانی مەیدانو کوڕانی تۆڵەسێن
ئەو کەلەپچەو کۆتو زنجیرەت فڕێدە، پیاوی تۆ
ڕاپەڕە هەلمەت بەرە سەر دوژمنە خوێنخۆرەکەت
داخەکەم بۆ هێزو تینو هەلمەتی فەوتاوی تۆ
وەك کەوی گۆشەی قەفەس مەخوێنە دژ قەومو گەلت
دوژمنت تەفرو تووناکە هەر وەکو لافاوی تۆ
ماڵو داهاتی هەموو سووتاندی دوژمن چی نەکرد
ئێستەکەش خاوەن ولاتێکی تەواو سوتاوی تۆ
خاکی سەوزو سووری کوردستانەکەت وێرانەیە
گیان فیداکەن بۆ وەتەن با گەنجو پیرو لاوی تۆ
ئەی وەتەن داخی گرانم بوویە ژێر دەستەی نەیار
یەك نموونەی ئاشکرایە شارو دێی ڕووخاوی تۆ
خۆشیی تۆ مەشهووری ئافاقەو هەموو عالەم دەڵێن
عەینی وەك ئاوی حەیاتەچەشمەیی بەفراوی تۆ

کوردە بۆخۆت چاك دەزانی بەعسو هاوکاری ئەون
بوونە مایەی شینو نالەو جەرگی هەلقرچاوی تۆ
زێڕی ڕەش کانگای ولاتی کوردە تۆ لێی بێ بەشی
لەو بەهەشتە پڕ لە نازو نیعمەتە ڕانراوی تۆ
پێ پەتی ئێستا لەجێگەی تۆ هەموو خاوەن بەشن
بێ بەشیی بۆ تۆیە کوردە وێڵو لێقەوماوی تۆ
هەندەکت بوونە قولە چۆماخی دەستەی ئەجنەبی
تاکو وابی، بێ حسابی گەندەڵو بێ ناوی تۆ
ئەو دەمەی خۆشی دەبینم دوژمنت ئاوارە کەی
چیدی نەڕژێ ئاوی سوێری دیدەیی گریاوی تۆ
دوژمنت کوا تۆ بەخاوەن بەش دەزانێ گیانەکەم
بۆیە هەر ڕۆژەی بەجۆرێ دیلو دەس بەسراوی تۆ
ئەی برا ئاوارەییم زۆر دی بە وەسلت شاد نەبووم
(فاتیحی) ڕێگەی خەباتت سەختە هێشتە خاوی تۆ

١٩٩٨/٥/٢٤ گردئاشەوان

گلەیی

ئـەو زەمـانـەش خـۆشـدەبـێ وەك جـاری جـاران، خـەم مـەخـۆ
شـیـن دەبـێ ئـەو دەشـتو کـێـوە وەك بـەهـاران، خـەم مـەخـۆ
بـەفـری زسـتـانـێ کـە دایـپـۆشـیـوە شـاخو شـیـوو دۆڵ
کـارگو ڕێـواسو کـوڕادە دێـن بـە بـاران، خـەم مـەخـۆ
زۆر لـە مـێـژە شـانـی گـرتـووی نـەگـبـەتـیو کـوێـرەوەری
هـەربـیـنـا ڕووی کـردە مـالـت، مـاڵو سـامـان، خـەم مـەخـۆ
هـاودەمـێـك پـەیـدا دەبـێ ڕۆژگـاری خـۆی پـێ بـەریـەسـەر
هـاویـنو پـایـز خـەلاس بـن بـۆ زمـسـتـان، خـەم مـەخـۆ
شـەمشـەمـەکـوێـرە ئـەوەنـد زۆرن ولاتـیـان گـرتـە بـەر
ڕۆژی ڕوونـاك دێـتـە دەر یـا مـاهـی تـابـان، خـەم مـەخـۆ
نـالـەنـالـی بـێ کـەسـیـت وادیـارە زۆر سـەخـتـەو گـران
دێـتـەوە لات عـاقـیـبـەت سـەروی خـەرامـان، خـەم مـەخـۆ
وەك شـریـتـە عـومـری ڕابـردووم کـە دێـتـە بـەر نـەزەر
ئـاو لـە چـاوم دێـتـەخـوار وەك دوڕڕو مـەرجـان، خـەم مـەخـۆ
هـێـنـدی دەڕوانـم هـەوالـێـك نـابـیـنـم گـەر بـێـتـە لام
شـای شـەکـەرلـێـوان لـە بـاخـان دێـت خـەرامـان، خـەم مـەخـۆ
(قـادر) و (خـدر) و ئـەوانـەی لافـی دۆسـتـی لـێـدەدەن
دێـنـە بـەردەرگـات هـەمـوویـان بـێ سـەروپـان، خـەم مـەخـۆ
(فـاتـیـحـی)، گـردئـاشـەوان زۆر سـەیـرە ئـەمـمـا ڕۆژگـار
هـەڵـدەکـا سـۆزەی شـەمـالـی بـەر بـەیـانـان، خـەم مـەخـۆ

گردئاشەوان ١٩٩٤/٤/٢٩

زستان

حەمدو سەنا بۆ باری، چەند جوانە کاروباری
کوردستان سپی پۆش بوو، سەحراوو لێرەواری
بەفرو شکستو بەستە، دنیایەکی سڕو سارد
زریانە ساردو سەختە، شەمالە پێی دەباری
ئەو سالە چی بە گەل کرد، خەلاس بوو دانەوێڵە
هەر لایە بۆی دەچی تۆ، گریانە، شینو زاری
یەك کۆلەباری پشتی، فڕێ دەدا لە شاخان
یەك پالەوانی ڕۆژە، دیارە شوێنەواری
زستانی وا بەشیددەت، نەمدیوە زۆر لە مێژە
دارو درەختی فەوتاند، کوا سێوو کوا هەناری ؟
ئەو بەفرە قورسو سەختە، شکاندی دارتەلی بەرق
(لاجان)ی بێ بەرق کرد، تاریکە دێ وو شاری
ماشێنی خەتتی دێهات، بە زۆری حەبسی مالن
زۆر سەختو تووشە ڕێگا، نەماوە ئاسەواری
تا بیستو پێنجی دەی مانگ، دنیا وەکو بەهەشت بوو
ئەو خۆشیە بوو بە تالی، دڕا کەوای هەژاری
مانگی پیرۆزی ڕۆژوو، ڕۆژێك نەبوو نەبارێ
لوت چرچو گرژو مۆن بوون، سۆفیو مەلاو نەواری
بای وەعدە بۆچی نایەت، بیکاتە بەزم و هەللا
وەعدەی بەسەرچوو نایە، دنیا بە ئینتیزاری
کلك وەشێن بێ زستان، بەلایە بۆ فەقیران

ئـــەوەی کـــە دەوڵـــەمـــەنـــدە، دژوارە ئـــیـــش‌و کـــاری
خەلاس بوو قـووتـی زسـتـان، مـالات هـەمـوو بـەقـڕ چـوو
هـــاوارو دادەڕۆیـــــە، جـــا چـــۆن بچـــیـــــنـــــە واری!!
(تـرێـل)ی کـا بـەشـەسـتـە، بـۆ وێـنـجـە هـەر مـەپـرسـە
ئـەمـــڕۆکـــە گـــەورە مـــالان، کـــەوتـــوونـــە بـــێ قـــەراری
بـۆ یـادی جـەژنـی نـەورۆز، بـولـبـول بـە نـالـەنـالـە
پـڕ بـەفـرە دەشـتو سـەحـرا، تـۆرا لـە بـاخ هـوزاری
شـێـواوە حـالـی چـیـمـەن، گـولـزارە بـێ گـوڵو بـۆن
نـە قـومـریـیـەو نـە شـاهـێـن، نـە بـازی کـۆهسـاری
کوێستانی خـۆش‌و زەنـوێـر، بـۆ کـاتـی گـەشـتو سـەیـران
ئـێـسـتـاکـە بـۆتـە دۆزەخ، پـڕ بـەفـرە بـەر نـساری
خـولـدی بـەریـن بـوو جـاران، شـاخ‌و چـیـاوو دۆڵـی
بـەهـەشـتـی ڕووی زەمـیـن بـوو، تـەواوی کـوردە واری
لـە (فـاتـیـحـی) مـەپـرسـن، زسـتـان دڵـی پـەشـێـوە
چـەنـد خـۆشـە نـیـشـتـمـانـم، فـەسـڵـی گـوڵو بـەهـاری

١٩٩٧/٣/٥ گردئاشەوان

- ١٣٧٥/١٠/٢٥= ١٩٩٧/١/١٥ ئەم شیعرە بۆ زستانی ساڵی ١٩٩٧ نوسراوە

ترێل: عارەبانەی تراکتۆر.

شەست: مەبەست شەست هەزار تمەنی ئەو کاتە.

پیری

خـۆزگـەم بـە کـاتـی لاوی، نـەمـدی بـوو دەردی پـیـری
گـرانـە، سـەخـتـە، تـووشـە، هـەورازی دەردی پـیـری
گـەنـجـیـنـەیـی بـەقـیـمـەت، دەورانـی گـەنـجـێـتـیـیـە
نـەکـەی لـە دەسـتـەخـۆی دەی، ئـەگـەر بـەهـۆش‌و بـیـری
(لـیـت الشـبـاب یـعـود)، فـیـکـرێـکـی هـیـچ‌و پـووچـە
ڕابـردوو نـاگـەڕێـتـۆ، ئـەوەنـدە بـۆ فـەقـیـری
ئـەو کـاتـە هـەرزەکـاری، هـەرزەی دەرو دیـاری
مـەغـروورو مـەسـت‌و بێـهـۆش، بـە دەسـتـی دڵ ئـەسـیـری
بـە پـیـری چـت لـەدەس دێ لـە خـوردو خـەو زیـاتـر
تـا گـەنـجـی خـۆشـە تـاعـەت کـە پـیـری گـۆشـەگـیـری
ئەی پیری پەسـتی نادان، ئـەی سـەرکـەشی بـەد ئـەخلاق
تـاکـەی بـەداوی شـەیـتـان ئـەسـیـری بـۆ زەریـری
خـۆزگـەم بـە ئـەو کـوڕانـەی بـەگـەنـجـی مـەردو ڕەنـدن
شـەو تـا بـەیـانـی دەگـریـن، تـاعـەت دەکـەن بـەژیـری
خـودایـە تـۆ پـەنـاهـی بـۆ ڕۆژی حـەشـرو نـەشـری
لـە جـەنـنـەتـێ بـەشـم دەی، هـەنـگـویـن‌و ئـاوو شـیـری
خـەتـام ئـەوەنـدە زۆرە، پـڕ دەشـت‌و کـێـوو سـەحـران
هـەر تـۆی خـەتـا دەبـەخشـی، غـەفـفـاری بـێ نـەزیـری
پـاڕانـەوەم لـە دەرگـات، بـۆ ڕۆژی تـرش‌و تـالـە
پـەنـام بـدەی لـەلای خـۆت، سـولـتـانـی بـێ وەزیـری
بە پـیـری بـوومـە پـەنـدی وەسـوەسـەی نـەفـس و شـەیـتـان
فـریـام کـەوە ئـیـلاهـی هـەرتـۆی بـیـنـاو بـەسـیـری
ئـاشـوفـتـەحـاڵ‌و پـەسـتـم هـاوڕازی نـاکـەسـانـم
لـە کـردەوەم بـێـزارم، هـەرخـۆت بـیـنـاو خـەبـیـری

١٩٩٢/١/١٤ گردئاشەوان

بەهار

نـەجاتـمـان بـوو لـە زسـتـان، شـوکـر گـەیـنـە بـەهـاریٚ
خـەمو خـەفـەت بـاری کـرد، دەکـەیـن گـالـتـەو قـومـاریٚ
نـەورۆزە کـاتــی شـادی، سـەیـرانــی خـۆشـە سـەحـرا
سـێـزدەبـەدەر تـەواو بـێ، دەچـمـە دیـدەنـی یـاریٚ
خاڵ بەڵەك کەوتە کوێستان، لانواڵ پڕبوون لـە نـەسـریـن
ڕاوچـی چـوونـە قـەنـدیـلـی لـە بـۆ ڕاووشـکـاریٚ
شین بوون هەلالەو بەیـبـوون، لـەگـەڵ گـیـابـەنـدو خـاویٚ
لـە کـوێسـتـانـی دەزەنـوێـر لـەدەم شـەتو ڕووبـاریٚ
وەنەوشەو سوێسنەو خاشخاش، سونبول لەگـەڵ ڕیـحـانـیٚ
بـە بـای شـەمـاڵ ڕادەژێـن گـولاویـان لـێـدەبـاریٚ
قـازو قـوریـنـگو شـالـوور، لـە شـەقـقـەی شـابـالـیـان دا
هـەتـا (گـۆلـی کـابـەکـری) نـاگـرن سـەبـرو قـەراریٚ
تـەیـرو تـیـووری گـەرمـێـن هـاتـن بـەرەو کـوێسـتـانـیٚ
تـا نـەچـنـە (بـەحـری خـوێـیـە) وچـان نـادەن چ جـاریٚ
کـەوی چـیـاو نـزاران هـەمـوو سـەرخـۆشو مـەسـتـن
بـولـبـول کـەوتـۆتـە نـالـیـن، لـەسـەر گـولـی هـەنـاریٚ
یـاران بـەهـاری ئـەمسـاڵ بـۆنـی بـەهـەشـتـی لـێـدیٚ
گـولالـەسـوورە سـوور بـوون، لـە هـەر گـۆشـەو کـەنـاریٚ
لـە گـرموهـۆڕی هـەوران، لـە هـاڕەی دەشـەمـالـی
دونـیـا هـەمـوو سـووربـووە، بـە گـولالـەی بـەهـاریٚ

کەماو مەندۆکو ڕێواس، کوڕادەو هەلزو بیزا
لەبن ڕنووی دەبەفران، سەر دێننەدەر بەجارێ
لە تیلەگی کوێستانان، شەونم لە سەر پەڕەی گوڵ
بۆنو بەرامی خۆشە، شەماڵ هێنایە خوارێ
شێتو شەیدایە بولبول، لە دووریی باخو گولزار
عەتتاری گولفرۆشە، لە هەر دێهاتو شارێ
بەسەر چوو خاکەلێوە وەعدەی مانگی گولان هات
مەرداران بەرەو کوێستان، دەبەن هۆبەو هەوارێ
عیشقی گولان لەسەر دڵ، (فاتیحی) سەختو تووشە
ئەی دڵ بەهاری بەختت هێناویە گولعوزارێ

۱۹۹۲/٤/۲۰ گردئاشەوان

زستانێكی تووش

دایگرتووم بە نۆبەتێ
وەك نێوك كەوتن ناچێ
لە لاقان ڕا تا سەرم
هەمووی وەكو یەك دێشێ
مەمكی چەپم بای تێدا
چەسپم لێدا جێ بەجێ
فایدەی نەبوو هەر دێشا
بۆی ڕاكشام لە ناوجێ
كرێوەو بەفرو باكوت
ڕێی بڕی لە شارو دێ
مەترێك زیاتر باریوە
لەوانەیە دووش ببێ
كەس هامۆشۆی كەس ناكا
هەفتێكە شەمالی دێ
دەركی زۆر مالان گیران
كێ دەهاواری كێ دێ
بۆ نوێژان بە حالەحاڵ
مەلا دەچێتە مزگەوتێ
كەس بەفری وای نەدیوە
ئەوەندەی وەبیرمان دێ

هــەر دەڵــێــن بــەفــری گــەورە
وێــش دەچــێ وا نــەبــووبــێ
گــورگ‌و چــەقــەڵ‌و ڕێــوی
شــەو دەخــزێــن لــە بــۆ نــاو دێ
دەخــۆن قــازو مــریشــك‌و قــەل
هــەرچــی بــۆیــان هــەلــکــەوێ
لــە نــاو کــووچــەو کــۆلانــان
پــیــاو زۆر لــە خــۆی دەتــرســێ
بــەن بــڕمــان بــۆتــە ددان
ڕۆژی حــەشــرەو کــێ بــەکــێ
ڕێــگــەی ســەردەشــت -پــیــرانشــار
کــەچــکــی قــولــەی تــێ نــاچــێ
چــۆمــی (ئــاوژەڕۆ) و (لاوێــن)
تــا ئــەو جــێــی پــێــی دەڵــێــن زێ
دیــار نــیــن لــەبــەر بــەفــرو سـۆڵ
ئــاو دەڵــێــی مــارە دەخــزێ
(لاجــان) و (شــنــۆ) و (ســنــدووس)
هــەمــووی هــەر زالــەیــان دێ
هــاوار دەکــەن خــوایــە گــیــان
بــەو بــەفــرە چــیــن بــەســەر دێ
ئــەو دەشــتــی وا پــان‌و پــۆڕ
دەڵــێــی زیــوە ســپــی دەچــێ

سەیری کەوو داڵو قەل
بەرەو خەزەڵێن دەفڕێ
زستانی وا سەختو تووش
کوا بە بیری کێدا دێ؟
دەڵێن بەهاری ئەمساڵ
وا دیارە زۆر خۆش دەبێ
(نەقڵەکەیە پیاوی ڕووت
دەخەو دەبینێ دەرپێ)

١٩٩٢/٢/٨ گردئاشەوان

ماڵی دڵ

مـــاڵــی دڵ مـــیــوانـــگـــرە، هـــەر ڕۆژە دەردێ دێـــتـــە لای
بـۆتـە حـاتـەم سـەد هـەزار مـیـوانـی بێ قـەت نـاچـەمێ
مووبـەمـوو ئـەنـدامـی لـەش، جێگـەی نـیـیـە خـەم تـیـا نـەبێ
هـەر ئـــەمـــن وەك قـــارەمـــان وێـســتـــاومو گـــوێ نـــادەمــێ
کـێـوی بـێـسـتـوونـی دڵـم، فـەرهـادی کـۆکـەن نـەی ڕمـانـد
کـوا بـەداوی زوڵـفـی دولـبـەر، زەحـمـەتـە بـۆی نـاچـەمێ
نـووری چـاوم کـەم بـووە، هـێـزی لـەشـم مـاتـەو زەعـیـف
عـەیـنـی وەك قـەنـدیـلـە نـەمـدیـوە سـەرم، بێ مـاتـەمێ
ئەو گوڕو تـیـنـەی کە هەمبوو کۆچی کرد دەرچوو لەدەس
یـارەکـەم ئـاسـکـی سـڵـە، دەڕواو مـەحـاڵـە نـایـگـەمێ
هـاتـووە داوای سـەرو مـاڵـی مـنـی مـەزلـووم ئـەکـات
هێندە خوێـنـخـۆرە، ئـەوەنـد بێ ڕەحـمـە، هـەرگـیـز نـایـدەمێ
خـانـەخـوێـی دەردو خـەمـانـە (فـاتـیـحـی) لـەم عـەسـرەدا
تـامـی خـۆشـیـم قـەت نـەدیـوەو، تـازە لـێـوی نـاکـەمێ

١٩٩٧/٩/٢١ گردئاشەوان

(چوارین)

(١)

نامەیەك بۆ خالیدی کوڕم

خـــالـــیـــد کـــوڕی گـــەورەو ژیـــرم
خـــاوەن هـــۆش‌و فـــکـــرو بـــیـــرم
هـــیـــوادارم ســـەرکـــەوتـــووبـــن
پـیـربـووم، بـۆخـۆم لـەخـۆم زویـرم
❖❖❖
کـــوڕم ئـــێـــوەی جـــگـــەر گـــۆشـــە
بـــاوك بـــۆتـــان بـــەپـــەرۆشـــە
خـەلـکـی بـەچـاکـەو بـاس بـکـەن
ئـــەمـــن ئـــەوەنـــدەم پـــێـــخـــۆشـــە
❖❖❖
دەبـــێ ئـــێـــوەش کـــوڕی چـــابـــن
دەگـــەڵ کـــاوە هـــەر بـــرابـــن
لـــە ڕۆژانـــی ســـەخـــت‌و دژوار
بـــۆ یـــەکـــتـــر هـــەر وەك چـــرابـــن
❖❖❖
یـاخـوا هـەر بـژیـن بـە خـۆشـی
دووربـــن لـــە بـــەلاو نـــاخـــۆشـــی
ئـــەوەی ئـــێـــوە خـــۆشـــتـــان دەوێ
درۆ نـــەکـــاو نـــەتـــان دۆشـــی؟

(بــەکــرەی ئــالان) خــواســتــوویــە ژن
مــوبــارەك بــێ لــەوی و لــە مــن
کــوڕم یــاخــوا تــۆش ســەرکــەوی
نــەتــکــەن لــۆمــە دۆســتو دوژمــن

❖❖❖

پــیــرۆزبــێ ئــەو ژن خــواســتــنــە
(بــەکــرە) ش وەك تــۆ کــوڕی مــنــە
ئــەی (حــەســەنــی خــاڵ ئــۆمــەری)
نــابــزوێ بــۆتــە گــای بــنــە؟

❖❖❖

(مــەلا) گــوێچــی خــۆی گــرتــە دەســت
وەکــو شــێــری نــەتــرسو مــەســت
(مــارف) و (خــالــیــد) شــەو بــەکــێــون
وەك لــێــیــان کــرابــێ دمــبــەســت

❖❖❖

(حــەســەنــی بــەکــرەی ئــالانــی)
چــۆنــە بــەخــۆو بــە خــێــزانــی
ئــەو ســاڵ چــۆنــە لــەگــەڵ مــاشــان
پــار فــرۆشــتــنــی بــە هــەرزانــی

❖❖❖

ئــەو ســاڵ مــن تــێــرم لــە مــاشــان
خــاوەن مــاشــە عــەیــنــی پــاشــان
نــیــســكو نــۆكو لــەپــەو بــڕوێــش
کــوا جــێــی پــەنــادانو حــاشــان؟

(حــاجــی ســالــەی لای گــەلالــە)

هــەمــوو شــتــێــکــی لــێ حــەلالــە

بــولــبــولــی گــولــزاری کــوردە

هــاوتــای لــەو نــاوە مــەحــالــە

❖❖❖

خــۆش بــێ ئــەو بــولــبــولــە کــوردە

ئــەو پــیــرە بــە دەســتو بــردە

بــا بــخــوێــنــێ بــە ڕۆژو شــەو

شــاعــیــری خــۆشــناوی کــوردە

❖❖❖

(پــۆلا) لــەی خــۆشــمــان شــاعــیــرە

هــۆزانــوانــێــکــی مــاهــیــرە

بــۆچ لــە هــیــچ لا دەنــگــی نــایــە

پــیــرەو بــێ ژنــەو زۆر لاغــیــرە

❖❖❖

ســەرمــای ئــەو ســاڵ تــەزانــدوویــە

زســتــانــێ ســەرمــا بــردوویــە

دەردی گــەورەی هــەر ئــەوەیــە

چــەنــد ســالــە بــێ کــەیــبــانــوویــە

❖❖❖

(حــەمــەی بــرا) چــۆنــە حــالــی؟

مــەلاژن ســاغــە نــا نــالــی؟

داوا لــە خــوای گــەورە دەکــەم

لــێــی تــێــك نــەچــێ حــاڵو بــالــی

(عـەبـولـە پـنـەیـە شـێـخ رەسـوڵ)
دوعـــای گـــیـــرا دەبـــێو قـــبـــوڵ
چـاکـی گـرتـوە تـێـکـی نـەدەی
دەتـــرازێ بـــکـــەی جـــولـــەجـــووڵ

❖❖❖

پـیـاوی چـاك بـە لـە بـۆ پـەلـووی
دۆسـتـی بـە ڕاسـتـی هـەر ئـەتـووی
هـەولـێـك بـدە بـۆ ئـەو حـەمـەی
پـێـی بـلـێ مـاوە (نـازیـلـە) ی زووی؟

❖❖❖

مـامـۆسـتـا (بـلـە) و (سـێـوەیسـی)
هـەر دووك شـیـرنـن وەکـو قـەیـسـی
لـــەدوای دوعـــاو ســـلاوی زۆر
زۆربـاشـم گـەر لـێـم دەپـرسـی

❖❖❖

ئـێـسـتـاش لـە خـۆی ئـەمـیـن نـیـیـە
ئـەو مـەولـودیـەشـی کـردیـیـە
سـێـوەیسـی بـۆخـۆی دەزانـێ
کـێ بـە فـریـوی بـردیـیـە؟

❖❖❖

بـرام بـەفـر هـێـنـدە زۆرە
بـۆمـان نـاگـاتـێ گـنـدۆرە
لـە تـرسـی سـەرمـاو بـەسـتـەلـەك
هـەنـگـویـنـمـان پـێ بـۆتـە (قـۆرە)

(مـــەلا عــوســمــانــی مــەکــتــەبــە)
لــەگــەڵ (شــێــخــی) بــە ئــەدەبــە
(شـێـخ حـوسـێـنـی شـێـخ مسـتـەفـا)
خـۆش ئـەخـلاق، شـیـریـن مـەشـرەبـە

❖❖❖

ئــەو دووەم قــەت لــەبــیــرنــاچــن
زەحــمــەتــە لــەبــەر دڵ لاچــن
زۆریـان زەحـمـەت بـۆ مـن کـێـشـا
فــیــلــن لــە گــژ هــەرچــی ڕاچــن

❖❖❖

(هێـمن(و (تـریـفـە) ش سوورە گولـن
شــەوچــرای هــۆدەو مــەنــزلــن
شـاگـرد یـەك و سـێـن لـە مـەکـتـەب
لــەلای (ئــاغــا) ش لــە بــەردلــن

١٩٩٢/٣/٢٨گردئاشەوان

قۆرە: بەرسیلە
ئاغا: مامۆستا.

(٢)

زستانی (شیوەمێرە)

زسـتـانـی شـیـوەمـێـرە، زریـانو سـەخـتو تـووشـە
بـێ ئـاوو حـەوزو کـانـی، پـڕ لـێـڕەوارو پـووشـە
سەهۆڵ بەندانە بەینێك، قوڕو چلپاو بە لێشاو
بەو ئاوە ساردو پیسە، هەر کۆخەو لووشمە لووشە

قەومێکی چاکی تێدا زۆر حەز دەکەن لە خێران
خەریکی تاعەتن زۆر، سەر دەبڕن گیسکە نێران
مزگەوتێکی پڕ فەرشو مجێوری پاکو خاوێن
تەراکتۆریان پێ ناوێ، ولاخیان هەن بۆ گێران

هاوینەواریان زۆرن (دۆڵ مازەلە) و (تاتکە نێر)
(تالەگەزە) و (کانی کەو) خۆشن بۆ بزنو پانێر
چڕو زەمەندو قشلاخ بێ ئاون ئەو هەوارە
لە ترۆپکی (کاسە بەردین) شوان هەلدەدێرێ تاوێر

کابان بە کەیفو دلخۆش، شوانیش فەقیرو ڕوومۆن
لە (بنەکان) ڕا پیرەپیاو، بەرەو کوێستان دەئاژۆن
میوانی قەت نەهاتوون، دزوێنو پڕ لە کێچن
بۆخۆیان لە خۆحالین، موحتاجی دوو کەچکەدۆن

پـایــزە واریـان پــڕ ئــاوە، دێـــنـەوە (شــیــوەمــامــە)
جـێـیـەکی بـاسـەفـایـە، هـەمـووشـتـێکی بـەتـامـە
(نـەقـم بـاشـد نـە کـاشـان) نـە دێـیـەو نـە جـێ هـەوار
هـەرچی بـخـورێ لـەو گـونـدە بـە تـەبـعی مـن حـەرامـە

١٩٨٢/٢/٦ شیوەمێرە

گوندی شیوەمێرە: کەوتۆتە نێوان شارستانی پیرانشارو سەردەشت.

(٣)

ڕەشەباو تووتنەوان

ڕەشـەبـای تـونـدکـرد وەك چـەقـووی سـەران
هــیــچ وەپــاش نــادا لــە دەشــتو دەران
بـۆ تــووتــنو چــەرداخ وەك بــەلا وایــە
کــرێــوەی بــەخــیــز دەکــا لــەســەران

ڕەشـەبـای ئـەمـڕۆش هـەر تـونـدو تـیـژە
تـوتـنـەوان کـردیـان بـەهـەراو قـیـژە
(کـەلـە) و گـەزۆیـان لـێ بـۆتـە سـەربـار
جـا چـی پـێـوە کـەن لـە سـەربـانـیـژە

دیـسـان ڕەشـەبـا کـردیـە تـەپـوتـۆز
تـێـکـی دا پـەچـەی کـیـژی قـیـتو قـۆز
بەخسوس لە مەرگەو بـیـتـوێـن زۆر تـووشـە
دەلـێـی دێـتـە دەر لـەلای (بـەردەکـۆز)

بەحـریـش بـیـتـوێـنو مـەرگـەی گـرتـە بـەر
لـە دەربـەنـدیـڕا سـەری هـاتـە دەر
(کـەنـجـاڕە) ی داگـرت هـەتـا (سـنـدۆلان)
کـەوتـنـە شـیـن فـەلای مـەنـگـوڕو پشـدەر

تــووتــنــەکــان ســاوان درەنــگ پــێــدەگــەن
کــراونــە تــووتــن چــڕگــەن و چــەقــەن
بــەخــتــی فــەلاحــەو قــەت چاك نــاهــێــنــێ
دوژمــنــیــان بــەحــرو کــەلــەو گــەزۆکــەن

هــێــلانــەی بــەخــتــی زۆرکــەس ڕووخــاوە
گــولــی ئــاوات و بــەخــتــیــان ژاکــاوە
نەگبــەتــی بــەدبــەخــت وەك قــەل دەقــرێــنــێ
وا بــۆلای ئــێــمــەش مــلــی لــێــنــاوە

بــاراشــی زۆرە ئــەمســاڵ ئــاشــی شــەڕ
هــەر بــۆ کــوردانــە کــەوتــۆتــە ســەر گــەڕ
مــاڵو دارایــی و ســەروەتــمــان نــەمــا
گشــت بــەتــالان چــوو تــاوڵ و بــزنو مــەڕ

ئــاوایــە دەســتــی قــەهــری خــوداوەنــد
بــۆیــە دەیــنــێــرێ تــا بــیــکــاتــە پــەنــد
تــا ئــەو کــەســانــەی دوورن لــە ویــژدان
بــزانــن چــۆنــە شــیــنو زەمــاوەنــد

خــوایــە ڕەشــەبــا چــی دەکــا پــێــمــان
تــالــی کــرد لــێــمــان مــەنــزڵ و جــێــمــان
تــەلــی کــارەبــاش وەك بــەن دەپســێــنــێ
خــۆشــی نــەهــێــشــتــوە لــە شــارو دێــمــان

(٤)

بەبۆنەی بیست و پێنجی

گەلاوێژەوە

کـوردە پـــیــرۆز بــێ هــەوڵو خـــەبــاتـــت
پیرۆز بـێ فـەتـحی (چـیـانـە) و (قـەلات) ت
(سـی و حـەوت) سـالـە حـزبـی دێـمـوکـرات
وەك ســـەددی پـــۆلا بـــۆتـــە قـــەلاتـــت

دوژمــن پــێــی وابــوو کــوردســتــان چــۆڵــە
بــۆ جــاش‌و پــاســدار تــەویــلــەو مــۆڵــە
نــەیــزانـــی دارو بـــەردی کـــوردســـتـــان
دەشـــکـــێـــنـــن دەم‌و لـــووتـــی ئـــەو زۆڵـــە

هـێـزی بـەرگـری‌و پـێـشـمـەرگـەو مـیـلـلـەت
دوژمـــنـــی گـــەلـــم دەکـــەن لـــەت‌و پـــەت
بــا لــە جــەمــاران هــەرخــۆی وەشــێــرێ
ڕۆژێـك ڕۆڵـەی کـورد لـە مـلـی دەکـەن پـەت

نــەمــا ئــەو ڕۆژەی کــورد وەجــاخ کــوێــر بــێ
دەســـتو پــێ ســپــی چــاوەڕێــی خــێــربــێ
خــوێــنــدەواره کــورد قــەلــەم بــەدەســتــە
بــا دوژمــن بــمــرێو لــەداخــان کــوێــربــێ

(بۆکان) و (هەوشار) (سەقز) و (مەریوان)
(سنە) و (کامیاران) (بانە) و (هەورامان)
لە (مەهاباد) و (شنۆ) و (پیرانشار)
(فتح المبین) بوو بۆ کورد ڕەمەزان

هـەر ئـاوەدان بـێ ئـەلـحـەق کـارەسـات
لەو هەموو جاشو پاسدارەی دەهات
لـە سـەدی هـەر دەی خـەلاسـی دەبـوو
کـوردەو دوژمـنـی خـۆی نـادا نـەجـات

هەر کەس بەخوێنی سوور بکا خاکی
زیارەتگای خەلکە سەرگلکۆی پاکی
کوێرەڕێی پیسە پڕ هەورازو لێژ
ڕێی دێموکرات دەشت، کاکی بەکاکی

کــوردە پــیــرۆز بــێ جــێــژنــی گــەلاوێــژ
بــریــنــی دلان گشــت دەکــا ســاڕێــژ
ڕۆژی مــیــلادی حــزبــی دێــمــوکــرات
دوژمــنــی خــوێــڕی کــرد ســەرسامو گــێــژ

کــوردە نــۆرەتــە غــیــرەت بــنــوێــنــە
مــێــشــکــی دوژمــنــی زۆردار بــپــژێــنــە
تــۆ کــوڕی کــاوەی کــوتــك بــەدەســتــی
قــەلای زووحــاکــی زەمــان بشــکــێــنــە

بــۆ بــەرزی وەتــەن گــیــان لــەســەر دەســتــم
تــا ڕزگــارنــەبــێ نــابــێ ڕاوەســتــم
بــۆ بــیــســتو پــێــنــجی مــانــگــی گــەلاوێــژ
بــەدڵ دەخــوێــنــم شــیــعــرو هــەڵــبــەســتــم

بــژی پــێــشــمــەرگــەی حــزبــی دێــمــوکــرات
ئــالا هــەڵــگــری ســەربــەرزی ولات
ئــەو ڕۆژەی کــە کــورد چــاوەڕوانــی بــوو
لــە ئــاسـۆی چــیــای کــوردســتــان هــەلات

هــەر ســەرکــەوتــوو بــێ حــزبــی گــەلــی کــورد
ئــەو کــوردەی دوژمــن وەك خــۆڵ دەکــا ورد
بــمــرێ ئــەو کــەســەی نــاحــەزی کــوردە
شــادبــێ ئــەو کــوڕەی لــە ڕێــی گــەلــدا مــرد

ئاڵواتان ١٩٨٢/٨/٢١

(٥)

چەند چوارینەیەك

استـــغــــفـــرالله لــــه كـــاری نــــابـــــار
ســـەلاوەت لـــەســـەر ســـەروەری نـــازدار
خـوایـه دەفـعـكـەی لـەسـەر گـەلـی كـورد
ســـەددامـــــی زۆڵو زاڵـــمـــــی غـــــەددار
كەنجارێ ١٩٨٧/٣/٣

چـەنـد سـاڵ تـەواوە پـێـن دەفـرۆشـی شـەڕ
پـــیـــــره دالاشـــی كـــەلاك خـــۆری گـــەڕ
خـوایـه شـەڕفـرۆش تـەفـروتـونـا كـەی
جـێـی جـەهـەنـنـەم بـێ زۆرداری بـەدفـەڕ
كەنجارێ ١٩٨٧/٣/٤

سـەددامـی خـوێـنـخـۆر سـازی كـرد گـێـچـەڵ
دەیــگـوت كـێ بـۆم دێ لـه بـۆ شـەڕە كـەڵ
هـەر سـمـكـۆلـیـەتـی بـۆ شـەڕو دەعـوا
بـێ كـەلاك نـاژی وەك ڕێـوی‌و چـەقـەڵ
كەنجارێ ١٩٨٧/٣/٢

چـــوومـــە قـــەڵادزە بـــاران دەبـــاری
ئـاو لـە کـێـوو دەشـت چاك بـبـوو جـاری
مـەنـدایـی بـەحـر گـەیشـتـە دەربـەنـد
تـوتـنـەوان کـردیـان بـەشـیـنو زاری
کەنجاڕێ ١٩٨٧/٢/٢٨

جومعەو سێ شەممە هەر بەڕێکەوتە
تەڕ، کە ئاگری گرت هەر وەکو نەوتە
ژوورێکمان هەیە وەك سەهۆڵ خانە
سوێندت بۆدەخۆم دەلێی ئەشکەوتە
کەنجاڕێ ١٩٨٧/٢/٢٧

شـــەمـــاڵو گـــرمـــەی هـــەوران
کـــردیـــانـــە بـــاوو بـــۆران
شـــەمـــاڵ کـــەلـــی ڕادەدا
بـــانـــگـــێـــڕ لـــەگـــەڵ بـــاگـــردان
کەنجاڕێ ١٩٨٧/٢/٢٧

زەردەی مـــام گـــردە دۆشـــاو؟
قســـە ســـەیـــرەو گـــۆلـــەپـــیـــاو
هـــەرگـــیـــز بـــەلایـــدا نـــایـــە
دۆی هـــەبـــێ نـــاخـــوا مـــاســـتـــاو
کەنجاڕێ ١٩٨٧/٢/١٧

مـــالـــی زۆرو پــیـــس بـــەکـــارت نـــایـــە
مـــالـــی شـــەیـــتـــانـــەو غـــەزەبـــی خـــوایـــە
مـــاڵ ئـــەومـــالـــەیـــە بـــۆتـــۆو بـــۆ گـــەل بـــێ
نـــەی خـــۆی نـــەیـــبـــەخشـــی دەردو بـــەلایـــە

❖❖❖

گـــەنـــجـــی قـــارون و بـــەهـــەشـــتـــی شـــەدداد
عـــیـشـقـی مـەجـنـوون و کـۆشـکـەکـەی فـەرهـاد
وەك بـلـقـی سـەرئـاو بـە بـایـەك لاچـوون
ئـــەی دنـــیـــای فـــانـــی هـــەی دادو بـــێـــداد

❖❖❖

ســـەربـــەرزیـــت دەوێ بـــۆ دیـــن‌و دنـــیـــات
بـــۆ قـــەومـــی هـــەژار خـــۆت بـــکـــە قـــەلات
لـــەپـــێـــنـــاو گـــەلـــت گـــیـــانـــت فـــیـــداکـــە
ئـــەو کـــاتـــە مـــەردیو دەگـــەی بـــەئـــاوات

❖❖❖

ڕاوچـــی بـــۆیـــە کـــەو دادەنـــێ بـــۆ کـــەو
تـــابـــۆی پـــەیـــداکـــا گـــۆشـــتـــێـــکـــی قـــەلـــەو
کـــوردیـــش وەکـــو کـــەو بـــۆ یـــەك دەخـــوێـــنـــن
بـــۆیـــە وا ڕۆژیـــان تـــاریـــکـــە وەك شـــەو

❖❖❖

مـیـلـلـەتـان هـەمـوو بـە مـافـیـان شـاد بـوون
لـــە ژێـــر دەســـتـــەیـــی‌و دیـــلـــی ئـــازاد بـــوون
کـــوردە هـــەر ئـــەتـــۆ بـــێـــبـــەش مـــایـــەوە
گـەرچـی زۆر کـۆشـکـی زۆردار بـەربـاد بـوون

گــەلــی فــەلــەســتــیــن هــەر بــەدارو بــەرد
شــەڕیــانــە لــەگــەڵ جــوولــەکــەی نــامــەرد
دەنـــگـــی دایـــەوە دونـــیـــا ســـەرانســـەر
نــامــەرد هــەر دیــلــەو هــەرســەربــەرزە مــەرد

❖❖❖

بــە نــووشــتــەو گشــتــەك نــەخــۆش نــاکــرێ چــار
گــــەر مــــار دەکـــووژی ڕۆبـــە بـــەردو و دار
مــەســەلــەی کــوردە جــوانــەو بــەجــێــیــە
چــل ڕۆژە عــومــری ســەگــی شــێــتو هــار

١٩٨٩/١/١٨ کەنجارێ

ڕۆبە..تاودەیە، دەست بدەیە.

(پێنج خشتەکیی)

(١)

پێنج خشتەکیی لەسەر هەڵبەستێکی (فەوزی)

دەروون وەك کوورەیی ئاگر گڕی گرتوە لە هەر لایە
بەشەوقی عەشقی یار مەستە، بەسەد لوقمان دەوای نایە
بەزاهیر چۆن دەبینیێ چاو بە باتین دا یەقین وایە
(لەنەشئەی فەیزی عیشقی فەخری عالەم دڵ موسەففایە
عەجەب بالآیە ڕووتبەی عیشقمو نەفسم تەوەللایە)

خودا بمخەیتە جەننەت نازو نیعمەت بێ، نەترسو بیم
ئەلەو مەیدانەدا کەوتووم کە نازانم چلۆنو چیم
بەدووربینی حەقیقەت لەو بیابانە کە تێفکریم
(مەقامی عاریفان بێ زەحمەتو ڕەنجو مەشەققەت دیم
لە زومرەی عاشقانم بۆیە عالەم لێم تەبەڕڕایە)

لە سایەی لوتفی شای لەولاك، شەهم پیری کەراماتە
لە پەردەی عیسمەتا مەستە، موقیمی باخی جەنناتە
مەلێن تۆ سەرسەریی جێگەت بیابانو خەراباتە
(لە هەرچی ڕوو دەکەم وەك ڕۆژ عەیانە چی ڕموزاتە
لە تائیف سەر بەسەر موستەغریقی زیکری "هواللە" یە)

ئەوەی مەستی حەقیقی بێ، لەلای خاکە دوڕو گەوهەر
تەماشا چەند بەتەئسیرە، سەدای یا فەردو یا ئەکبەر
شەوی تار ڕۆژی بەختم بوو، هەتا یارم نەهاتبۆ دەر
(لە بامی عەرشەوە پەردەی حیجابم لا درا یەکسەر
ڕموزاتی حەقایق شوعلە بەخشە دڵ تەسەللایە)

گەهێ گریانە پیشەی من، گەهێ مەسرورم و خەندان
گەهێ مەستی تەجەللاتم، دەخوێنم بەستەوو بەندان
گەلێ بالاترە جێگەم، لە عەرش‌و کورسی سەد چەندان
(لە مەیخانەی حەقیقەت، بوومە ساقی مەجلیسی ڕەندان
لە حەلقەی دائیرەی عوششاق، لە بەس جێگەم موعەللایە)

لەکێ داوا دەکەم غەیرەز لە زاتی تۆ ئەمن تەوفیق
لە تۆ زیاتر نییە یاڕەب ئەنیسم بۆم بکە تەسدیق
لە ڕێی کەشف‌و کەرامات بوونەتە پیاو، چەندەها زەندیق
(کەسێ شوغلی مەحببەت بێ، دەبێ وەسلی بەهەق تەحقیق
سەراحەت پێت دەڵێم خالی، لە هەر نوکتەو موعەممایە)

وەرە ئەو ماڵ‌و دارایی هەتە، پاکی بکە بەش بەش
فڕێ دە ئارەزووت، دنیا بەکارنایەت بەحیلەو غەش
کەرەمکە با لە فەیزت (فاتیحی) هەرگیز نەبێ بێ بەش
(لە موژدەی ئەم خەلاتە خوا بەتۆی دا موزنیبی ڕووڕەش
دەبێ روح کەی فیدای شوبباکی ڕەوزەی ئەو شەهەنشایە)

١٩٩٤/٩/٤ گردئاشەوان

(۲)

پێنج خشتەکیی لە سەر غەزەلی (شەو)ی
(سەید کامیلی ئیمامی- ئاوات)

عاشقی ڕووی تۆم لەتاوانت دەخوێنم چەشنی کەو
چاوەکەم وەعدەی ویسالت بۆچی کردە ماهی نەو
ڕۆژی ڕووناکم شەوە، شەو لێم حەرامە خوردو خەو
(نووری ڕوخسارت وەدەرخە، دەردی بێ دەرمانە شەو
زولمەتی زولفت لەسەر ڕووتە لە ڕۆژ میوانە شەو)

بوومە ئامانجی مژۆڵو نیونیگای چاوی گەشت
ڕوحمو ئینسافو وەفا، بۆ عاشقی چارەڕەشت
خۆت دەزانی عاشقم بەو قامەتی گەردن کەشت
(دوێ، شوکر مەردانە من ڕێم بردە ناو زولفی ڕەشت
تابزانن ئەهلی مولکی دڵ قەلای مێردانە شەو)

لەرزوتا گرتوومی باریك بووم، بەچەشنی تاری مووت
بۆ وەکو جاران نەماوە، میهرو لوتفو خولقو خووت؟
سەیریکە چۆن دافەتاوە ئاشنای دەورانی زووت
(کوێرو نابیایە ئێستا ئەو لەداخی ڕۆژی ڕووت
بۆیە ڕەش پۆشو فەقیرو ماتو بەستەزمانە شەو)

جێ ژوان چۆڵە نەهاتی گەرچی پێت دابووم بەڵێن
خەو لەچاوم ناکەوێ تا (کۆو تەرازوو) دێن هەڵێن
پیاوی جەردەو دز کەلێنیان دەس کەوێ زەحمەت هەڵێن
(قەدری شەو چا بگرە چاوم، شەمعو پەروانە دەڵێن
سۆزو گریەی شەمع هەر شەو سووتنی پەروانە شەو)

سۆسەنو سەروو چنارو عەرعەرو هەم داری پەلك
ڕووبەڕووی یارم خەجالەت مانو بێ مایەو کەلك
چۆتە ژێر هەوری دوو زولفت کولمە، خەمبارە خەلك
(عاشقو مەعشووق لە ڕۆژدا خۆدەپارێزن لە خەلك
گەرپەنای چاکت دەوێ بۆ ئەو دووە بڕوانە شەو)

ڕێگە پڕ هەورازو لێژە (فاتیحی) لێی سەرکەوە
وەك شەوی یەلدا درێژە چەندە سەختە ئەو شەوە
کونجی زیندانە دلم تاریکە تاکەی ئەو خەوە
(هەستە (کامیل) بەسیە بێداری بڕۆ لێی ڕاکەوە
تا ولات بێ دەنگو باسەو تا لە ڕۆژ میوانە شەو)

١٩٩٦/١١/٢٧ گردئاشەوان

(٣)

پێنج خشتەکیی (عوسمانی وەجاخی)
لەسەر هەڵبەستێکی (فاتیحی)

مـانـگـی تـابـانـە لـەلای مـن شـێـوەتـە زۆر جـوانـەکـەی
یـارەکـەم وەك تـازە بـووکـە نـەزمـی زولـفو شـانـەکـەی
شـێـتـی کـردم بـەو ئـیـشـارەی دای لـە بـۆ جـێـژوانـەکـەی
(تـیـری ئـەبـرۆی دا لـەجـەرگـم کـاریـیـە پـەیـکـانـەکـەی
جـەلـبـی کـردم چاوی مـەسـتـی بـۆ دەری مـەیـخـانـەکـەی)

هـەر کـە دیـتـم عـاشـقـی بـووم، ئـیـخـتـیـارم پـێ نـەمـا
نـاسـكو نـەرمو لـەتـیـفـە هـەر وەکـو کـارگـی کـەمـا
دڵ کـە ئـازاد بـوو لـە دەردو مـیـحـنـەتو ڕەنـجو غـەمـا
(مەسـتـی کـردم مـاچـی کـولـمـەی کـەوتـمـە ڕەقسو سـەمـا
قـمـقـمـۆکـی بـادەیـە چـەنـد شـیـرنـە فـیـنـجـانـەکـەی)

ڕاسـتـە عـەودالـی ئـەوم سـاتـێ لـە دنـیـا نـاسـرەوێـم
هەر وەکو مەجنوونی شەیدا دیار نییە هیـچ شوێـنو جێـم
هـەلـکـەوێ جـارێ لـە بـۆم تـا دەردی دلـمـی پـێ بـلـێـم
(بوومە عەبدی ئالقە بـەگوێ ئـەو لـە کوێ بـێ مـن لـەوێـم
جـاروبـار وەك گـیـانـی شـیـریـن پـڕ دەکـا پـەیـمـانـەکـەی)

بەو نمەی عەتری دوو لێوی پەخشی کرد عەترو گوڵاو
ژیامەوە دیسان بەجارێ بەو تەنی زەعفو نەماو
هەر وەکو بازو شەهێنان کەوتمە سەر حاڵاتی ڕاو
(گیای وجودم بەو بەهارە ژیایەوە وەك گوڵ بە ئاو
ژەنگی سەر دڵ ڕادەماڵێ پلپلەو لەرزانەکەی)

بەو قەدو باڵای نەجیبو ناسكو نازدارەکەی
ئاگری بەردا هەناوم تەرحی لەنجەو لارەکەی
دلڕفێنە دلبەرە، جارجارە خەندەی زارەکەی
(گرمو هۆڕی هەوری نیسانو شریخەی گوارەکەی
خۆشە لە گوێم چەشنی دەنگی بازنەو پاوانەکەی)

حەسرەتی هیجرت لەسەر دڵ سەختە وا بۆتە گرێ
کێ هەیە ئەم ئێشو ئازارەی لەسەر من هەڵگرێ
خۆشی نابینم لە عومرم دەرکی مەینەت داخرێ
(پیری کردم دەردی دووری یاخودا کەس نەیگرێ
زاڵمە کەی دێ دەپرسێ شیوەنو گریانەکەی)

ساڵەهایە ڕادەبێرم هەر بەیادی ناوەکەت
دێتە بەرچاوم هەمیشە زولفو پرچە خاوەکەت
ڕێی نەجاتم بۆ نییە کەوتوومە نێوان داوەکەت
(مەزرەعەی دڵ وشكو بێ ئاوە لە سایەی چاوەکەت
قەت نەبوو جارێ بپرسێ حاڵەتی دێوانەکەی)

لـێـم مـەپـرسـە بـۆچـی هـێـنـدە مـاتو دامـاوو کـزم
خـۆم پـەنـا داوە لـە عـالـەم گـۆشـەگـیـرم وەك دزم
هـەر لـەپـێـنـاو تـۆیـە مـاوم، بـێ کـەسـوکـارو خـزم
(پـەرتـمو دێـوانـە ئـاسـام زۆر مـەلـوولو عـاجـزم
بـۆتـە زنـجـیـرێـك لـە مـلـدا مـاری سـەر دوو شـانـەکـەی)

پێت دەڵێن بێ سوودە (عوسمان) ئەوشتـەی لـە دوای شـەقـی
شـیـعـری ئـەفسـانـەو خـەیـالات زۆر نـەمـاوە ڕەونـەقـی
دەردی دنـیـا بـێ وەفـایـە پـیـسـە هـەربـیـنـا تـەقـی
(فـاتـیـحـی) دەورو زەمـان وەك خـۆیـەتـی تـۆ دڵ ڕەقـی
سەربەخـۆ سـووتـاوی، ئـەو شـەمـعـەو ئـەتـۆ پـەروانـەکـەی)

ئاڵواتان ١٩٩٨/٥/١٢

(٤)

پێنج خشتەکیی لەسەر هەڵبەستێکی

(عەبدولقادری سەیادەت- سەیید)

ڕەنـگـی جـارانـم نـیـیـە ئـەو، ئـارەقـەم جـوانـاومـە
ئـاگـری کـوورەی دەروونـم، تـێـکـەڵـی سـیـیو نـاومـە
شـیـوەنـم بـۆخـۆمـە دەگـریـم، ڕۆژی لـێ قـەومـاومـە
(ڕەنـگـە وەخـتـی مـردنـم بـێ بـۆیـە لـەرزو تـاومـە
دانـەخـالـێـکـم نـەدی گـیـرۆدەیـی سـەد داومـە)

زۆر لـە خـەو بـێـزارمو ڕۆژی ڕوونـاکـم هـەر نـەهـات
دەوروبـەر تـاریـکـە لـێـم، خـونـچـەی ژیـانـم بـەر نـەهـات
شـەونـمـی فـرمـێـسـکـی چـاوم نـاڕژێ، بـمـبـێ نـەجـات
(تاقە ئەستێرێك لـە ئـاسـۆی، ئـارەزووی مـن هـەلـنـەهـات
ڕۆژی مـن هـاتو نـەهـاتـە بـۆیـە هـیـوای تـاومـە)

کـەوتـمـە گـێـژی دوور ولاتـی لـێـم بـەجـێـمـا ماڵو زێـد
بـێ کـەسـم ئـاوارە مـاوم، کـوا بـرا کـوا داكو دێـد
دەستەمۆتـم هـەر لـەدووتـم، دێـم بـەبێ بـەنـدو قـەلـێـد
(گەرچی پیربووم‌و کەنەفتم، ڕوون نییە ئاسۆی هومێد
گـەر ئـەجـەل مـۆڵـەت بـدا ئـەوڕۆ سـبـەیـنـێ بـاومـە)

ئاوی چاوم چۆمە خنکاوم، بەئاوی چاوی خۆم
عاشقی دووچاوی مەستم، بەسیە با هەستم بڕۆم
لێم گەڕێ دێوانە ئاسا با خەمی خۆم خۆم بخۆم
(شێتو زەنجیریم ئەمن، پوختەی ئەوینی زولفی تۆم
من گلەیێکی کە بم بێ هەر لە زولفی خاومە)

من دەڵێم تاجی سەرم تۆی، نابێ تانەم لێبدەی
لایەقی فیترەو زەکاتم گەر دوو ماچم پێ بدەی
روحی شیرین پێشکەشی تۆبێ، کە بۆخۆتی ببەی
(ئارەزوومە نۆبەیەك چاوێك لە حالی من بکەی
بۆیە بۆ دیداری ئەو دوو چاوە چاومە)

پێت بلێم بۆ عاجزو ماتو پەرێشانو کتم
عەشقی تۆ پێوەندی دلمە تاکو مردن سابتم
زۆر بەنازو عیشوە ئەمڕۆ، ساقی جانان هات، وتم:
(هیچ دەزانی بۆ شتێك شێت بوومو کوشتەی دوو شتم
یا لە بەر کۆلوانە، یا دەسرەی لە مل هالاومە)

بولبولی شەیدا دەنالێ، پێت دەلێ گەر عاقلی
بۆچی وەك من شێتو شەیدای، چیمەنو باخو گولی
(فاتیحی) لەو شەرحو بەستە، دیارە تۆ زۆر غافلی
(گەر دەپرسی کێیە واجوان باسدەکا دەردی دلی
پیرو زوڕهانم لە دەس ئەو دەردە (سەیید) ناومە

گردئاشەوان ۱۹۸۸/۵/۲

سەید عەبدولقادری سەیادەت- سەیید: لە ساڵی ۱۹۲۹ لە دایکبووە و لە ساڵی ۱۹۹۹ کۆچی دوایی کردووەو لە گوندی (تورجان) ی سەر بە شارستانی مەهاباد بەخاك سپێردراوە. دیوانە شیعرێکی چاپکراوی هەیە بە ناوی (چیمەن و چیا) لەگەڵ شاعیر زۆر دۆست و هاوڕێ بوون.

(٥)

پێنج خشتەکیی لەسەر هەڵبەستێکی

(سەید عەبدولقادری سەیادەت- سەیید)

وجوودت بۆ منی خەستە دەوای دوکتۆری مومتازە
بەبێ بۆنی هەناسەی تۆ لەمێژە سینە ناسازە
بکە روحمێ بە حالم، گوێگرە لەو سازو ئاوازە
(براکەم کاك (جەمیل) بیرت دەکەم بێ حەددو ئەندازە
وەرە، دەرکی دلم بۆ خۆشەویستان رۆژو شەو وازە)

ئەگەر باوەڕ دەکەی زیندانی قەسرە لای من ئەو باغە
هەموو ئەعزای وجوودم بۆت دەنالێو ئێستە ناساغە
ئەبەد ڕوومان لەلا ناکەن، ئەوەی پێم دۆستە قاچاغە
(دلم بەینێکە غەم دایگرتووە وەك ئاوری داغە
مەگەر تۆ ئاوی پێداکەی بە شێعرێکی تەڕورتازە)

موعەممایەك لە دلمایە دەبێ کێ بێ هەلی بێنێ
بە لوقمان ناکرێ چارەی هەزار دەرزیو دەوا بێنێ
مەگەر دۆستێکی وەك تۆ ئەو تەلەسمەی دلمە بشکێنێ
(بە تاری زولفی یار بەندە دلم بۆیە دەنالێنێ
ئەگەر سێ تارەکەی نەپسێ نەواکەی زەمزەمەی سازە)

لـە نـێـو بـاخـچـەی دلـم سـەوزە هـەزاران سـور گـولـی سـاوا
هـەمـووی بـۆوەی دەبـێ بـیـکـەی بـە دیـاری حـیـجـلـە بـۆ زاوا
ئـومـێـدم قـەتـعـە لـەوخـەلـکـە لـە کـەس نـاکـەم بـرام داوا
(ئـەگـەرچـی مـالـەکـەم کـۆنـەو بچـوکـە مـالـی دڵ ئـاوا
بـەزاهـیـر تـەنـگو بـێ ئـاوایـە ئـەمـمـا دەسـتو دڵ وازە)

وەرە بـخـوێـنـە وەك بـولـبـول لـەسـەر پـەلـك و چـلـووکـی گـوڵ
وەکو باخـی بـەهـەشـت خـۆشـکـە مـەکانو حـەوشـەوو مـەنـزڵ
لە دووریی تـۆ گـریـنـم دێ، گـریـنـی چـی؟ هـەمووی هـەر کـوڵ
(بـراکـانـت لـەگـەڵ خـۆت بـێـنـە بـۆ ڕازو نـیـازی دڵ
کە مەحفەل شەمعی پێداویستە، شـەمـعـیـش مـەحـرەمـی ڕازە)

وەهـا بـاریـكو بـێـهـێـزم ڕەقو تـەق هـەر وەکـو زەرگـم
بـەهـاری عـومـری مـن ڕۆیـی ئـەوا هـات (فـاتـیـحـی) مـەرگـم
لـیـبـاسـێـکـی سـپـی سـاز کـەن بـرا بـۆ کـفـنو بـۆ بـەرگـم
(بـەدوودی سـیـنـەمـا دیـارە کـولـیـوە ئـاوری جـەرگـم
مـنـەت نـاکـەم لـەسـەر تـۆ گـەر بـلـێـم دۆکـولـیـوەکـەم سـازە)

٢٠٠٠/٣/٢٦ گردئاشەوان

(٦)

پێنج خشتەکیی لەسەر هەڵبەستێکی

(حەقیقی)

خـۆشـەویسـتـی مـنـی بـێـچارەیـە ئـەو (قـالـە ڕەشـە
قـەت هـەدادانـی نـیـیـە عـەیـنـی ولاغـی هـەلـەشـە
چاوەکـەم بـەسـیـە بـەناز مـەیـکـوژە ئـەو مـل بـەهـەشـە
(خـەتو خـالـت بـەخـودا فـیـتـنـەیـی هـیـنـدو حـەبـەشـە
ئـافـەتـی دیـنو دلـە ڕەونـەقـی ئـەو کـولـمـە گـەشـە)

قـابـیـزی ڕوحـی مـنـی مـایـەیـی دەردو ئـەلـەمـی
شـەکرو هـەنـگـوینو نـەبات بۆمـەیـە هـەر دەردو خـەمـی
سـەرو مـالـم بـە فـیـدای قـامـەتـی بـەرزی عـەلـەمـی
(خـەلـەلـی چـیـنو چـەگـول، شـۆڕشـی ڕۆمو عـەجـەمـی
لـەسـەر ئـاشـوبـیـی زولـفـت، لـە هـەمـووی کـەشـمـەکـەشـە)

بـۆ بـەگـورگـاوڕ ئـەکـوژی مـنـی بـەدبـەخـتـی هـەژار؟
بۆچـی بـۆ کـوشـتـنـی مـن زولـفـو کـەزیـت دا لـە قـەتـار؟
گـەوهـەرە ئـەو گـولـە نـەخـشـیـنـە مـەمـی سـێـوو هـەنـار
(چاوت ئەر نێرگسو شـەهلا نـیـیـە بۆ هـێـنـدە خـومار؟
پـەرچـەمـت گـەر شـەوی یـەلـدانـیـیـە بـۆ هـێـنـدە ڕەشـە؟)

بــۆ دەوای زامــی دەروون، بــمــدەیــە مــاچــی دەمــەکــەت
ســیــنــەکــەت بــاخــە وەکــو گــەوهــەرە جــووتــە مــەمــەکــەت
نــەرمو شــل لــێــكو لــەبــار، ســەروی ڕەوانــە قــەدەکــەت
(زیــنــەتــی کــولــمــەتــە لــەرزیــنــی گــولــیــنــگــی شــەدەکــەت
گــەرچــی ئــەگــریــجــەکــەتــە زیــیــنــی ئــەویــشو ئــەمــەشــە)

هەورە سامـالـی نـەهـێـشت نـایـەنـەدەر شـەمـس و قـەمـەر
عـەسـکـەری زولـفـی لـە سان داوە بـەنـێـزەو بـە تـەبـەر
هـەر نـەچـم چـاکـە هـەوای تـووشـە ڕێـگـا پـڕ لـەخـەتـەر
(شـەشـدەری خـالـی سـەری کـولـمـەتـە دڵ نـایـەتـە دەر
سـەری سـەودازەدە بـێـخـود بـەتـەمـای پـێـنـجو شـەشـە)

(فـاتـیـحـی) ژیـنـی لـە دنـیـا خـەفـەتـەو دەردو کـەسـەر
ئـاوی تـالـی گـەلـێ نـۆش کـرد چ لـە ژوورو چ لـە دەر
مەرکەزی خالیی نەکرد، خوێـنـدی هـەمـوو شامو سـەحـەر
(بەو دوو سێ شیعرە (حەقیقـی) کە لـە مـەیـدان چووە دەر
تـەنـگـە جـێو لانـی، قـسـەی تـۆسـەنـە، تـەبـعـی هـەڵـەشـە)

گردئاشەوان ١٤/٨/١٩٩٧

قالە ڕەش: مەبەست ماموستا مەلا قادری نێزەییە.

(٧)

پێنج خشتەکی (زوودی)

لەسەر هەلبەستێکی (فاتیحی)

پـایـزم ڕابـرد نـەمـردم شـاهـی خـووبـان هـاتـەوە
خـەم لـە داخـانـی هـەلاتو مـیـهـری یـاران هـاتـەوە
بـۆنـی ڕێـحـانو وەنـەوشـەی جـۆیـبـاران هـاتـەوە
(ئـەی ڕەفـیـقـان مـوژدەبێ سـەروی خـەرامـان هـاتـەوە
بـولـبـولـی بـاغو چـەمـەن، خـونچـەی بـەهـاران هـاتـەوە)

وەرنە سەیری باخو گولشەن، ئەوڕۆ گوڵ بـەرگـی وەرانـد
عیشقی بولبول هاتە جونبوش، سەرچلی لێ هـەلـپـسانـد
خۆش بـەحـالـی مـن نـەمـردم دلـبـەرم وەعـدەی گـەیـانـد
(یـاری نـازدارو نـەجـیـبو ڕوو بـەخـالـم خـۆی نـوانـد
قـومـری نـێـو گـولـزارو گـولشـەن، یـاری جـاران هـاتـەوە)

ئـەی ڕەفـیـقـانـم ئـەواهـات دلـبـەری نـازك بـەدەن
خونچەلامل کەچ لەڕووی ئەو لار ئـەبێ سـەروی سـەمـەن
ساقـیـان بـا مـەی بـگـێـڕن، مـوتـریـبـان نـەی لـێـبـدەن
(ئـافـتـابـی عـالـەم ئـارا ئـاسـکـی چـیـنو خـوتـەن
یوسفی میسرە بـە شـەوکـەت، ڕوو بـە کـەنـعـان هـاتـەوە)

هــەر بــە مــوژدەی هــاتــنــی دلــداری بــالا عــەرعــەرم
گــەر نــیــساری مــەقــدەمــی ڕێــگــەی نــەکــەم مــاڵو ســەرم
دوور لــە عــیــشــقــم بــێ وەفــامــە، هــەرزەمــە بــەدگــۆ هــەرم
(ســوخــمــەئــالــی دیــدەکــاڵ، ســیــمــیــنــعــوزارو دلــبــەرم
بــا هــەزاران نــازو عــیــشــوە، گــوارە لــەرزان هــاتــەوە)

تــاقــی دەهــرە دلــبــەری مــن ســەرگــەلــەی ڕۆمو عــەجــەم
وا بــەوردی ڕۆژو شــەو هــەرچــی مــوتــالای لــێــدەکــەم
تــاقــەتــی تــەبــعــم نــیــیــە تــەوســیــفــی چــاوێــکــی بــدەم
(چــاو کــەژاڵ، لامــل بــەخــاڵ، ســاحــەب جــەمــاڵو خــونچــەدەم
مــوو کــەمــەر، شــیــریــن نــەزەر، شــەمــعــی شــەبــوســتــان هــاتــەوە)

خــۆشــە ئــەمــجــارەش گــولــم هــات بــۆ شــیــفــای دەردو ئــەلــەم
دام لــە مــوژدەی گــیــانــی شــیــریــن، گــیــانو دڵ، ســەر تــا قــەدەم
شــەرتــە تــاهــەم دامــەنــی عــیــشــقــی لــە دەســتــم بــەرنــەدەم
(بــۆ شــەوی هــیــجــرانو دووری، کــۆچــی کــرد کــاروانــی خــەم
زولــمــەتو تــاریــکــی لاچــوو، مــاهــی تــابــان هــاتــەوە)

دەست لەسەر سینەی حەبیبم، دەم لــەســەر ســەفــحــەی جــەبــیــن
بــا ڕەقــیــب بــمــرێ مــەحــالــە دەســت لــە یــەکــتــر هــەلــگــریــن
ڕایــجــە بــازاڕی شــادی، تــێــکــچــووە ئــاهــەنــگــی شــیــن
(شــای شــەکــەر لــێــوان بــە خــەنــدە هــاتــە بــاخ بــۆ گــولــچــنــیــن
ئــەی بــرایــان بــوو بــە خــۆشــی، گــوڵ لــە بــاخــان هــاتــەوە)

دوژمــنــم هــەقــیــە لــەخــۆشــی مــن بــکــا گــریــانو کــوڵ
بــولــبــولــی عــیــشــقــم گــەیــشــتــە وەســڵــی گــولــزار چــڵ بــە چــڵ
مــەرهــەمــی هــیــوام شــیــفــای بــەخشــی بــەزامــی جــەرگو دڵ
(قــافــڵــەی عــەتــرو عــەبــیــرو ســونــبــولو ڕەیــحــانو گــوڵ
شــۆخــەکــەی مــاچــیــنو چــیــن، کــاکــۆڵ پــەرێشــان هــاتــەوە)

ئــەو شــەوەی هــەنــگــامــی دەورو دەرسو ئــەزکــارو ســەلام
بــێ ئــەوەی گــەر مــونــتــەزیــر بــم هــاتــیــفــێــك پــێــیــدام وەلام
(زوودیــا) جــێــژنــی بــەراتــە ســەهــمــی کــافــیــت گــرت، بــەلام
(چــاوەڕێ بــوو (فــاتــیــحــی) هــەردەم وەکــو عــەبــدو غــولام
ســەد شــوکــر دیــســان ئــومــێــدی قــەلــبــی بــریــان هــاتــەوە)

(٨)

پێنج خشتەکی (زوودی)

لەسەر غەزەلێکی فاتیحی

مـن کـە بـێ مـایـەو هـەژارم، مـاڵو سـامـانـم بـەسـە
مـوونسی فـیـکرو خـەیـالی کـونـجی هـیـجـرانـم بـەسـە
بـەس دلـم بشـکـێـنـە، گـریـەی بـێ وچـانـدانـم بـەسـە
(چـاوەڕێـم گـەر یـار کـەرەمـکـا، مـاچی لـێـوانـم بـەسـە
پـێـکـەنـیـنـی زاری خـونچـەی کـیـژی کـوردانـم بـەسـە)

چـاوەکـەم لـەو ڕۆژە دی، ئـەو ڕۆژ و شـەو تـۆرا لـە خـەو
هـەروەکـو گـۆشـەی خـەیـالـم، قـەت جـودانـابێ لـە ئـەو
ئەی دوو کولمەت وەك گوڵو قـەوسی دو ئـەبـرۆت ماهی نـەو
(عـاشـقـی دوو چـاوی کـالـم، بـێ قـەرارم ڕۆژو شـەو
بـۆ تـەنـافـی گـەردنـم، داو، داوی زوولـفـانـم بـەسـە)

سـەد هـەزار دولـبـەر کـە بـۆم ئـامـادە بێ مـن نـامـەوێ
نـێـوی دلـدارم بـەسـە هـەرگـیـز لـە زارم نـاکـەوێ
مـن لـە بـۆ دڵ دڵ لـەبـۆ گـوڵ، هـەر دەگـریـەو نـاخـەوێ
(دڵ وەکـو مـنـدالی سـاوا، شـەکـرو نـوقـلی لـێـم دەوێ
شـەهـدی لـێـوی دلـبـەری سـەروی خـەرامـانـم بـەسـە)

بێ تەماشای باخو گولشەن، لەززەتم ناوێ ئەمن
بێ مەیو مەیخانە هەرگیز عیززەتم ناوێ ئەمن
تاجو تەختی پادشاهیو شەوکەتم ناوێ ئەمن
(حۆرییو قەسرو قسووری جەننەتم ناوێ ئەمن
گولڕوخی شیرین قەدی ڕووماهی تابانم بەسە)

من کە عەبدێکی موتیعم، بمکوژن فەرمان بەرم
چی دەبێ ڕوحمێ بەمن کا، ئەو گولی خۆش مەنزەرم
سەبری ئەیووبم نییە، دەردی فیراقی دەربەرم
(کوێرو نابیناو خەمینم، من لە دووری دلبەرم
هەر وەکو یەعقوب جەمالی ماهی تابانم بەسە)

دلبەرم وای کرد لە من هیچ هێزی ئەندامم نەما
جەرگی لەتلەت کردو ڕۆیی، مەرهەمی زامم نەما
ئارەزوو و ئامالو ئومێدێکی فەرجامم نەما
(ئەی فەلەك تاکەی بنالم، سەبرو ئارامم نەما
یاری بالا عەرعەری خۆش عەهدو پەیمانم بەسە)

بۆتە هاوڕێم ئاهی سەردو، هەمدەمم ئەشکی گەرم
وشكو ڕەق بووم، بوومە قەقنەس، من لە هیجری دلبەرم
کەس نەبوو خەمخۆری من بێ، بێکەسو بێ یاوەرم
(من کەوا پیرو زەعیفو، بێ دڵو سەوداسەرم
شیوەنو گریانو نالەو قەلبی بریانم بەسە)

من لەسەر وەعدەی غەزالی شۆخو شەنگی ڕوو بەخاڵ
دادەنیشم دەستە ئەژنۆ، دڵ بەخەم، ئاشوفتە حاڵ
وا هەمیشە چاوەڕێمە ڕۆژو حەفتەو مانگو ساڵ
(گەر گوڵم ڕوو کاتە ماڵم، دەربخا نووری جەماڵ
نانی گاڵو هەرزنو خڕنووکو گەڵوانم بەسە)

من بە مەئیووسی لە ڕێگەی دلبەرم بووم دیدەوان
هەر ئەوەم دی تەلعەتی کرد ڕوومەتی یاری جەوان
گاه بە ڕەنگی بەفرو خوێنین، گاه بە ڕەنگی ئەرخەوان
(دەستو دامانی گوڵم بووم، پێمگوت: ئەی ڕووحی ڕەوان
بۆنی عەترو میسکو عەنبەر، زوولفی سەرشانم بەسە)

چونکە (زوودی) دلشکاوو پڕهەمو خەمپەروەرە
بۆ بەهاری کوڵمی یاری گەرمە وەك (شەهریوەرە)
تازە ئومێدی ژیانم قەتعە، دەردم یەك سەرە
((فاتیحی) چیدی مەخۆ خەم، تۆ بڵێ بەو دولبەرە
پەرچەمو ئەگریجەوو دوو ماری سەرشانم بەسە)

(٩)

پێنج خشتەکی (مەلا محەممەد ئەمینی سەقزی- سووتاو) لەسەر هەڵبەستێکی (فاتیحی)

ڕابــەری بــەیــنــی عــوشــشــاقو، مــەلــحــەمــی زامــانــە گــوڵ
بــۆ بــرِانــی جــەرگــی عــاشــق، حــاجــیــبــی مــەمــکــانــە گــوڵ
لایــقــی دیــاری حــەبــیــبو، ئــاشــنــاو دۆســتــانــە گــوڵ
(ئــەلــحــەقــی، تــازە نــەمــامو بــادەیــی مــەســتــانــە گــوڵ
وەك گــولــی ســەر لــێــوەجــۆ، شــادابو دەم خــەنــدانــە گــوڵ)

دڵ لــەتــاو دووری ویــســالــی، کــەوتــە لــەرزەو ســاعــیــقــە
مــەنــعــی نــاکــەم بــا بــســووتــێ چــون ســووتــانــی لایــقــە
ســەرســەریو ئــەبــلــەو نــەزانــە شــێــتو ڕیــســواو عــاشــقــە
(بــێ وچــان دێــتو دەچــێ، ڕوح وەك پــەپــوولــە عــاشــقــە
شــەمــعــی ڕووی قــیــبــلــەی مــورادە، پــەرچــەمــی ڕیــحــانــە گــوڵ)

دوور لــە ئــەو مــن هــەر لــە دوورۆ، شــیــنو زار لــەب خــەنــدمــە
وا لــە کــونــجــی حــوجــرە کــەوتــووم، زولــفــی ئــەو دەس بــەنــدمــە
وەســفــی چــاوو کــولــمو لــێــوی شــیــعــرو بــەســتــەو بــەنــدمــە
(خــالــی ســەرلــێــوی وەکــو شــەهــدو شــەکــەر پــێــوەنــدمــە
زولــفو ئــەگــریــجــەی لــەگــەڵ گــێــلــگــێــلــە هــەر لــەرزانــە گــوڵ)

مــن بــە وێـنـــەی مــورغــی کــێــوی، چـاوی چــەشــنــی بــازە ئــەو
مـــن وەکـــو خـــاری مـــوغـــیـــلان، وەك گـــولـــی شـــیـــرازە ئـــەو
بـــۆو دلـــەی پـــەســـتو هـــەژارم، هـــەمـــدەمو هـــەمـــڕازە ئـــەو
(دەم بــەخــەنــدەو پــێــکــەنــیــن، ســەر تــا قــەدەم هــەر نــازە ئــەو
بـــۆو دلـــەی پـــڕمـــەیـــنـــەتـــم، تـــاقـــی بـــرۆی زیـــنـــدانـــە گـــوڵ)

گــەر نــەهــێــنــێ مــەرهــەمــی دڵ، بــەربــەیــان ســۆزەی شــەمــاڵ
دەبــمــە کــێــوی تـــوور ئــەســووتــێــم، تــاکــو دێ کــاتــی ویــســاڵ
ئـــەی خـــودا کـــەی بـــێ بـــبـــیـــنـــم، دلـــبـــەرم وێـــنـــەی غـــەزاڵ
(چـــاوی کـــاڵو لـــێـــوی ئـــاڵ، خـــونـچـــەدەمو شـــیـــریـــن جـــەمـــاڵ
لابـــەری غـــایـــلـــەو خـــەیـــاڵو شـــاهـــیـــدی پـــەیـــمـــانـــە گـــوڵ)

خــەو لــە چــاوم نــاکــەوێ شــەو، مــن لــەبــەر زاریو فــوغــان
ڕۆژ کــە دادێ مــەســتو بــێ هــۆش، وام لــەنــێــو بــەحــری خــەمــان
دوێ بــەیــادی وەســڵــی بــالای، کــەوتــمــە نــاو بــەزمــی مــوغــان
(چــوومــە بــاخو ســەیــری گــولــشــەن، پــێــی گــوتــم پــیــری مــوغــان
وا لـــە بـــەزمـــی مـــەی فـــرۆشـــان، ســـاقـــیو جـــانـــانـــە گـــوڵ)

ســەبــر تــاکــەی ئــەی ڕەفــیــقــان، جــامــی ژیــنــی مــن شــکــا
کـــوا حـــەبـــیـــبـــی دیـــنو دنـــیـــام، چـــاری زامـــی مـــن بـــکـــا
ڕوح ئـــەکـــەم شـــابـــاشـــی بـــالای، بـــێـــتو ئـــەو داوا بـــکـــا
(گــەر بــە قــانــوونــی حــەبــیــبــان، ڕوو لــە حــوجــرەی مــن بــکــا
عــەیــشو نــۆش، بــۆســەو کــەنــار، مــاچــی دەمــی هــەرزانــە گــوڵ)

سـەد هـەزار خـۆزگـەم بـەکـاتـێ، دەس وەکـو زولـفـی خـەمـی
ئـەچـوە سـەر ئـەسـتـۆی بـلـووری، دەم ئـەنـیـشـتـە نـاو دەمـی
کـاتـێ وەك تـیـنـووی بـیـابـان، پـڕ بـەدەس گـرتـم مـەمـی
(مـێـخـەکـەو بـەرمـوورو مـووری چـوونـە سـەر سـێـوی مـەمـی
چـیـن بـە چـیـن زولـفـی درێـژی عـەسـعـەسـی کـولـمـانـە گـوڵ)

فـیـرقـەتـی دووچـاوی مـەسـتـی، دای لـە دڵ تـیـغـی سـتـەم
وا لـە نـاو ئـاوری فـیـراقـی، هـەلـپـڕووزام عـەیـنـی شـەم
وەك (سـووتـاو) خـوێـن دێ لـە جـەرگـم، شـەو هـەتـا دێ سـوبـح دەم
(بـولـبـولـی گـولـزاری عـیـشـقـم، نـەغـمـەخـوانـم دەم بـە دەم
(فـاتـیـحـی) خـونـچـەی بـەهـارو حـۆریـیـە، ڕیـزوانـە گـوڵ)

(١٠)

پێنج خشتەکی (عوسمانی وەجاخی)

لەسەرهەڵبەستێکی (فاتیحی)

دلـبـەرم بـێ وازە ئـەمـڕۆ، حـەز بـەقـیـن‌و کـیـن دەکـا
مـەیـلـی جـارانـی نـەمـاوە، ئـەسـپـی فـیـرقـەت زیـن دەکـا
لـەشـکـری ئـێـش‌و پـەژارەم، دەس بـە تـێـکـۆشـیـن دەکـا
(دڵ لـە خـەمـدا دافـەتـاوە، یـار لـەمـن نـەفـریـن دەکـا
ڕوح لـە حـەسـرەت شـەهـدی لـێـوی، شـیـوەن‌و نـالـیـن دەکـا)

عـاجـزو لات‌و زەبـوونـم، مـات‌و بـێ هـێـزو نـەمـاو
هـەر وەکـو پـیـرێـکـی فـەڕتـووت، تـیـن‌و تـاقـەت لـێـبـڕاو
سـەرسـەری‌و دێـوانـە ئـاسـا، تـەن زەعـیـف‌و هـەلـکـزاو
(ڕوومـەتـم زەردە وەکـو بـەی، قـامـەتـم خـوارو چـەمـاو
چـاو دەڕێـژێ لـەعل‌و مـەرجـان، بـۆ گـولـی خـۆی شـیـن دەکـا)

ڕووت‌و قـووتـی عـیـشـقـی تـۆمـە، بـێ دیـنـارو درهـەمـم
نـاکـرێ ئـەسـلا عـیـلاجـی، دەردی سـەخـت‌و ئـەسـتـەمـم
دائـیـمـا ئـەفـکـاری یـارە، هـەمـنـشـیـن‌و هـەمـدەمـم
(بـۆیـە وەك فـەرهـاد لـە کـێـوی بـێـسـتـوون غـەڕقـی خـەمـم
شـیـرنـم لـە خـوا نـەتـرسـە، ڕاوی گـیـان‌و دیـن دەکـا)

ئـەی خـوا حـۆری مـەگـەر بـێ، بـەو جـەمـاڵو شـێـوەیـە
سێـوە سـوورەی هـەردوو مـەمـکی، عـەینـی بـاخـی (زێـوە) یـە
تـیـری غـەمـزەی چـاوەکـانـی، قـاتـڵـی ئـەم نـێـوەیـە
(دەسـتو پـەنـجـەی سـوورە یـارم، خـوێـنـی دڵـمـی پـێـوەیـە
ئـەو گـولـە بـێ ڕەحـمو دیـنـە، دەس بـەدڵ ڕەنـگـیـن دەکـا)

کـەوکـەبـی بـەخـتـم نـزوولـە، یـاری نـاکـا چـەرخـی دوون
وەك شەهیدی کـەربـەلا، کـەوتـوومـە سـەحـنـەی خـاكو خـوون
جـاربـەجـار ئـاه و هـەنـاسـەم، پـێـکـەوە تـێـکـەڵ دەبـوون
(قـرچـە قـرچـی ئـاهـی سـیـنـەو، دووکـەڵو بـۆسـۆی دەروون
ئـەشـکـی گـەرمو سـوێـرو سـوورم، عـالـەمـێ غـەمـگـیـن دەکـا)

هـەلـوەدای مـەحـبـووبـەکـەی خـۆم، مـوونـسـی دەشـتو دەرم
شـەو هـەتـا ڕۆژ دەسـتـی خـەمـنـاکـی دەنـێـمـە ژێـر سـەرم
هــەر وەهــا شـێــواوە دەورەم، دادی خــۆم بــۆکــێ بــەرم
(شـەو نـیـیـە تـا بـەربـەیـانـی دەس لـە شـیـوەن هـەڵـگـرم
چوون بە عەزمی کوشتنم، ئـەو پـەرچـەمـی چـیـن چـیـن دەکا)

بـاری لـێـوم بـەلـگـەیـە بـۆ دەردو ڕەنـجو مـیـحـنـەتـم
خـواردنـم ئـاواتـی دووری، خـوێـنـی جـەرگـە شـەربـەتـم
عـاشـقـم قـومـری سـیـفـەت، دادو فـوغـانـە خـەسـڵـەتـم
(چەشنی مەجنوون شێتی لەیلام، دوور لـە یـارو عـوشـرەتـم
بـولـبـولی دڵ هـەر دەنـاڵێ، گـوڵ بـە ئـەسـریـن شـیـن دەکـا)

حـاکـمـی دەوران هـەمـیـشـە، ئـیـفـتـیـزاحـم پـێ دەکـا
دەسـت لـەمـن هـەڵـنـاگـرێ، وەعـدەو وەعـیـدم پـێـدەدا
نـایـەڵـێ ئـاسـوودە بـم، هـەر عـەیـبو عـارم دەردەخـا
(ئـەی فـەلـەك جـەوری زەمـانـەت، خـسـتـە سـەرمـن بـۆیـە وا
سـاوی سـافـی ئـاسـمـانـم، هـەر بـە مـژ باریـن دەکـا)

دلـڕفـێـنـەی شـۆخو شـەنـگـم، گـولـعـوزاری نـازەنـیـن
ئـافـتـابـی شـەرقو غـەربـم، نـەونـەمـامـی مـەه جـەبـیـن
تـابـەکـەی لـێـم هـەڵـوەرن، فـرمـێـسـکـی گـەرمو ئـاگـریـن
(یـارەکـەی خـوێـنـخـۆرو زاڵـم، دڵـبـەری بـێ ڕەحـمو دیـن
زولـفو ئـەگـریـجـەی کـەمـەنـدی عـاشـقـی مسـکـیـن دەکـا)

بـا بـڵـێـم لـەو ڕۆژەوە، مـوشـتـاقـی وەسـڵـی ئـاشـنـام
تـەی دەکـا لـەیـلو نـەهـارو، مـانـگو ساڵو سـوبـحو شـام
گـەرچـی تـێـپـەڕ بـوو ئـومـێـدم، زارو بـێـزارم، بـەڵام
(نـیـوە مـردوو، ڕوح لـەسـەرلـێـو، چـاوەڕێـم گـەر بـێـتـەلام
ئـەو وەکـو ئـاهـووی ڕەمـیـدە، ڕوو لـە سـەحـرای چـیـن دەکـا)

کـوڵ لـەنـاو کـورەی هـەنـاوم، وێـنـە پـشـکـۆی ئـاگـرە
یـاری تـازەم لـێ بـەڵایـە، دۆسـتـی کـۆنـم چـاتـرە
پێم دەڵێـن بێدەنگبـە (عـوسـمـان)، پـێـم سـکـووتـم بـاشـتـرە
((فـاتـیـحـی) بـێ سـوودە گـریـان، بـاری هـیـجـران هـەڵـگـرە
بـەخـتـی تـۆ کـەی هـاوتـەرازیـی زوهـرەوو پـەرویـن دەکـا)

(١١)

پێنج خشتەکی (مەلامحەممەد ئەمینی- سووتاو) لەسەر هەڵبەستێکی (فاتیحی)

بۆ شەفای جەرگی بڕاوم، هاتنی یارانم بەسە
بۆگەواهی عیشقبازیم، خوێنی چاوانم بەسە
بۆ شکانی ژانی سینەم، دیتنی جانانم بەسە
(چاوەڕێم گەر یار کەرەمکا، ماچی لێوانم بەسە
پێکەنینی زاری خونچەی، کیژی کوردانم بەسە)

لەتلەتە جەرگم بە تیری لەشکری موژگانی ئەو
بۆ ویسالی سەروی ڕەعنای، من دەسووتێم ڕۆژو شەو
بولبولی خونچەی حەبیبم، نیمە ژینو خوردو خەو
(عاشقی دوو چاوی کالم، بێ قەرارم ڕۆژو شەو
بۆ تەنافی گەردنم داو داوی زولفانم بەسە)

ئەشکی چاوم دێ لەسەردا، کاتێ دێتە پێکەنین
بوونە دەسبەندو کەلەپچەم، زولفەکانی چین بەچین
بۆچ ئەکەی مەنعم لە باخت یارەکەی بێ ڕوحمو دین؟
(بولبول ئاسا بۆ گولی ڕووت هەردەکەم گریانو شین
عاشقی ڕووی تۆم عەزیزم شینو گریانم بەسە)

یار لە باتی ماچی کولمی، دینو ئیمانی دەوێ
دڵ لەبۆ سارێژی زامی، ماچی لێوانی دەوێ
تەن کە پیرو نامرادە، دارو گۆچانی دەوێ
(دڵ وەکو منداڵی ساوا، شەکرو قەندانی دەوێ
شەهدی لێوی دلبەری سەروی خەرامانم بەسە)

سەیری گولزاری بەهارو، گولشەنم ناوێ ئەمن
بۆنی ڕێحانو وەنەوشەو سۆسەنم ناوێ ئەمن
گەوهەرو زێنو منالّو سەروەتم ناوێ ئەمن
(حۆریو قەسرو قسووری جەننەتم ناوێ ئەمن
گولڕوخی شیرین قەدی ڕووماهی تابانم بەسە)

قامەتی ئەلفم بەچەشنی قەوسی ئەبرۆی دلبەرم
کووڕو چەمیاوە لە جەوری دلبەری قەد عەرعەرم
لاڵو لارو خواری کردم، کردیە زووخاڵ پەیکەرم
(کوێرو نابیناو خەمینم، من لە دووری دلبەرم
هەر وەکو یەعقوب، جەمالی ماهی کەنعانم بەسە)

هێندە گریاوم بە تەنها، نووری چاوانم نەما
وا کولاوی عیشقی یارم، گۆشتو ئێسقانم نەما
ئەی خودا تاکەی بسازم، تاقەتو تابم نەما
(ئەی فەلەك تاکەی بنالم، سەبرو ئارامم نەما
یاری بالا عەرعەری خۆش عەهدو پەیمانم بەسە)

غەرقی بەحری ئاهی دووریم، مەوج ئەدا دەورو بەرم
قەت نییە ڕێگەی خەلاسیم، وا گیراوە شەش دەرم
ئاهی سینەم گرتی ئەفلاك، بوو بە مێو گشت پەیکەرم
(من کەوا پیرو زەعیفو بێ دڵو سەودا سەرم
شیوەنو گریانو نالەو قەلبی بریانم بەسە)

بوو بە قیبلەی نوێژو ڕۆژووم، تاقی ئەبرۆی چاوی کاڵ
بوو بە ئەلقەی کەعبەتوللام زولفی لوولی وەك زووخاڵ
گشت ئەکەم قوربانی چاوی، عیلمو هۆشو گەنجو ماڵ
(گەر گولم ڕووکاتە مالم، دەربخا نووری جەماڵ
نانی گاڵو هەرزنو خەڕنووكو گەلوانم بەسە)

هەلوەری قەترەی حەیاکەم وەك گەلا، فەسلی خەزان
بوومە پەندی شێتو ئەبلەو عاریفو عامیو جەوان
کاتێ چوومە دەرکی دلبەر بوومە عەبدو دەرکەوان
(دەستو دامانی گولم بووم، پێمگووت: ئەی ڕووحی ڕەوان
بۆنی عەترو میسكو عەنبەر، زولفی ڕەیحانم بەسە)

ماوەیێکی زۆر لە مێژە دڵ لە دووی سەودا سەرە
شێتی لەیلم بۆیە شوێنم، جەنگەڵو دەشتو دەرە
خۆ (سووتاو) دایم بە هیوای، یەك پەیامی دلبەرە
((فاتیحی) چیدی مەخۆ خەم، تۆ بڵێ بەو دلبەرە
پەرچەمو ئەگریجەوو، دوو ماری سەر شانم بەسە)

(١٢)

پێنج خشتەکی (زوودی)

لەسەر هەڵبەستێکی (فاتیحی)

شەرتە تا دەمرم لە هیجرت، دەس لە عیشقت بەرنەدەم
ڕەنگی پیریم گرت لە دووریت، ئەی گوڵی گوڵزارەکەم
ئەی وەنەوشەی تازە خەملیوم، لە جۆگەو لێوەچەم
(مودەتێکە هەردەناڵم، بۆ گوڵی باخی ئیرەم
بۆ شەمامەی باخەڵو، زوڵفی ڕەشو، شەکراوی دەم)

یار وەکو تازە عەرووسان، بەرگی تازەی کردە بەر
هەر کە دیتم تیری ئەبرۆی، بوو لە جەرگم کاریگەر
ئەی ڕەفیقانم وەرن بۆ من بکەن شینو چەمەر
(سازی کرد بارگەوبنە، ئامادەیە گوڵ بۆ سەفەر
ئاوری سینەم لە جۆشە، چاو بەگریەو دڵ بە خەم)

ئەو هەموو نازو نیازو زوڵمە، پیشەی تازەتە
یانە هەر بۆ من هەمیشە بێوەفاییت عادەتە
تۆ کە ڕۆیی دڵ بەجێ ما تازە ژینم زەحمەتە
(زەنگی کاروانی ئەجەل زۆر خۆشترە لەو حاڵەتە
ئەی خودا چیم لێدەکا ئەو دلبەری ڕەعنا قەدەم)

گـیـانو دڵ پـابـەنـدە بـەو کـاکـۆڵـی خـاوەن بـەرقـی تـۆ
هـەر وەکـو هـارووتو مـارووتـم لـە چـاهـی حـەلـقـی تـۆ
تـا لـە دنـیـادا بـمـێـنـم سـوێـنـد دەخـۆم دەرحـەقـقـی تـۆ
(بـەو دوو چـاوی پـڕ لـە نـازو بـەو دڵـەی پـڕ عـیـشـقـی تـۆ
بەو دوو ئەبرۆی وەك هیلالو بـەو گـوڵـی کـولـمـەت قـەسـەم)

بـەو جـەوانـیو دیـمـەنـی وا، بـێ نـەزیـرو فـەردی تـۆ
بـەو دەمـی وا نـازك و بـەو چـێـهـرەیـی وەك (وەرد)ی تـۆ
بـەو دوو لـێـوی پـڕ لـە خـەنـدەو گـوشـوارەی زەردی تـۆ
(بەو مـوژەی وەك نـەشـتـەرو، بـەو ڕوومـەتـی بـێـگـەردی تـۆ
بەو دوو لیمۆی نەوڕەسو بەو زاری وەك خـونـچـەت قـەسـەم)

بـەو سـفـیـدەی گـەردنو بـەو قـامـەتـی ڕازاوی تـۆ
بـەو قـەراری پـێـشـەوەو بـەو هـیـجـرەتـی نـاکـاوی تـۆ
بـەو هـەمـوو هـۆشـیـاریـیـەو بـەو عـومـری لاوو خـاوی تـۆ
(بـەو قـەدی سـەروی ڕەوانو بـەو پـەچـەی داوداوی تـۆ
بەو دوو پەنجەی وەك بلوورو بـەو دوو زولـفـانـەت قـەسـەم)

بـۆ ئـەوەی مـەیـلـی بـنـێـم، بـمـبـەن لـەسـێـدارەم بـدەن
بـا هـەزار واعـیـزو مـوفـتـی بـێـن پـەشـیـمـانـم بـکـەن
عـەهـدی خـۆم قـەت نـاشـکـێـنـم، مـن لـەگـەڵ نـاسـك بـەدەن
(تـا نـەڕۆمـە نـێـو لـەحـەد، تـەلـقـیـنو تـەکـفـیـنـم نـەکـەن
مـەیـلـی ئـەو دوو چـاوی بـازت، قـەت لـە دڵـدا دەرنـەکـەم)

مۆری عیشقی تۆ لە گۆشەی، جەرگو دلدا بۆتە هۆی
جێ نەبوونی غەیری حوبت، لانەچوونی ئارەزۆی
بمکوژی یانە دەرمکەی یا بە جێم بێڵی بڕۆی
(شەرتە تاڕۆژی حەشر، قیبلەی نیازم هەر ئەتۆی
هەر ئەتۆی ئاواتی دڵ ئەی لالەڕوو من تاکو هەم)

یار بە لەنجەو پێکەنین هاتو، منیش پێمگوت لەوێ
(زوودی) زامداری ئەوینی تۆیە هەرگیز ناخەوێ
دلڕەقی زۆر چاك دەزانم گەر پەکت پێ ناکەوێ
(پێیگوتم: (فاتیحی) ماچێ کافیە، چیت لێم دەوێ؟
خۆ دەزانم گەر ئەتۆ پەروانەیو من بوومە شەم

١٩٦٢/١١/١٢ گوڵفەت

١٣

پێنج خشتەکی فاتیحی

لەسەر غەزەلی (مامۆستا محەممەدی شلماشیی)

وێڕای سوپاسی مامۆستا صەلاحەددین عەبدولقادر واعیظ ، بە پێویستی دەزانین دەقی نووسینەکەیشی لەسەر ئەم پێنج خشتەکییە لە (دیوانی فاتیحی) دا بخەینەڕوو، کە بەم شێوەیە نووسیویەتی:

(لە کۆتایی ساڵانی هەشتاکاندا لە سەردانێکمدا بۆ لای مامۆستا مەلا محەممەدی شلماشیی لە حوجرەکەی خۆی لە مزگەوتی حاجی محەممەد ساڵحی بۆسکانیی لە شاری سولەیمانیی، ئەم پێنج خشتەکییەی مامۆستا مەلا عەبدوڕڕەحمانی فاتیحیی بۆخوێندمەوە و منیش دەستبەجێ نووسیمەوە، ئیدی لەوکاتەوە پاراستوومە، بەڵام نە لای بنەماڵەی فاتیحیی هەیە هەتا لە دیوانی فاتیحییدا بڵاوی بکەنەوە، نە لای شلماشیی خۆیشی مابوو! شایانی باسە غەزەلەکەی شلماشیی لە ساڵی ١٩٧٣ لە نامیلکەی شیعریی (باوەشێنی دڵ)ی شلماشییدا بڵاوبووەتەوە، هەمان ساڵ فاتیحیی غەزەلەکەی شلماشیی کردووە بە پێنج خشتەکی).

سەرم گێژە لە عەشقا بێ مەی و بەنگ
بە بێ یار لێم حەرامە کەیف و ئاهەنگ
لەدەورم کۆوەبوون خەم هەر وەکو هەنگ
(بەدایم ماتم و مەبهووت و دڵتەنگ
مەگەر ڕۆژێ کە لیمۆی بێنە بەر چەنگ)

شـــەو و ڕۆژ وا لـــە کـــۆڕی شـــیـــن و خـــەمـــدام
ئـــەگـــەر مـــەیـــلـــت هـــەبـێ پـــێـــمـــوایـــە مـــن شـــام
ئـــەرێ ئـــەی شـــاگـــولـــی جـــوان دەی وەرە لام
(وەرە ئـــەی دلـــبـــەری شـــۆخ و گـــولـــئـــەنـــدام
وەرە ئـــەی نـــازەنـــیـــن، دلـــڕەق وەکـــو ســـەنـــگ)

گـوتـی پـێـم دەتـکـوژم خـوێـنـت لـەسـەر خـۆت
دەســووتــێــنــم دلــت پــێــمــخــۆشــە بــۆســۆت
گــوتــم قــوربــان ســەرم خســتــە ســەر ئــەژنــۆت
(بــە تــیــلــەی چــاو و ڕەمــزی لــێــو و ئــەبــرۆت
ئــیــشــارێــکــی بــکــە بــمــکــووژە بــێ دەنــگ)

لـەبـەر تـەعـنـەی ڕەقـیـب قـەت نـەمـگـوت ئـۆخـەی
بـەهـای مـاچـێـکـە ڕۆح گـەر لـێـم قـبـولـکـەی
دلـیـش هـی خـۆتـە هـا فـەرمـوو کـە دەیـبـەی
(بـدە سـاقـیـی بـە کـوێـری حـاسـیـدان مـەی
بـدە مـوتـرێـب لـە مـزمـار و دەف و چـەنـگ)

دەزانـــی بـــۆچـــیـــی مـــن وا بـــێ قـــەرارم؟!
وەکـــو گـــوڵ ســـیـــس و بـــێ ئـــاوی بـــەهـــارم
دەلـــێـــن تـــۆراوە یـــاری چـــاوخـــومـــارم
(دەســـا تـــوخـــوا وەرە بـــڕوانـــە یـــارم
مـــەعـــازەڵـــلا چ شـــیـــریـــنـــە و گـــەنـــم ڕەنـــگ)

تـەمـاشـای یـاری مـن چـەنـد شـۆخ و ژیـرە
تـەڕ و نـەرم و سـپـیـی چـەشـنـی پـەنـیـرە
لـە (سـەردەشـت)ا گـولـێـکـی بـێ نـەزیـرە
(ئـەگـەر یـەك پـێـمـبـڵـێ یـار لـێت زویـرە
لـەپـێـش چـاوم دەبـێـتـە دێـوی ئـەرژەنـگ)

بـەتـەنـیـا (فـاتـیـحـیـی) لـەو شـارەدێـیـە
ئـەسـیـری چـاوی عـەیـیـاری خـەجـێـیـە
ئـەوەی ڕووپـۆشـی ڕووی لاداوە کـێـیـە؟!
(دەڵـێـن (شـلـمـاشـیـی) وا یـار چـاوەڕێـیـە
دەگەڵ عالەم ئیتر بۆچی دەکەی جەنگ؟!)

١٩٧٣/١١/٨

(جووت سەروا)

(١)

پاڕانەوە

بـەنـاوی خـودای ڕەحـمـانو ڕەحـیـم
خـاوەنـی کـەرەم، غـەفـورو کـەریـم
بـەخشـنـدەو سـەخـی بـۆ بـەنـی بـەشـەر
دانـەر بـۆ بـەشـەر، بـەهـەشـتو سـەقـەر
سـەلاوات لـەسـەر بـەشـیـرو نـەزیـر
هـەم ئـالو ئـەسـحاب، خـولـەفـای ئـەمـیـر
بـووبـەکـرو عـومـەر، عـوسـمـانو حـەیـدەر
هـەر چـوار وەزیـری ڕەسـولـی سـەروەر
خـوایـە بـڕژێـنـی ڕەحـمـەتو غـوفـران
بـۆ سـەر ڕێـبـەری گـەورەی ئـیـنسو جـان
بـۆ سـەر شـاسـواری مـەیـدانـی مـەحشـەر
پـێـشـەوای روسـول سـەروەری ئـەکـبـەر
خـوایـە بـۆ خـاتـری ئـەنـبـیـای کـیـرام
بۆ خـاتـری ئـەحـمـەد، شـای خـەیـرولئـەنـام
بـۆ خـاتـری بـووبـەکـر، عـومـەرو عـوسـمـان
بـۆ خـاتـری عـەلـیو فـاتـیـمـەی جـەوان
بـۆ خـاتـری خـوێـنـی شـەهـیـدی مـەزلـووم

بـۆ خـاتـری هـەر چـوار پـێـشـەوای عـلـووم
خـۆشـبـە، لـە سـووچ و هـەڵـەی ڕەفـتـارم
لـە کـردەوەی خـۆم خـەجـاڵـەت بـارم
کـردەوەو پـیـشـەم، تـێـیـدا نـیـیـە چـاك
خـوایـە بـمـبـەخشـە بـە ئـەنـفـاسـی پـاك
عـومـرێـکـی زۆرم تـەی کـرد بـێ تـاعـەت
مـەغـروور و نـەزان دڵ بـێ قـەنـاعـەت
کاریان نەکرد لـێم هـیـچ مـەوعـیـزەو پـەنـد
شـەیـتـانو نـەفـسـم کـردوویـانـم بـەنـد
هـەزار جـار تـۆبـەو ئـەسـتـەغـفـیـروڵـلا
هـەر ئـەتـۆم پـەنـای یـا ڕەسـوولـەڵـلا
ڕوحـمـێـك بـە نـاڵـەو، بـە شـیـنو ئـاهـم
ئای چەند بەدبەختو چەند ڕوو سیاهم
خـوایـە پـەنـام دەی لـە نـەفـسو شـەیـتـان
شـەیـتـانـی جـیـنـو شـەیـتـانـی ئـیـنـسـان
(فـاتـیـحـی) تـاکـەی بـەسـیـە حـیـلـەو فـێـڵ
تـاکـەی بـۆ دنـیـا سـەوداسـەریو وێـڵ

١٩٩١/٧/٢٣ گردئاشەوان

(٢)

بۆ (عوسمانی وەجاخی)

(ئـاغـا) نـەورۆزە دنـیـا سـەوزەو شـیـن
چـەمـەنـزار پـڕن لـە لالـەو نـەسـریـن
بـرام نـەورۆزەو سـێـزدەبـەدەر هـات
(خـانـە تـەکـانـیـیـە) لـە شـارو دێـهـات
(ئـاغـا) سـەرزەمـیـن بـاخـی بـەهـەشـتـە
خـۆشـی بـەهـاران سـەیـران و گـەشـتـە
هـاژەی شـەتـاوەو خـوڕەی ئـاو هـەڵـدێـر
بـێـری شـۆخو شـەنـگ سـازە بـۆ هـاوێـر
چـیـای کـوردسـتـان وەك کـێـوی تـوورە
بـە گـوڵـە مـێـلاقـەو گـڵـوکـە سـوورە
نـەرگس چاومـەسـتـەو وەنـەوشـە مـل شـۆڕ
ئـاوی بـەفـراوان دێـتـەخـوار چـۆڕچـۆڕ
کـۆتـرە نـەخشـیـنـەی بـێ خـانـەولانـە
شـەیـدای گـوڵـزارە لـەم کـوردسـتـانـە
(ئـازیـز) وادەی هات بـڕۆیـن بـۆ کـوێـسـتـان
خـەم بـەبـادا کـەیـن لای خـۆشـەویـسـتـان
قـومـریو بـازو کـەو عـەودالـی شـاخـن
وەك مـن بـۆ لـەیـلـیـان بـە ئـاخو داخـن
هـێـلانـەی بـەخـتـیـان زسـتـان ڕووخـانـی
ڕەشـەبـای نـەگـبـەت مـەیـنـەتـی هـانـی

شەماڵ هات خەیمەی زستانی ڕووخاند
گوڵ لە باخاندا بەناز خۆی نواند
(ئاغا) بەهارەو هەمووکەس شادە
لەحەپسی زستان چەمەن ئازادە
کەژو کۆ و سەحرا مێرگو مێرغوزار
بە ئەمری باری بوونە لالەزار
قەلبەزەی ئاوی چیای گەردنکەش
گرمو هۆڕیەتی دێتەخوار گەشگەش
داوێنی کێوو قەراخ ڕووباران
جێی حەسانەوەن لە بۆ دلداران
پنگەو کوڕادەو ڕێواسو مەندۆك
لەبنەی (زڕوێنە) خۆ دەدەن لە چۆك
قوڕاوی دەشتو چۆمو ڕووباران
دەرمانی دەردن بۆ دەردەداران
(ئاغا) وا قەندیل مەندیلی دڕی
کەو لە کەودەری جێ لانەی کڕی
لاوی خوێن گەرمی نیشتمانپەروەر
بەرگی زستانی فڕێ دا یەکسەر
بۆ نەورۆزانەو جەژنی سەری ساڵ
وەکو هەرلاوێك دەکەن ماڵەو ماڵ
بۆ سێزدەبەدەر هەر کیژو لاوێك
دەچنەدەر لە ماڵ ئەگەر بۆ تاوێك
ئەمنو تۆ ماوین وێڵو ئاوارە
جەژنەی بەڕاستین دیداری یارە

(ئـاغـا) لـە دووریـت یـەکـجـار مـەحـزوونـم
چـۆن دامـرکـێـنـم کـڵـپـەی دەروونـم
بـەهـاری شـادیـم لـێ بـۆتـە خـەزان
سـەد خـۆزگـەو بـریـا، دەرد نـاکـا دەرمـان
بـولـبـول لـە گـولـشـەن شـیـوەنـیـەو گـریـن
بـۆ گـوڵ لـە جـۆشـەو بـۆدڵ دەکـا شـیـن
مـنـیـش شـیـوەنـم لـە دووری یـارە
لـێـم بـۆتـە دۆزەخ ئـەو چـەمـەنـزارە
ڕەشـەبـای گـەرمو گـەرمـای گـەرمـەسـێـر
گـولـی وجـوودت نـەخـەن بـەرەو ژێـر
بـەهـاری عـومـرم وەك پـایـز زەردە
نـەجـاتـم نـابـێ لـەو بـگـرەو بـەردە
لـەو شـاخو داخـە دڵ بـۆت بـەداخـە
یـادی تـۆ بـۆ مـن شـادیـی دەمـاخـە
کـوێـرایـیـم داهـات لـە دووریـی دۆسـتـان
پـێـم خـەزەڵـوەرە نـێـو بـاخو بـێـسـتـان
خـوایـە نـەورۆزمـان پـیـرۆزی نـوور کـەی
(ئـاغـا) و (فـاتـیـحـی) لـە بـەڵا دوور کـەی
١٩٩٨/٤/٢ گردئاشەوان

ئاغا عوسمانی وەجاخی:

خانە تەکانی: ماڵ وەدەرنان.

زڕوێنە هاوینە هەوارێکە کەوتۆتە نێوان گوندی ئاڵواتان و گوندی دۆڵەتوو لە دەشتی (وەزنێ)

(٣)

بۆ مەلا سەید حسێنی قەووامی

(لە ئەسبابی فەرەح سالۆنی بەزمت پڕ تەدارەك بێ
شەوت هەر ڕۆژو ڕۆژت جەژنو جەژنت لێ موبارەك بێ)
شەوی حیجلەو زەفافت پڕ لە شادیو کەیفو خۆشی بێ
لەگش دەردو بەلا دووربی شەرابت عەیشو نۆشی بێ
لە گێژاوی زەمانەو گێژەلووکەی نەگبەتیو دووری
بەدووربێ قامەتی شەنگت، بژی دایم بە مەسرووری
فەلەك هێلانەیی بەختت، نەڕووخێنێ بە بای ئەستەم
وەکو قەندیل سەرت بەرزو وەکو کەودەر دلت مەحکەم
بەڕێزبێ جەژنەپیرۆزەی، عەرووسی نەوڕەسی کوردی
براگیان هەر ئەوەندەم هات لە دەستو، پێشکەشم کردی
لەسەر دوندی چیا وەك کەو، بخوێنێ بەختو ئیقبالت
بە ڕووسووری بەچەشنی گوڵ، وەسڵ کەی ماڵو مندالت
حەدیقەو باخی جەننەت بۆیە خۆشن پڕ لە حۆرینە
لە دنیاش مالی بێ ژن چالە وەك زیندانە خزمینە

گردئاشەوان ١٩٩٥/١١/١٩

مەلا سەید حسێنی قەموامی: لەدایکبووی ساڵی (١٩٥٤)ە لە گوندی (بێ شاسپ) ی سەر بەشارستانی سەدەشت لە دایکبووە. هاوڕێی نزیکی شاعیر بوو.

لەگش...کورتکراوەی لە گشتە.

* بەیتە شیعری ناو کەوانەکە، شیعرێکی بێخودی شاعیرە

(٤)

بولبول و گوڵ

(بولبول):

ئــەی گــوڵ، ئــەی خــونچــەی تــازە بــەهــارم
ئــەی ســوورە گــولــەکــەی چــۆم‌و ڕووبــارم
ئـــەی هـــێـــزی دڵ‌و ڕوونـــاکـــیـــی چـــاوم
تـــاقـــەت‌و تـــیـــنـــی جـــەرگـــی ســـووتـــاوم
ئــەی بــووکــە ســوورەی بــاخــچــەی ژیــانــم
ســێــوە نــەخــشــاوەی نــاو بــاخــەکــانــم
ئـــــەی دەوای دەردو زامـــــی دەروونـــــم
ئــەی گــولــی دەشــت‌و ســەحــراو هــامــوونــم
ئـــەی ڕەوێـــنـــەیـــی پـــەژارەو خـــەمـــم
ئــەی وەنــەوشــەکــەی جــۆبــارو چــەمــم
بـــۆچ وا ژاکـــاوی ڕەنـــگ‌و ڕوو زەردی
پـــایـــزو زســـتـــان هـــەنـــاســـە ســـەردی
چـــاو پـــڕ لـــە ئـــاوو ســـیـــس‌و دامـــاوی
بــێ بــەرگ‌و گــەلا دڵ هــەلــقــرچــاوی
وەرە پــێــم بــڵــێ ئــەی گــوڵ لــەبــەرچــی
ئــەو بــۆنــە خــۆشــەت زوو لــەدەس دەچــی؟

پێم بڵێ ئەتۆش وەك من سووتاوی
وەك من لەخەم دا جەرگ بڕاوی؟
وەك من گیرۆدەی داوی گەردوونی؟
وەك من بێکەسو ماتو زەبوونی

❖❖❖❖

بەگۆنای گوڵ ڕەنگ پەرچەمی خاوت
بە گوارەی لامل بە چاوت قەسەم
بە بالای لاولاو سەروی خەرامان
بە ڕوومەتی وەك هەتاوت قەسەم
بەمینای گەردن پەنجەی خەناوی
بەگیانو ڕوحو بە ناوت قەسەم
بە لەیل بە مەجنوون، فەرهادی بێکەس
بە نالەو سۆزەی تاوتاوت قەسەم
بەنامرادی مەمو خاتووزین
بە مێرو وەفای سووتاوت قەسەم
بە ڕۆژو بە شەو بە لەیلو نەهار
بە زولفی ڕەشی داوداوت قەسەم

❖❖❖

شەو تا بەیانی دەکەم ناڵەناڵ
سووتاوە جەرگو دڵم وەك زووخاڵ
لە دووریت کەوتووم نەخۆشو بێ حاڵ
لە دەستم داوە ڕوحو سەرو ماڵ

تــا مــردن بــۆ تــۆ دەکــەم شــیــنو کــوڵ
هـەڵـبـەسـتو شـیـعـرم بـۆتـۆیـە ئـەی گـوڵ

(گوڵ):

ئـەی بـولـبـول یـاری خـەمـبـارو هـەژار
ئــەی دڵ بــرژاوی شــێــتو بــێ قــەرار
ئــەی بــێ مــرادی دیــداری دولــبــەر
بـولـبـولـی شـەیـداو وێـڵـی دەشـتو دەر
ئـەی خـۆش ئـاوازی نـاو بـاخو گـولـزار
هــەتــاکــەی نــالــەو گــریــانو هــاوار
بــەهــارو پــایــز زســتــانو هــاویــن
بـەشـی تـۆ بـۆچـی بـۆتـە نـالـەو شـیـن؟
فـەلـەك مـنو تـۆی کـردووە ڕەنـجـەڕۆ
دای نــاوە بــۆمــان نــالــیــنو ڕۆڕۆ
بـالـی خـۆشـیـمـان فـەلـەك شـکـانـدی
هـەودای ئـومـێـدمـان فـەلـەك پـسـانـدی
فـەلـەك زەردی کـرد گـۆنـای ئـالـی مـن
فـەلـەك تـێـکـیـدا خـەتو خـالـی مـن
شـەرتـە خـاڵو خـەت جـوان بـکـەم بـۆ تـۆ
چـاوم ڕەش بـکـەم دەرکـەم لـك و پـۆ
وا بـەیـادی تـۆ گـەش بـوون لـك وپـۆم

شەوو نیوەشەو چاوەڕوانی تۆم
ئازیزم تاکەی ئازیزم تاکەی؟
توخوا لەیلەکەی بێ مەیلم تاکەی؟
بەسیەتی جەورو جەفای زەمانە
بەس بە من خۆشکە دۆستو بێگانە
منیش هەر وەك تۆ هەناسە سەردم
هەروەك تۆ دایم گیرۆدەی دەردم
وەك بولبولو گوڵ (فاتیحی) و دولبەر
لەدووری یەکتر بوونە سەوداسەر

١٩٦٧/٣/٣ چەكۆ

(٥)

ئۆردوگای چوارقوڕنە

بـاران‌و سـەرمـای چـوارقـوڕنـەی بـیـتـوێـن
دیـکـتـاتـۆرانـە پـێـنـدەلـێـن وەتـوێـن
لـەولاش قـوڕەنـووسـەك، بـاشـمـان نـادوێـنـێ
زۆر جـار پـێـلاومـان لـە پـێ دەڕفـێـنـێ
بـێ سـۆبـەو ئـاگـر بـێ سـووخـتـی زسـتـان
زریـان بـن گـورچـوون دەكـوتـێ بـە مسـتـان
وەعـدەو وەعـیـدی كـاك (قـائـیـد فـەیـلـەق)
پـێـمـوایـە ئـاخـری دەنـكـا ڕەق‌و تـەق
مـزگـێـنـی سـۆبـەو حـەسـیـرو زیـلـۆ
گـۆشـتـن كـەم دەكـا كـیـلـۆ بـە كـیـلـۆ
ژیـانـی نـێـو خـێـوەت بـێ عـەلائـەددیـن
نـەخـۆشـی هـەیـەو زیـان لـە بـۆ ژیـن
زۆریـان پـێـگـوتـیـن لـەمـبـەرو لـەوبـەر
لـەو نـاخـۆشـیـەتـان زوو دەبـەیـنـە دەر
بـەلام كـوا قسـەو پـەیـمـان‌و بـەلـێـن
دەوای دەرد دەكـەن بـۆ پـێـمـان دەلـێـن؟
چـوونـە لای دۆسـت‌و ئـاشـنـاو خـزم
مـەمـنـوعـە لـێـمـان بـۆیـە وا كـزم
ئـێـمـەش بـۆخـۆمـان زۆر بـێ سـەرو پـایـن

ڕەعیەتمان نیەو هەموومان ئاغاین
هەرکەس بەجۆرێ قسەی خۆی دەکا
دەیکەن بە بەزمو بە کێشەو هەرا
هێندێکی وان هەن، سمێڵ فش دەکەن
هەر ڕۆژەی بۆیەك خۆیان فش دەکەن
بەلێ ڕەشەباش کرێوەی دێنێ
خێوەتان دەباو ڕستان دەپسێنێ
خۆ مام شەمالیش لەو دەورو بەرە
بۆ پیاوی هەژار هەر دەردی سەرە
گۆپاڵ بارانەی دێنێ بە دیاری
لێن دەبڕێ ڕێگەو هاتوچۆی شاری
چەرچیو دەلاڵو دەسبڕی جاران
پارەیان نەهێشت بە دەست هەژاران
بە مریشكو هێلکەو سێو و پرتەقاڵ
پاك نەخۆش کەوتن پیرو کوڕوکاڵ
قوڕو چلپاویش لێن بۆتە سەربار
لەدەس بێ ئاوییش کەوتووینە هاوار
زۆر ناڕەحەتم یەکجار خەمبارم
لە ژینی ئێرەم تەواو بێزارم

١٩٨٠/٣/٤ ئۆردوگای چوارقوڕنە

سالی ١٩٨٠ کاتێك شەڕ لە نێوان بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردی و کۆماری ئیسلامی ئێران هەڵگیرسا، فاتیحیش وێڕای هەزاران کەس بۆ جارێکی دیکە ئاوارەی کوردستانی باشوور دەبێ و لە ئۆردووگای چوارقوڕنە نیشتە جێ دەبێ.

(٦)

شین بۆ قەلەکانی کاك (سەید رەسوڵی ورچان)

شـــاعـــیـــر لـــەبـــابـــی مـــنـــت کـــەوێ
شـــیـــعـــری قـــەلانـــم لـــێـــت دەوێ
شـــیـــعـــرێـــکـــی دڵ بـــێـــنـــێـــتـــە کـــوڵ
بـــکـــا بـــە ئـــاو هـــەنـــاوو دڵ
بـــاســـی قـــەڵو ڕێـــوی و چـــەقـــەڵ
مـــاڵ نـــەخـــۆرانـــی دەم چـــەپـــەڵ
بـــاســـی دوکـــتـــۆرێـــکـــی وەك مـــن
ســـەیـــدێـــکـــی نـــەجـــیـــبو ورگـــن
بـــۆم بـــەیـــانـــکـــە زۆر بـــەجـــوانـــی
بـــەشـــیـــعـــری کـــوردیـــی ســـۆرانـــی

❖❖❖

بـــەســـەرچـــاو کـــاك ســـەیـــدی ورچـــان
ئـــەوەت شـــیـــعـــری قـــەڵو ڕێـــویـــان

❖❖❖

قـــەلـــیـــان خـــواردم ڕێـــوی‌و چـــەقـــەڵ
دوو قـــەلـــی وەك گـــامـــێـــش‌و کـــەڵ
دووســـاڵ بـــوو دەمـــکـــردن بـــەخـــێـــو
لـــەســـەر وان خـــواردم چـــەنـــد جـــنـــێـــو

نــەمــخــواردن، دەمــکــردن خــزمــەت
قــەل گــەورە بــن دەکــەن قــیــمــەت
بــۆ دەرمــاڵو تــوتــنو بــێــســتــان
جــیــرانــیــان لــەبــەردا وەســتــان
(پــیــرۆت) و (وەتــمــان) و (عــەولا)
(کــاك) و (مــام حــاجــی)ش مــاشــەڵــلا
بــاســی نــاکــرێ چــیــان پــێــکــردم
لــەســەر قــەل ئــابــڕوویــان بــردم
دەنــگــم نــەکــرد دەخــۆم قــەلان
لــەگــەڵ مــیــوانــان جــەل جــەلان
ئــەوەلــی ســێــی حــەفــتــاو حــەوت
قــەلان قــڕانــیــان تــێــکــەوت
ڕێــوىو چــەقــەڵ بــوون بــە دوژمــن
دوژمــنــی ســەیــدێــکــی وەك مــن
پــێــیــان وابــوو نــیــمــە کــەلــك
قــەت نــاکــەم خــزمــەتــی خــەلــك
هــەر نــەخــۆشــێ مــن بــیــچــمــە ســەر
چــاك دەبــێو نــایــمــێــنــێ خــەتــەر
کــەچــی ڕێــوی لــەگــەڵ چــەقــەڵ
ئــەمــڕۆ بــەمــن دەکــەن گــێــچــەڵ
هــەر لــە (شــێــنــێ) هــەتــا (ڕەزگــێ)

دەعبا نەما سەید نەیگێ؟
قەستەم بەخوای تۆڵەی قەلم
دەستێنم هەلکەوێ هەلم
هەر بەتاپڕی (خالەمەر) گیان
دەپڕژێنم کەللەی سەریان
کەولیان دەکەم دەیانفرۆشم
هەر بەوەی دێ فەرامۆشم
گۆشتەکەشیان لە بۆ خانم
بابیخوا قەزای لەگیانم
چونکە زۆری خزمەت کردن
هێندێکیان مان زۆریان مردن
دەچمە لای دۆستو هاوالان
دەلێم ڕێویان کردووم تالان
ڕاوکەر زۆرن بێنە فریام
(عەلیەستە) و (کوێخا عەولا)م
(حاجی خەیالێ) و (شێخ وسوو)
(ئەحمەدە سوور) و کاك(ڕەسوو)
(وەك (عەزیز) و کاك (مەلای شەل)
بگرن کونو یاڵو سەرکەل
بانگ کەم (حەمەو مچە کەلە)
بێن ڕاوە ڕێویو چەقەلە

(بـەردەڕەش) ئـەشـکـەوتـی (گـەلـێـڵ)
بـگـرن لـەمـام ڕێـوی بـەفـێـڵ
(کـامـەسـتـە) و (کـەنـەکـە ڕەشـە)
یـالـلا ڕاوی لـێ دابـەشـە
هـاتـن خـزم بـە پـاچو بـێـڵ
دەگـەڕێـن لـە ڕێـوی بـەفـێـڵ
هـەزارجـاران لـەمـنـو کـەوێ
تـۆڵـەی قـەلـم لـەنـگـۆ دەوێ
نـەمـانـی ئـەو جـووتـە قـەلـە
بـۆ مـن نـیـشـانـەی ئـەجـەلـە
زۆریـان پـێـگـوتـم بـیـانـبـەمـە ژوور
دەنـا ڕێـوی دەیـانـکـا سـوور
ئـامـۆژگـاریـم نـەگـرتـنـە گـوێـم
گـوتـم ڕێـوی چـیـەو ئـەمـن کـێـم
هـەتـا ئـاوایـان لـێـکـردم
بـەجـارێـك ئـابـڕوویـان بـردم
(ئـەمـیـر) دەگـری هـەزار داسـتـان
دەڵـێ بـابـە قـەلـەکـان کـوان؟
دەڵـێـم ڕۆڵـەم کـوڕی ئـەزیـز
هـاتـن (مـەلا خـدر) و (عـەزیـز)
فـەڕوفـیـکـیـان لـە ئـێـمـەی دا
قـەلـی چـی مـریـشـکـیـش نـەمـا
دلـم نـەهـات بـیـانـدەمـێ قـەل
ڕێـوی هـات کـردنـی کـەل و پـەل

هەر کەس قەلی هەبێ و نەیخوا
ئاخیری ڕێوی لیی دەبا؟
زۆرشوکرم کەمنیان نەخوارد
منداڵ نەبوون هەناسە سارد
ڕەفیقانم نەکەوتنە شین
ڕۆڵە قەڵو مریشك چ نین
داخەکەم (ئەمەر) نەماوە
زۆر لەمێژە لاقی شکاوە
دەنا تۆڵەی بۆ دەستاندم
هەزار ڕێویی بۆ دەتڕاندم
ڕێویی نەدەهێشت لەوناوە
زۆری ڕێویو چەقەڵ گاوە

١٩٧٧/٣/١ سونێ

سەید ڕەسوڵی حەسەنزادە ناسراو بە سەید ڕەسوڵی ورچان. لە ساڵی ١٩٣٧ لە گوندی کەلبی ڕەزاخان لە دایك بووە. هاوڕێ و هاوبیری شاعیربووە و هەردوکیان بەهۆی کاری سیاسییەوە پەڕیوەی دیوی باشووری کوردستان بوون. ساڵی ٢٠١٦ لە وڵاتی ئەمریکا کۆچی دوایی کرد.

ناوی چەند راوچێیەکی ئەو دەڤەرەبوون.

حەمە کەڵەو مچەکەڵە ناوی چیرۆکیکی فۆلکلۆری کوردیە.

ناوی چەند جێگایەکی گوندی سوونێن.

ملاخدرو عەزیز. .مامۆستا مەلاخدری دۆڵەگەرمی و مامۆستا عەزیز ئەحمەدی.

حاجی ئەمەری گۆڕەشێری هاورێ و هاوبیری فاتیحی و کاك سەید رەسوڵ بوو.

(٧)

سکالا

ئەو پارچەشیعرەم وەکو سکالایەك لەدەستی بەحریٚ بۆ کاك (مەلا ڕەسووڵی نەوزادی) نوسیوە.

بــرام بــۆ دیــارنــی قــەولــت دابــوو بــێــی
چــونــکــە زۆر عــاشــقــی ســەیــرانــی بــەحــرێــی
لــەو ڕۆژانــەدا خــۆشــە ســەر بــەحــر
بــە گــونــدی ئــێــمــەی تــاڵ کــردوە شــەکــر
هــاڕەی شــەمــاڵ و (زاویــتــە) و زریــان
وەخــەڵــکــیــان خســتــوە هــاوارو گــریــان
تــەرزەو کــڕێــوەو شــڵــتــوشــۆ و بــاران
قــریــوەو قــیــژەی غــەواس بــۆ داران
(کــەڵــەك) وەك هــەڵــۆ لــەنــگــەر ڕادەگــرن
وەك مــاســیــخــۆرکــە هــەمــووشــت دەگــرن
ســنــدووقو تــەخــتــەو کــاریــتــەو بــەرمــیــل
کــیــســەخــەو بــن زیــن، بــتــڵو تــایــەی زیــل
هــەرخــوا دەزانــێ چــی دێــنــا لافــاو
لاشــەی بــەشــەرو بــێــشــکــەی تــێــکــشــکــاو
لــەلای (کــۆمــەڵــە) هــەر بــەســەیــارە

بـــار دەکــــراو دەبــــرا ئـــــەو دارو بـــــارە
بــەتـــایـــبــەت ئــەمــنـــی بـــێ خـــانـــەو لانـــە
کـــە هـــیـــچ جـێـگـــام نـــیـــیـــە لـــەو دنـــیـــا پـــانـــە
ڕوو لــە کـــوێ بـکـــەیـــن بـــۆ کـــوێـــنـــدەر بـــڕۆیـــن
خـــوایـــە بـــە تـــەمـــای ڕوحـــمـــی زۆری تـــۆیـــن
دیـســـان بـــەحـــر هـــات کـــەنـــجـــاڕەی دابــــەر
دەشـتـــایـــی نـــەهـــێـــشـت لـــە(جـــۆ)ش کــەوتـــە ســـەر
ئـــەو کــــەنـــجـــــاڕەی وا خـــــاوەن دەرامـــــەت
وا ڕووی تـــێـــکـــردوە شـــوومـــیو نـــەهـــامـــەت
تـــا هـــات هـــاتـــمـــان بـــوو ئـــەو دەشـــتـــی وا جـــوان
خـــەڵـــکـــی بـــۆی دەهـــات بـــۆ خـــۆشـــیو ســـەیـــران
ســـەرچـــاوەی کـــانـــیو قـــۆپـــیو جـــۆگـــەی ئـــاو
لـــە تـــەمـــاشـــایـــان تـــێـــر نـــەدەبـــوون چـــاو
دیـــمـــەنـــی واجـــوان نـــەخـــشـــی خـــودا بـــوو
هـــەرچـــی دڵ حـــەزکـــا لـــەو دەشـــتـــەیـــدا بـــوو
بـــامـــیـــەو کـــوولـــەکـــەو تـــەمـــاتـــەو خـــەیـــار
نـــەك لادێ بـــەڵـــکـــو پـــێـــیـــان تـــێـــر بـــوون شـــار
شـــووتـــیو دەڵـــووجـــەو بـــایـــنـــجـــان، گـــنـــدۆر
لـــەوانـــی زۆر بـــوون کـــاك (عـــەبـــدوڵـــلای ســـۆر)
وەك (ســـامـــکـــێ) وابـــوون تـــوتـــنو گـــوڵـــەبـــەڕۆژ
جـــێـــی گـــۆنـــگـــەلان بـــوون بـــەشـــەوو بـــە ڕۆژ

بــەلاوكو ســێــگــاو حــیــجــازو قــەتــار
دڵــی جــۆش دەدان كــاكــی نــیــوەكــار
خــاڵــەی ڕێــبــوارو هــەی نــارێ نــارێ
تــۆ وەرە بــنــكــۆڵ مــن دێــمــە بــژارێ
كــیــژو كــوڕ بــەجــووت لــە بــژارو بــنــكــۆڵ
یــەكــتــریــان دەدوانــد بــەچــاوو مــژۆڵ
هــەتــا دوازدەو نــیــو بــەزمو هــەرا بــوو
بــەن پــێــوەكــردنو ســەیــرو ســەفــا بــوو
ئــەو خــۆشــیــەن هــەمــوو لــێــگــەڕا بــەشــیــن
هــەر یــادی بــەخــێــر كــەیــفو پــێــكــەنــیــن
وەفــای بــۆ كــەس نــیــیــە دنــیــای بــێــوەفــا
پــیــاوی،خــۆت ســاز كــە بــۆ ڕۆژی جــەزا
مــاڵــو داهــاتــمــان وا بــەكــارنــایــە
ڕێــی نــەجــات بــوونــمــان تــەركــی دنــیــایــە

كەنجارێ ١٩٨٨/٣/٥

كۆمەڵە : داری كۆمەڵە. كەوتۆتە نێوان دەربەندی رانیەو گوندی كەنجارێ.

(٨)

بەحری ساڵی (١٩٨٧) لە کەنجارێ

خـــزمــــان تـــرســـی زۆریـــان لـــێـــیـــە
تـــرســـەکـــەش تـــرســـی بـــەحـــرێـــیـــە
دەلـــێـــن ئـــەمســـالـــیـــش وەکـــو پـــار
بـــەحـــر دەنـــکـــا ڕەنـــج بـــەخـــەســـار
تـــووتـــنو بـــامـــیـــەو شـــووتـــیـــن نـــابـــێ
ئـــەگـــەر ئـــەو بـــەحـــرە هـــەر وابـــێ
وەك (کـــەرســـۆنـــان) نـــیـــنـــە پشـــتـــاو
ئـــاغـــا بـــۆمـــان بـــکـــا بـــەراو
هـــەمـــانـــە بـــەلام زۆر کـــەمـــە
ئـــەویـــش هـــەمـــووی دەردو خـــەمـــە
وەك تـــووتـــن هـــەلـــدەســـتـــێ کـــەلـــەی
بـــێ کـــەلـــە نـــابـــێ یـــەك پـــەلـــەی
دەلـــێـــن (حـــاجـــی ئـــەحـــمـــەد ســـالـــە)
پـــیـــاوێـــکـــی زۆر بـــەدفـــەســـالـــە
ئـــەمســـاڵ ئـــەو دەبـــێـــتـــە ئـــاغـــان
جـــەرگـــن دەکـــا داغـــان داغـــان
پـــرتـــەو بـــۆڵـــەو قـــیـــڕەو هـــەرای
هـــەر دەبـــێ بـــێـــیـــە تـــەمـــاشـــای

عـــەرزی پشـــت مـــالانـــی کـــێـــلا
جـــێـــگـــەی گـــاڕانـــی نـــەهـــێـــلا
زۆر لـــە مـــێـــژ بـــوو بـــەتـــەمـــا بـــوو
بـــەتـــەمـــای ڕۆژێـــکـــی وابـــوو
بـــۆی هـــەلـــکـــەوت کـــاکـــم نـــۆرە
بـــۆن ســـاز دەکـــا تـــۆرەو ســـۆرە
چـــارمـــان نـــەمـــا دەبـــێ بـــار کـــەیـــن
خـــۆمـــان لـــەو بـــەحـــرە قـــوتـــار کـــەیـــن
بـــۆ کـــوێ بچـــیـــن، ڕوو کـــەیـــنـــە کـــوێ
کـــوا وەکـــو ئـــێـــرەن بـــۆ دەلـــوێ
لـــێـــرە بـــێ قـــڕەو کـــێـــشـــەو هـــەرایـــن
خـــودا تـــێـــکـــی نـــەدا ئـــاغـــایـــن
هـــەمـــوو شـــتـــمـــان بـــەلـــێـــشـــاوە
کـــەم مـــانـــدوویـــن‌و زۆر حـــەســـاوە
ســـڵـــق‌و تـــوورو شـــێـــلـــمـــن زۆرن
تـــورت‌و ســـپـــی‌و ســـوورو بـــۆرن
خـــۆ مـــاشـــەڵـــلا بـــەحـــری ئـــەمســـاڵ
کـــەنـــجـــاڕەی وا پـــێـــکـــردیـــن تـــاڵ
ســـەرمـــاش لـــە ئـــەوەلـــی زســـتـــان
دەســـتـــی کـــردوە بـــەهـــەڕەشـــان

کەنجاڕێ ١٩٨٧/١٢/٢٨

(٩)

گوندی کەنجاڕێ

گوندی کەنجاڕێ لە هەشتاو حەوت
جێ تووتنەکانی بن بەحر کەوت
ئەو دەشتی واپان کە دەیبینی تۆ
بەحر دایگرتوە هەتا لێوەجۆ
زۆر کەس بەشی خۆی جێ تووتنی مابوو
(سۆفی عەلی) و من بەشمان سووتابوو
زۆرمان هاوار کرد بۆ جێ تەماتە
کەس بەشی نەداین کردیانە ماتە
ئێمەش لەداخی قەومی بێ عەمەل
یەکێکمان ساغو یەکێ نیوەشەل
لە بۆ گریوە خەو دامانا قەرار
یانە ئەو بچێ یا من لە بۆ شار
ئاوان ڕابوارد تا گەرما داهات
لە کونجی خانوو خۆمان بۆ کرد مات
بەبێ تووتنو بامیەو باینجان
چاترە لێمان کاکە (حەمەشوان)
تا (حاجی عەلی) فەرمانڕەوا بوو

سـەدی وەکـو مـن بـەشـی درا بـوو
خـوایـە ئـەو حـاجـیـە هـەرپـایـەدار بـێ
بـەخـۆشـی بـژیو دوور لـە ئـازار بـێ
دوو سـاڵ لـەسـەریـەك جـێ تـووتـنـی دەدا
هـەمـوو شـتـم زۆر بـوو دەژیـام وەکـو شـا
بـەلام وا ئـەمسـاڵ لـەبـەخـتـی نـەمـاو
دەگـریـم دەنـالـم لـە چـاو دێ قـوڕاو
بـۆ جـێ تـەمـاتـەو بـامـیـەو گـەسـكو مـاش
کـە سـالان هـەمـبـوون بـەلـێـشـاو بـەلاش
دیـارە هـەر بـەشـەر یـەك بـەهـەزارە
بـۆ سـپـلـەو سـەقـیـل شـت بـەخـەسـارە
دەنـا بـۆ دەبـێ لـە دە پـازدە مـاڵ
هـەر مـەلا نـەیـبـێ تـەمـاتـەی دەرمـاڵ
شـوان و گـاوان بـی خـۆشـە بـێ مـنـەتـی
یـان کـرێـکـار بـی سـەر ڕووت پـێـپـەتـی
ئـەو نـانـەی دەیـخـۆیـن هـەمـووی حـەرامـە
نـانـی دەسـتـی خـۆت خـۆشـەو بـەتـامـە

کەنجاڕێ ۱۹۸۷ /۵/۵

سۆفی عەلی چیانەیی، ئەو ساڵە جیرانمان بوو.

(١٠)

فەلەك

فەلەك وەرگەڕێ بەختو ئیقبالت
وەرگەڕێ دەوری حوسنو جەمالت
فەلەك هەی زالم هەی نا دادگەر
هەی چەرخی چەپگەرد بۆ شینو چەمەر
ئەوەی تۆ دەیکەی هەر لە تۆ جوانە
چۆنت هەلوەشاند ئەو کوردستانە
ئەو خەلکەت قڕ کرد بە سەرماو سۆلە
ئێمە دەنگ ناکەین تۆ دەکەی بۆلە
ئەو زالمەت کردە نەمروودی کوردان
وەك ئەو زالمەش ولاتی سووتان
هەر خۆت قازی بە ڕازی بەو کارەی
ڕازی بەو هەموو دەردو ئازارەی
ڕازی بەو هەموو کوشتو کوشتارە
بەو دەربەدەری و خەلکە ئاوارە
پێنج هەزار شارو گوندی تێك ڕووخاند
چەند ملیۆن کەسی دەشاخان خزاند
مالت خەرا بێت بۆ وات کرد لێمان
بۆ پێت چۆڵ کردین مەکانو جێمان
چەند هەزار مندالّ، پیرو پەککەوتە
لە جیاتی قەسر جێیان ئەشکەوتە
ئاوایە شێوەو کارو ڕەفتارت

ئـــاوايـــە بـــۆ كـــورد فـــەلـــەك ئـــاكـــارت
ســـەددامـــت كـــردە ئـــەژديـــهـــاك بـــۆ كـــورد
دنـــيـــا دەزانـــێ چـــی بـــەو گـــەلـــەی كـــرد
ولاتـــی چـــۆلـــكـــرد لـــە شـــارو لـــە گـــونـــد
لـــەبـــاتـــی مـــەلا، بـــانـــگـــدەر بـــۆتـــە كـــونـــد
غـــازی كـــيـــمـــيـــايـــی و بـــۆمـــبـــای ســـووتـــێـــنـــەر
نـــە هـــەلـــەبـــجـــەی هـــێـــشـــت نـــە مـــەرگـــەو پشـــدەر
(چـــەمـــی ڕەزان) و (دەشـــتـــی قـــەرەداخ)
نـــە ســـەرچـــاوەی مـــا و نـــە ڕەزو نـــە بـــاخ
(شـــێـــخ وەســـانـــان) و (دۆلـــی بـــالـــيـــســـان)
بـــە ئـــاگـــری بـــۆمـــبـــای ســـەددام ئـــايـــســـان
مـــەنـــتـــيـــقـــەی (شـــوان) و (ديـــبـــەگـــە) و (هـــەريـــر)
بـــە غـــازی خـــەردەل بـــوون بـــە زەمـــهـــەريـــر
دەشـــتـــی (شـــارەزوور)، پـــێـــنـــجـــوێـــن و كـــەلار
وەك بـــەهـــەشـــت وا بـــوون، بـــوون بـــێ ئـــاســـەوار
(دۆلـــی جـــافـــەتـــی) و چـــوارتـــاو شـــاربـــاژێـــڕ
(قـــەراج) كـــانـــگـــا بـــوو پـــڕ لـــە زێـــوو زێـــڕ
لای (خـــۆشـــنـــاوەتـــی) و بـــنـــاری (شـــارۆش)
قـــەنـــديـــل بـــەوانـــی دەهـــات فـــەرامـــۆش
ئـــەو كـــوردســـتـــانـــەی بـــەهـــەشـــتـــی زەوی
ســـەددام تـــێـــكـــی دا چ بـــلـــنـــد چ نـــەوی
فـــەلـــەك نـــۆرەتـــە ڕوو لـــە ســـەددام كـــەی
ئـــەو تـــاجو تـــەخـــتـــەی لـــەســـەر حـــەرام كـــەی

١٩٩١/٩/٦ گردئاشەوان

(١١)

زستانی سالی(١٣٧٠)

بەناوی خودای بەرزو بێ هاوتا
سەلاتو سەلام لەسەر مستەفا
بڕێژی خوایە ڕەحمەتو غوفران
سەر ڕووحی پاکی پێشەوای ئینسان
بۆ سەر مەزاری خولەفای ئەنوەر
بوبەکرو عومەر عوسمانو حەیدەر
جگەرگۆشەکەم (هێمن) ی دلبەندم
ڕووحی ڕەوانم هەنگوینو قەندم
وا بۆ یادگاریو بۆ بیرەوەری
زۆر بەڕەوانیو بە موختەسەری
دەنووسم باسو بەسەرهاتی ساڵ
سالی سێسەدو حەفتای ترشو تاڵ
باسی زستانی تووشو پڕ نەگبەت
زستانی سەختی پڕ ئێشو ئەزیەت
ئاوایە کاری خودای میهرەبان
هەژدەی لە پایز دایە بەر زستان
زستانی ئاوای پڕ سەرماو سۆڵە
هیچ کەس نەیدیوە لەو دەشتو دۆڵە
دنیا سەراسەر سپیە وەك مەندیل

گەرمێنو کوێستان بەفر کردی دیل
(سوونە) و (مارەدووە) (ڕەزگە) و (شارۆشان)
(ئاشقولکە) و (ورتە)، (کاسکان) (پشت ئاشان)
(بالەکی) و (خۆشناو) (دۆلی جافەتی)
قەت نەیاندیوە وا نەهامەتی
سێ میتر زیاتر باریوە لێیان
بن بەفر کەوتوون چەند شارو دێیان
بێ سووتەمەنیو ئازووقەی زستان
لێیان خەرا بوو ولاتی وێران
مەرگەو بیتوێن و پشدەرو ئاکۆ
بەفر کردوونی خەستەو ڕەنجەڕۆ
دەشتی شارەزوور، سەی سادق، کەلار
چەمچەماڵ، بازیان، سووسێ، سەرچنار
ڕواندز، دیانا، چۆمان، گەلاڵە
هەلگورد وەك سەددام لەسەریان زاڵە
ڕەشەباو شەماڵ دوو دوژمنی کورد
چی لە دەستیان هات وایان بە کورد کرد
چەند هەزار ماڵو گوندی کوردستان
بوونە خۆراکی عەزیای زمستان
هیچ جێیەك نەما بەفر نەیکا پڕ
چەند دێ و مەڕو ماڵ بەفر کردی قڕ
ئۆردووگای (لاوێن) بێ نەوتو گازن

بەو سەرماو سۆڵە یەکجار بێوازن
یەك بەرمیل گازۆڵ بۆتە سێ هەزار
بۆ پیاوی هەژار هاوار سەد هاوار
شەماڵ چەند هەفتە بێ پشوو هەردێ
ڕێی ماشێن نەما لە شارو لە دێ
بەفرو بەستەلەك ڕەشەباو شەماڵ
ئاوارەی کوردیان خستە زاڵەزاڵ
جێگەوبان نەما لە گشت کوردستان
کە بەفر نەیکا بە حەبس‌و زیندان
ڕێوبان گیران‌و نەخۆشی‌و مردن
مەڕو ماڵاتیان پاك لەناوبردن
هەر لە تۆ جوانە کاری بێ نوقسان
دەکەی بە دۆزەخ لە ئینسان زستان
خوایە ئیمانم بەخوایەتیت هەس
هەر تۆ ڕەحیمی‌و هەر تۆی فریادڕەس
بڵندو نەوی‌و دەشت‌و خڕو دۆڵ
کەسی تێناچێ لەبەر بەفرو سۆڵ
لە دەشتی (وەزنێ) و لای سەردەشت بەفر
لەزۆر شوێن دەڵێن بۆتە سێ مەتر
(ئالان) و (بانە) و (کەلوێ) و (کەلی خان)
(گۆڕمووسا) و (لەند) و (جانداران)، (مەیدان)
قەندیل و (شەڕگە) و (خوار) و (سپی سەنگ)

یــەکســەر پــۆشــیــان بــەرگــی ســپــی ڕەنــگ
شــاخــی بــەســامــی (تــەرەغــەی مــوکــری)
لــەبــەر شــیــددەتــی ســەرمــای زۆر دەگــری
(گــرد مــەنــدیــل) ســپــیــیــە عــەیــنــی مــەنــدیــلــە
وەك هــێــلــکــەی خــڕەو هــاوتــای قــەنــدیــلــە
هــەرەســی بــەفــر زۆر جــێــی تــێــکــداوە
زۆر مــاڵو گــونــدی وەبــەر خــۆی داوە
دالــدەی نــەهــێــشــتــوە بــۆ دەعــبــای کــێــوی
گــورگو چــەقــەڵو کــەروێشــكو ڕێــوی
قــازو مــراوی و قــەلو کــەو و داڵ
قــڕانــیــان بــۆ هــات بــە بــەفــری ئــەمساڵ
شــالــورو بــازو شــمــقــارو شــەهــێــن
سەر نــاهــێــنــنــەدەر بــۆ (بــەحــری خــوێــلــێــن)
حــاجــیــلــەو دالاش چــلــووبــریــان کــرد
لــە دەشــتــی بــیــتــوێــن هــەمــوو قــڕیــان کــرد
چــۆلــەکــەو کــۆتــر، قــاژوو ســیو قــوریــنــگ
چــوڕە و ڕیشــۆلــەو قشــقــەلــەی زریــنــگ
ســامــانــی بــەفــر کــۆلانو حــەســار
بــلــیــنــدە هــێــنــدەی بــالای ســپــی دار
مــەیــدانــی حــەشــرەو ڕۆژی واوەیــلا
ئــای لــەو زســتــانــەی هــەزار مــاشــەلــلا
خــەلــکــی لــێــڕەوار گــەرمــە ســۆبــەیــان
چــاو لــە نــەوتو گــاز نــایــە نــۆبــەیــان

هــەر بــۆیــە مــردووی لای لــێــڕەوارم
بــەدڵ لــە ســیــاکــێــو قــەڵــس‌و بــێــزارم
دلــمــان زۆر خــۆش بــوو گــوتــمــان ڕەشــەمــە
نــەجــاتــمــان دەبــێ لــەو دەردو خــەمــە
کــەچــی لــە مــانــگــی ڕەشــەمــەی پــیــرۆز
خــۆشــی ژیــانــمــان گشــت لــێــبــوو هــاڵــۆز
کــردیــە کــڕێــوەو شــلــێــوەو بــاران
لافــاو پــڕی کــرد ســەر جــادەو کــۆڵان
شــۆفــڵ‌و بــنــدۆزەر، لــۆدێــر، گــرێــدەر
بــەحــاڵ لــە بــەفــرو ئــاو دەهــاتــنــە دەر
ژێــرخــان‌و مــتــبــەخ بــوونــە گــۆمــی ئــاو
مــاڵ نــیــیــە نــەیــبــێ هــۆدێــکــی ڕووخــاو
تــەویــلــەو ئــاغــەڵ تــەنــدوورو کــادێــن
بــەبــیــری هــیــچ کــەس نــەبــوە وا وەزێــن
دلــۆپــەش بــوونــە ســەربــاری دەردان
بــوونــە قــوڕەشــێــلــە بــەر دەرك‌و ســەربــان
دێ دەلــێــی کــەشــتــیــەو لــەســەر بــەحــرێــیــە
هــەرکــەســەی تــرســی مــاڵــی خــۆی لــێــیــە
شــەوی (دەی دوازدە) (چــلــەتــرێــن بــوو)
شــکــســت‌و بــەســت‌و زســتــان تــەزێــن بــوو
ئــەوەی ڕەشــەمــە کــردی بــە خــەڵــك
زســتــان وای کــردبــا نــەن دەمــا کــەلــك
دلــمــان زۆر خــۆش بــوو ئــەوە هــات بــەهــار
لــەدەس ســەرمــاوســۆڵ دەمــانــبــێ قــوتــار

بـەڵام سـەد خـۆزگـەن بـە چـلـەو ڕێـبـەنـدان
ئـای چـی پـێـکـردیـن دوا مـانـگـی زسـتـان
هـەر نـوای دەبـاریٚ دلـمـان دەکـا تـەنـگ
گـرچـووی پـیـاو دەبـڕیٚ وەك تـۆپو تـفـەنـگ
سـێ شـەو ڕەشـەمـە تـڕانـدی چـلـە
هـەم چـلـەی گچـکـەو هـەم چـلـەی زلـە
خـوایـە بـەڕەحـمـەت خـەلاس بـێ زسـتـان
بـە بـەهـار شـاد بـیـن دەرچـیـن لـە زیـنـدان
بـەهـارمـان خـۆشو کـوێسـتـان زەنـوێـر بـێ
جـەژنـی نـەورۆزمـان پـڕ خـێـروبـێـر بـێ
لافـاوی نـەگـبـەت دووربـێ لـە ولاتـمـان
سـەربـەرزو شـادبـن شـارو دێـهـاتـمـان
هـەر تـۆی پـەنـادەر، کـارسـازی کـارمـان
خـۆش بـی لـە گـونـاە و هـەڵـەی ڕەفـتـارمـان
هـەر تـۆی بـەخشـنـدەو سـەخـیو غـەفـوری
هـەر تـۆی خـەتـاپـۆش، لـێـمـان بـبـووری
(فـاتـیـحـی) دەڕۆن ڕۆژی تـرشو تـاڵ
شـاری خـامـۆشـان بـۆت دەبـێـتـە مـاڵ
١٩٩٢/٣/٥ گردئاشەوان

زستانی ساڵی ١٣٧٠ی هەتاوی دەکاتە زستانی ساڵی ١٩٩١- ١٩٩٢ی زاینی.

وەزێن: بزێنەوە، ئاویان لیٚ هەڵقوڵیٚ

شەوی دەی دوانزە بەرامبەرە بە ١٩٢٢/٣/١

(١٢)

سێبەر کوژ

وەکو کەلی گرتك سپیان، دووکەڵ لەکوێ هەستێ لەوێم
بە ڕۆژ جێ نامێنێ نەچم، میوانی مالی خۆم شەوێم
ناو گوند چۆڵ و هۆڵەو خالی، نە پیاو دیارەو نەمندالی
جارجار کەلەشێر دەخوێنێ، بۆپەیداکردنی هاوالی
دێیەکە بێ هەراو قرە، نە شەڕەو نە چەقەو گورە
مەلەغانەو گەنم دروون، زۆر لە کاردایە (ترتره)
دەسکەنەی نۆك گالەیەتی، دۆستی کابرای پالەیەتی
ئافرەت لەو بەر سوورەتاوە، لەتاو کۆرپەی زالەیەتی
مەلاش وەك تەمبەلی بەغدا، خۆی بەو دیوەو دیودا دەدا
چاوی دایم لە سەعاتە، هەر وەختی هات بانگێ دەدا
مەلا ئاوایە ئەحوالی، بەخۆو بە ماڵو مندالی
بوونە تەمبەلی زەمانە، کەس نایانداتێ حەمبالی
چاو لەدەستی ئەمو ئەوین، بە ڕۆژو بە شەو دەخەوین
مەرد ئەو کەسانەن کار دەکەن، تا بەهێزو توندو قەوین
سێبەرکوژە پیاوی مەلا، پالەوانە کاکەی فەلا
خۆزگە مەلا بامەو فەلاح، مەلایەتیم وەلادەنا
فەرموویەتی خەیرولبەشەر، فێربن عیلم لەگەڵ هونەر
خۆشەویستی خوایە سەخی، سەقیل جێگەیەتی سەقەر
لە دنیادا پیاوی سەخی، دنیاو بەهەشتی کرد کەوی
سەقیلی پیسی نان نەخۆر، بەدلخۆش هەرگیز ناخەوی

دەڵێن پیر گوڵی ئاواییـن، گوڵی شینو شادیو شاییـن
کۆلەکەی مزگەوت و مەلان، بانگدەرن مەردی خوداییـن
چبکەم بۆ دوو پیری بەبیر، پیری زاناو هوشیارو ژیر
لەسەر تاتو حەوزو کانی دانیشتباین وەك شاو وەزیر
نە بانگدەرەو نە پیری ژیر، نە دەولەمەندەو نە فەقیر
پەپوو لەناو گوند دەخوێنێ، سۆفیو دەروێش بوونە حەسیر
بەرقیش وەکو ئاشی بەردێ، لە دە ڕۆژان ڕۆژێك دەبێ
تاریکە شەو ئەنگوستەچاو، ڕۆژی دزیە گەر پیاو هەبێ
مێشە ڕەشەو تەپۆ کوێرە، خول دەخۆن عەینی گاگێرە
لەدێهات هەرچی دەیبینی، چاوپرووشە یانە کوێرە
زۆرمان پوولّ دا تاهات بەرق، بۆمان کڕی زەرقو بەرق
گوند هەر تاریكو بێ شۆقە، (جاو البرق، ماکو فرق)
(سیم بان) پسا لە ڕێگەدا، خۆی بە دارو بەرددا دەدا
تا پیرانشار بێ ڕاوەستان، دەژمێرێ دارتەلی ڕێگا
خوایە دەوایەك بۆ دەردم، کزو نەخۆشو ڕەنگ زەردم
ڕازیم بەو بەشەی پێت داوم، تا لەسەر دنیاو سەر هەردم
هەرچی زوبان دەیلێ درۆیە، شاعیر درۆی پیشەی خۆیە
نا ئومێد نیم لە ڕەحمەتت، لێخۆشبوون لایەقی تۆیە
ئەی (فاتیحی) دەبلێ خودا (فاجْعَل رِیاضاً قبْرُنا)
(فاغْفِر لنا یا رَبَّنا)، بۆگشت کەسێ هەرتۆی پەنا
١٩٩٧/٧/٢٥ گردئاشەوان

نامەی شیعریی

(١)

نامەیەك بۆ کاك (حەمە پۆڵا)

کـــاکـــە حـــەمـــەی گـــونـــدی (شـــۆڕان)
تـــــاقـــــە ڕاوکـــــەری دوای پـــــۆڕان
هـــێـــنـــدە گـــریـــاوم لـــە دووریـــت
فـــرمـــێـــســـکـــی چـــاوام هـــەلچـــۆڕان

❖❖❖

دەمـــێـــکـــە بـــێ خـــەبـــەرم لـــێـــت
دەزانـــم کـــە زۆر خـــۆشـــە جـــێـــت
وەك بـــەهـــەشـــتـــە جـــێو مـــەکـــانـــت
بـــۆلای شـــاری زۆر قـــورســـە ڕێـــت

❖❖❖

(عـــەلـــی) و (مـــامـــز) و مـــنـــدالـــەکـــان
شـــەوێـــك هـــاتـــنـــە گـــردئـــاشـــەوان
زۆر خـــۆشـــمـــان ڕابـــوارد ئـــەو شـــەوە
بـــەجـــێ مـــابـــوو (حســـێـــن) ی شـــوان

دەڵـــێـــن بـــەکـــۆڵ دێـــنـــی داران
ورگـــــت نـــــەمـــــاوە وەك جـــاران
دنـــیـــاکـــە زۆر بـــێ وەفـــایـــە
تـــەمـــاشـــای چـــۆن دەکـــا کـــاران

❖❖❖

هـــەرچـــی ســـواربـــوون ئـــێـــســـتـــا پـــیـــادەن
پـــیـــادەش ســـواری تـــاکـــســـیو جـــادەن
شـــەلاتـــیو ســـەر چـــەوریـــش هـــەمـــوو
مـــەســـتـــی ویـــســـکـــیو بـــیـــرەو بـــادەن

❖❖❖

ئـــەو عـــالـــەمـــە چـــۆن ســـووڕاوە
کـــێ لـــەســـەر جـــێـــی پـــاری مـــاوە؟
ســـەردار گـــاوان، شـــوان ســـەردارە
ســـەد بـــێـــوەمـــێـــرد بـــێ ژن مـــاوە

❖❖❖

کـــیـــژی شـــۆخـــی کـــوردەواری
ئـــەوەی جـــوانـــیـــی لـــێ دەبـــاری
ئـــێـــســـتـــا خـــەمـــبـــارەو حـــاڵ پـــەشـــێـــو
بـــزەی لـــە لـــێـــو نـــابـــێ جـــاری

❖❖❖

(بـــەکـــرە) ی خـــوارزاو (حـــەمـــە) ی زاوات
مـــامـــۆســـتـــا (بـــلـــە) و (ســـوورەی ئـــاغـــا) ت
(حـــاجـــی حـــەســـەن) (عـــەزەو عـــوســـمـــان)
بـــۆ دیـــداریـــان دەخـــۆم ئـــاوات

مــامــۆســتــات بــزنــەکــەی مــاوە؟
ئــەســتــێــورە یــانــەخــۆ زاوە؟
دەســتــت خــۆش بــێ شــیــعــرت نــووســی
ســەودای وا هــەرگــیــز نــەکــراوە

❖❖❖

مــنــدالــی تــێــر لــە مــاســتو دۆن
پــەنــیــرو شــیــرێــژ، لــۆرکو ڕۆن
بــەرەکــەتــی شــامــیــان هــەیــە
چــەنــد مــاڵو گــەڕەك لــێــی دەخــۆن

❖❖❖

جــارو بــارەش دیــاریو ســەوقــات
بــۆ (عــەلــی ســێــوەیــســی) دەبــات
جــێــگــەی قشــلاخــەو خــۆش لــەوەڕ
ئــەی پــیــاوەتــی خــۆ نــەبــووە قــات!!

❖❖❖

لــە (بــێــشــەوز) و (پــیــرەخــەروا) ش
بــزن دەلــەوەڕێ بــەلاش
لــە (ڕەزۆکــە) و (قــەلاتــەســەن)
ڕێــگــەی گــرتــووە پــووشو پــەلاش

❖❖❖

کــانــیو مــزگــەوتــەکــەو مــاون؟
خــەرا نــەبــوون نــە ڕووخــاون؟
کــێ بــانــگــدەرەو کــێ پــێــشــنــوێــژە
(کــۆلــنــەدەر) و نــەهــێــنــاون؟

(حـــاجـــی مـــەلا) ی (شـــێـــخ ئـــاودەلان)
نـــایـــەتـــە خـــواریٚ جـــەل جـــەلان
(حـــەمـــە) و (حـــوسـێـــن)ی بـــرای چـــۆنـــن
دەبـــڕن ڕیشـــی نـــێـــریـــەگـــەلان؟

❖❖❖

(رەســووی مـــام ســمـــایـــل) و (عـــەولا شـــەل)
(مـــیـــنـــە) و (وســـوو) گشـــت قـــەوم و گـــەل
(مـــەلاحســـێـــن کـــوڕ حـــاجـــیـــە ڕەش)
ســـڵاویـــان لـــێـــبـــیٚ تـــێـــرو تـــەســـەل

❖❖❖

(ئـــاوارە) یـــەو (عـــەزە) و (حـــیـــنـــە)
(مـــرۆت) (کـــەژاڵ) و (نـــاســـك) یـــنـــە
(هـــیـــوا) و (گـــولالـــە) و هـــاوســـێـــکـــان
ســـڵاو بـــۆ وان چـــیـــن بـــە چـــیـــنـــە

❖❖❖

(حـــەمـــە خـــۆشـــنـــاو) ت بـــیٚ ژنـــە
وەك تـــۆ ئـــارەزووی هـــەر کـــونـــە؟
ئـــەو دەورو بـــەرەی پـــاك گـــەڕا
جـــەرگو هـــەنـــاوی کـــونـــکـــونـــە

❖❖❖

(خـــالـــیـــد) و (کـــاوە) ش کـــوڕی تـــۆن
نـــەکـــەی ڕوویـــان لـــێـــبـــکـــەی مـــۆن
ئـــەتـــۆ ســـەوز، ئـــەوان ســـوورن
ســـەوزو ســـوور یـــەکـــتـــر چـــاك دەخـــۆن؟

بــــۆ چـــاو زەقو بـــابـــی گـــەورە؟
هـــەرچـــی هـــەن لـــەو دۆڵو دەورە
یـــەك بـــەیـــەك سـلاویـان لـێـدەکـــەم
خـــوایـــە ڕامـــالـــی ئـــەو هـــەورە

❖❖❖

ئـەو سـاڵ هـەت بـوون بـامـیـەو شـووتـی
دەنـــگـــت دەهـــات وەکـــو تـــووتـــی
تـــرۆزیو خـــەیـــارو گـــنـــدۆرە
بـەچـەنـدی بـوون حـەمـەد، پـووتـی؟

❖❖❖

وەکـــیـــل بـــە بـــۆ دوعـــاو ســـەلام
(فـــاتـــیـــحـــی) دەڵـــێ خـــاسو عـــام
بـــۆخـــزمـــی (داودیـــە) و (ئـــالان)
لـــە شـــێـــخ فـــەرخـــیـــش دەکـــەم ســـەلام

۱۹۹۲/۱۲/۲۲ گردئاشەوان

شاعیری میللی حەمە رەسووڵ عەبدوڵلاّ، ناسراو بە (حەمە پۆلاّ) لە ساڵی ۱۹۳۵ لە گوندی شۆڕان لە دایکبووە. یەکێك لە هاوڕێ و هابیرەکانی فاتیحی بوو. ئێستا لە شاری قەلاّدیزّ دادەنشێ. دیوانە شیعرێکی هەیە ئامادەیە بۆ چاپ.

ناوی چەند موچەو مەزرایەکی گوندی شۆڕانن.

(٢)

زۆرم پێخۆشە بێمە لات

نامەیەك بۆ (عوسمانی وەجاخی)

سلاو ئاغای وەجاخزادە
ئاغای شاعیر، نەجیبزادە
سلاو پڕ بە دەشتی (وەزنێ)
پڕ بەو دەشتەی دڵ پێی شادە

❖❖❖

دەمێکە لێت بێ خەبەرم
دێمە لات لەسەر سەفەرم
زۆر ناخۆشە بێ تۆ ژیان
بەبێ تۆ چۆنی دەربەرم

❖❖❖

نامەکەی تۆی هێنا تەتەر
نەك تەتەر بەلکو شینەکەر؟
بەهەزار حاڵ خوێندرایەوە
تەڕ ببوو، شۆرابوو یەکسەر

❖❖❖

زۆرم پێخۆشە بێمە لات
بێمە لای دۆستی دوور ولات
بۆ یەك وەگێڕین دەنگو باس
چمان دیو چیمان بەسەر هات

بــرام ئــێــرەش نــاخــۆش نــیــیــە
هــیــچــی لــەوێ کــەمــتــر نــیــیــە
قــاســمــەڕەش شــاری تــازەیــە
لــەگــەڵ شــاران فــەرقــی نــیــیــە

❖❖❖

ســێــو و پــرتــەقــالــی زۆرە
کــانــاداو ســاردیــش بــەو جــۆرە
بــاســی کــەبــابــت بــۆ نــاکــەم
چــاکــتــریــن چــەشــنــی پــێــخــۆرە

❖❖❖

دۆســتو بــرادەریــش زۆرن
هــەمــەڕەنــگ و هــەمــە جــۆرن
گــومــرگ چــیو قــازیو مــەلان
ســپــیو ڕەشو شــیــنو بــۆرن

❖❖❖

هــاودەمــمــە (ڕەحــمــانــی شــەخــســەی)
هــەر دەبــێ گــوێــی لــەبــۆ هــەلــخــەی
(کــوێــخــا بــرایــمــیــش) زۆر ئــاشــنــایــە
گــوێ نــاداتــە (عــەولا پــەلــخــەی)؟

❖❖❖

(حــاجــی حــەســەن) ت وەلــداشــە
(عــەلــیــش) هــاودەمــێــکــی بــاشــە
کــاك (عــەزیــز) و (مــەلا ڕەحــمــان)
کــاریــان پــێــوانــی قــومــاشــە

بەهار دابێ دەچمە کوێستان
دەچمە (زرڕوێنە) بۆ سەیران
چای لێدەنێم لە (باخۆڵی)
لە بۆی دەڵێم شێعرو بەستان

❖❖❖

دەخۆم کەنگرو کارگو ڕێواس
بێبەشن ئەتۆو کاك (هەباس)
(حەسەن ئاغا) و (حاجی و عەزیز)
بۆیان دەنێرم مام ڕێواس

❖❖❖

بۆت دەنێرم پنگەو لووشە
پنگەی گەرمێن وەکو پووشە
دۆکلیو زۆر خۆشە بەهاران
گەرمێن زۆر گەرمو چەمووشە

❖❖❖

لەگەڵ شنەو سۆزەی شەماڵ
بۆ کوێستان دەچن کوڕوکاڵ
کیژو کوڕ دەگرن ڕەشبەڵەك
لەسەر ئاوی وەك زیوی قاڵ

❖❖❖

کوێستان هەر ساردو سەرمایە
بەلای گەرمێن ڕەشەبایە
دارم زۆرەو سۆبە گەرم
مزلم وەك قۆناغی شایە

(ئـــاغــا) گـــیـــان کـــاك (حـــەمـــە پـــۆلا)
ئـــــەو شــــاعـــــیـــــرەی وا نــــاقــــۆلا
ســــلاوی گــــەرمـــــی لــــێـــــدەکــــەم
هـــێـــــنـــــدەی درۆی (ڕەســـــوو جـــۆلا)؟

❖❖❖

ئـــیـــتــــر مـــن بـــەخـــوات دەســـپـــێـــرم
چـــاوەڕێـــی دووعـــــای بـــــەخـــــێـــــرم
هـــەر ئـــەو زســـتـــانـــە تـــەواو بـــێ
بـــۆلای تـــۆ خـــۆم هـــەلـــدەدێـــرم

١٩٨٣/٢/٨ داوداوە

(٣)

نامەیەك بۆ كاك حەمە پۆلا

ئەمڕۆ كە دیم سمایلەجۆڵ
دڵم بۆت كەوتەجۆڵەجۆڵ
وتی دیارە بێخەبەری
لەو پەلوولەی واچەورو چۆڵ
فكری بلاو كردم تەواو
بەپرتەپرتو بۆڵە بۆڵ
كاكە حەمەی دۆستی قەدیم
كەوتۆتە لای (ئەمەر كاكۆڵ)
جارو بار بپرسە حالی
لە (حوسێن) و (عەلی) شڕۆڵ
لە (ئاوارە) (نازدار) (مرۆت)
لە بووك (هەمین) ی توندو تۆڵ
چۆنە (شۆڕان) لە گەڵ (زێوكە)
لە (مام مەلا) و (عەولا بابۆڵ)
جیرانەتیی كامیان خۆشە
(حاجیە رەش) یا (خەلیلی) زۆڵ
لەدڵ دەراوێ فكری قۆڕ
ماچكردنی نازی نەرمونۆڵ
سەرخۆشكە لە توتن و گەنم
لە ڕەزۆكەی قشلاخ و چۆڵ

نـــانـــێ وەدەســـت بـــێـــنـــە بـــرام
لـــە دوور خـــۆشـــە دەنـــگـــی دەهـــۆڵ
بـــۆخـــزمـــەتـــی ولاتـــەکـــەت
وەك پـــالـــە هـــەڵـــبـــمـــالـــە قـــۆڵ
یـــاخـــوا بـــژی بـــێ دەردو خـــەم
هـــەر شـــاد بـــی پـــڕ بـــە دەشـــتو دۆڵ
ســـەربـــەرزیـــی تـــۆ خـــۆشـــی مـــنـــە
دووریـــت لـــە هـــاودەمـــی کـــلـــۆڵ
دوژمـــنـــی حـــیـــزی خـــۆنـــەگـــر
لـــە کـــوردســـتـــان کـــراوە مـــۆڵ
ئـــێـــمـــەش دەبـــێ لـــێـــی ڕاپـــەڕیـــن
شـــەلو کـــوێـــریـــان بـــکـــەیـــنو کـــۆڵ
کـــوردســـتـــان بـــەهـــەشـــتـــی کـــوردە
ئـــاوی کـــەوســـەر، ئـــاوی (بـــاخـــۆڵ)
ڕاســـتـــە بـــەهـــەشـــت زۆر دلـــگـــرە
شـــیـــوێـــکـــە لـــە هـــەوار (بـــابـــۆڵ)
چـــاوەڕوانـــی ڕۆژێـــکـــی وام
وەك مـــەڕ دوژمـــن داکـــەیـــنـــە هـــۆڵ
ئـــەودەم بـــابـــمـــرم بـــێ ئـــەجـــەل
وەك تـــاوی هـــاویـــنو ســـەهـــۆڵ
(فـــاتـــیـــحـــی) ژیـــنـــی بـــۆچـــیـــیـــە؟
لـــێـــفـــەی ئـــاســـمـــانـــەو فـــەڕشـــی خـــۆڵ

دێلۆ ١٩٧١/٤/٨

(٤)

نامەیەك بۆ مامۆستا (غەریب پشدەری)

بـــرای بـــەڕێـــزم مـــامـــۆســـتـــا غـــەریـــب
خـۆشـەویـسـتـی گـەل، نـەجـیـبـی لـەبـیـب
دیـاریـی جـەنـابـت گـەیشـتـە دەسـتـم
هـەر بـژی، شـاد بـی، غـەریـبـی ئـەدیـب

دڵ گـەشـایـەوە کـە گـەیـیـە دەسـتـم
ئـێـسـتـاش بـەبـۆنـی ئـەو دیـارییـە مـەسـتـم
دیـاریـی نـووسـەرو شـاعـیـران شـیـعـرە
بـۆیـە بـۆم ناردی مـنـیـش هـەڵـبـەسـتـم

کـتـێـبـی (ئـولـدووز) بـەزمـانـی کـوردی
مـوتـالـەعـەم کـرد، جـوانو بـەوردی
زۆر لـە ئـەسـڵـەکـەی بـەتـامو خـوێـتـر
هـەربـژی نـووسـەر بـۆ دەسـتو بـردی

یـاخـوا هـەرخـۆشـبـی غـەریـب پـشـدەری
شـادبـی و بـە دووربـی لـە کـوێـرەوەری
هـەر لـەخـۆت جـوانـە وتـاری شـیـریـن
شـیـعـرو پـەخـشـانـی دوڕو گـەوهـەری

چی بکەین زەمانە ناجوورو چەوتە
خۆشی‌و تالیەکەی هەر بە هەڵکەوتە
زۆر گەوج‌و نەزان مەردی زەمانەن
زاناو فەیلەسوف جێیان ئەشکەوتە

ئەو نووسەرانەی کە مووقەڵێشن
هەر دڵ بەداخ‌و حەسرەت‌و ئێشن
هەر چەندە زانین بەرەوپێش دەچێ
زانایانی کورد زۆرکەم لەپێشن

دەنا چۆن دەبێ لەچەرخی بیستەم
هەر لەسەر کورد بێ زۆرداری‌و ستەم
میللەتان هەموو بە مافیان شاد بوون
بەشی برای تۆش تالییەو ئەلەم

جاران دەیانگوت ترسنۆك جووە
لەسێبەری خۆی زندەقی چووە
بەلام ئێستاکە زەمان گۆڕاوە
غیرەتی ئێمە بەر جوو کەوتووە

ئەوە ڕۆژگارە کاری وا دەکات
دەسڕەنجی هەژار زۆردارە دەیبات
ئەو ڕۆژە هەردێ گەلمان هاوار کات
فەقیر نۆرەتە زۆردار چی لێهات

کەنجارێ ١٩٨٥/٩/١٤

ئۆلدووزو بوکەشووشەی قسەکەر. ناوی کتێبێکی سەمەدی بێهرەنگییە ماموستا غەریب پشدەری کردوویەتییە کوردی.

(٥)

نامەیەك بۆ كاك (نەسرەدین- دكتۆر سۆرانی)

بـەنـاوی خـودای (رب الـعـالـمـیـن)
بـۆ دۆسـتـی دلسۆز، كـاكـی خـوێـن شـیـریـن
دوكـتـۆر سـۆرانـی، خـالـە نـەسـرەدیـن
شـادو دلـخـۆش بـی قـەت نـەبـی غـەمـگـیـن

بـرای بـەڕێـزم دوكـتـۆر (سـۆرانـی)
سـەلامـون عـەلـێـك ئـەی بـرای گـیـانـی
نـامـەت گـەیشـتـە مـەلا ڕەحـمـانـی
یـاخـوا هـەربـژی‌و هـەزار ئـافـەریـن

نـامـەی دكـتـۆرەو دابـووی بـە (دوخـتـەر)
هـاتـبـو لـەمـەرگـەو بـیـتـوێـن‌و پشـدەر
پـڕبـوو لـەبـاس‌و هـەواڵ‌و خـەبـەر
بەخسووس هـەوالی (حـاجی سـەیـدەمـیـن)

شـیـعـری نـەسـرەدیـن زۆر بـەڕەوانـی
بـەزمـانـی شـیـرنـی كـوردی سـۆرانـی
بـۆ مـەلای گـونـدی گـرد ئـاشـەوانـی
گـونـدی ڕازاوە بـەلالـەو نـەسـریـن

(صباح الخیر) ئەی (صباح النور)
سڵاو لە دۆستی ئەودیوی سنوور
بەو شیعرە جوانەت هاروژا شعوور
کولاوە لە دڵ هەزاران برین

مەمنونت کردم بەو نامەجوانە
ئەوەش هیممەتی (حاجی و سەیدانە)
ئەو حاجی سەیدەی لەوێت جیرانە
(حاجی سەید عەزیز) بەڕێزو تەمکین

دەپرسم حاڵی خاوو خێزانت
بابو داك فاتمەو کچەکەی جوانت
چڵ ماڵ لەدۆستو دەرو جیرانت
لە کیژی جوانی شۆخی نازەنین

(حاجی سەیدەمین) تاجی سەرسەرە
باپیری (کاوەو کاکەو ڕێبەرە)
(کاك سەید عەلی) نووری بەسەرە
بۆ (سەید عەلی) دەکەم زارو شین

بۆ کاك (مستەفا) و (حەمە کاکە ڕەش)
سڵاوی گەرمم دەکەم بەسێ بەش
بە (کاوەو ڕێبەر) دڵم دەبێ گەش
ئەو دوو نەمامە جوان بکەن پەرژین

(سەید برایم) و (حەسەن) و (ڕەسووڵ)
(حاجی) و (مستەفا) و کاك (مارف) ی ماقووڵ
ئەی (مچە) و (حوسێن) کوڕی بە وسووڵ
کوا پیاوی وەك وان لەسەر ڕووی زەمین؟

خولاسە هەموو سەیدی سەنگەسەر
ئەوەی لە ولاتیان کران دەربەدەر
سلاو دەنێرم بۆ هەموان یەکسەر
(حاجی سەی برایم) و (مامۆستای نوورین)

شوکر بۆخودا زۆرباشە حالم
بێ ئێوە ناخۆش پڕ لەشتە مالم
سەیر گۆڕاوە قەدو گیپالم
شل و شەوێقم وەك (مەلا نەسرین)

حالو بالەکەم زۆر ڕێكو پێکە
یەك دەلێ لاچۆ یەك دەلێ تێکە
خزمەتگوزارن ئەهالی دێکە
هەموو نوێژکەرو خاوێنو بەدین

ماستو کەرەو ڕۆن بەپێی فیلانە
مشك لە مالمان دەکەن دیلانە
خواردیان ئەو گەنمەی دەلێی شیلانە
کەوتوونە بەزمو سەماو هەلپەڕین

هەمووشت زۆرە لە گردئاشەوان
نۆكو گەنمو جۆ، كوولەكەو گولەدان
حەوشەو حەسارو وەتاغو هەیوان
قازو كەلەشێر مراویی نەخشین

هەنگوینو پەنیر، شیرێژو لۆرك
قەت بەتاڵ ناكەن كیتەڵەو جۆڕك
هەمووشت خۆشە بەمایەو مۆرك
گوێزو مێوژو سێو لەگەڵ ئەنگەبین

چت نەنووسیوە لە (تەنیا ئاكۆ)
هەر وەك جارانە بەینی لەگەڵ تۆ
هیوام پێتانە بێنەوە سەرخۆ
برام هیچ نییە دەعیەو بوغزو كین

بەفرو بەستەلەك با كۆتو كرێوە
پیاوی ڕەق دەكەن بڕوا بەڕێوە
هەر وەك قەندیلە برام ئەو نێوە
پیاو لەبن سۆبەی نای مێنێ حەجمین

تەپالەو دارمان پڕ بە تەویلەن
وەك پۆلووی بەڕوو خاس سەر سەبیلەن
كارەبان لۆكسو لامپاو فتیلەن
بێ شۆقن وەكو پیاوی بێ ئەوین

پــــــارەمــــــان داوە كـــــارەبـــــان بـــــۆ دێ
دارتـــێـــل چــەقـــاون لـــەشـــار هـــەتـــا دێ
ســـیـــم كــەشــی زۆرمـــاڵ كــرا جــێــبــەجــێ
كـــارەبـــاو بـــەرق ســـەرچـــاوەن بـــۆ ژیـــن

مـــالـــت ئـــاوەدان بـــرای خـــۆشـــەویـــست
لـــە تـــۆی بـــە وەفـــا هـــەر ئـــەوەم دەویـــست
بـۆ لـە (مسـتـەفـا) هـیـچ شـیـعـرم نـەبـیـسـت؟
ئـێـسـتـاش هـەر زیـزە كـاك لـە پـێـكـەنـیـن؟
١٩٩٢/١/١١ گردئاشەوان

شاعیری میللی :نەسرەدین محەممەد سەعید: نازناوی شیعری (دكتۆر سۆرانی) یە. لە دایكبووی ساڵی ١٩٥٧ و دانیشتووی شارۆچكەی سەنگەسەرە.

دختر..كچ

مستەفا: نووسەرو شاعیر مامۆستا مستەفا سەید مینە.

(٦)

نامەیەك بۆ (حاجی مەلا عەبدوڵڵای بانی)

بـــرای بـــەرزو بـــەڕێـــز، ئـــەی كـــاكـــی شـــاری
ئـــەتـــۆش وەك مـــن لـــە زســـتـــان داخـــداری
عـــەزیـــزم نـــووری عـــەیـــنـــم (حـــاجـــی عـــەولا)
هـــیـــوای بـــەرزیـــم هـــەتـــاكـــەی ئـــیـــنـــتـــیـــزاری
عـــەســـای دەســـتـــی مـــنـــی پـــیـــرو پـــەرێشـــان
شـــیـــفـــای دەردی نـــەخـــۆش‌و بـــێ قـــەراری
دەوای زامـــی دڵـــی حـــەیـــران‌و خـــەســـتـــەم
كـــلـــیـــلـــی فـــەتـــح‌و شـــادی‌و بـــەخـــتـــیـــاری
بـــە ئـــەو زســـتـــانـــە بـــۆچ نـــاپـــرســـی لـــێـــمـــان
وەرە بـــا پـــێـــت نـــەبـــێ، ســـەوقـــات‌و دیـــاری
كـــەپـــێـــت خـــۆشـــە تـــەمـــاشـــای دیـــمـــەنـــی جـــوان
وەرە قـــەنـــدیـــل و (شـــەڕگـــە) و (جـــنـــدەواری)
(گـــەلالـــە) و (كـــەوگـــەز) و (گـــامـــۆڵ) و (كـــۆتـــرەل)
(گەدە) و (لـەنـد) و (حـەسـارۆسـت) و (حـەساری)
بـــەهـــاران خـــۆشـــە ســـەحـــراو دامـــەنـــی كـــێـــو
بـــەهـــەشـــتـــێـــكـــە بـــە ڕاســـتـــی كـــوردەواری
تـــەمـــاشـــای شـــاخـــی پـــڕ گـــیـــابـــەنـــدو نـــەســـریـــن
وەكـــو بـــووك ســـوورە دەشـــت‌و بـــەر پـــەســـاری

بەهارەو خاکەلێوە، بەفری زستان
لەبەر بای وەعدە نامێنێ قەراری
لە دەم چۆمو شەتاوان دەستەدەستە
کوڕو کیژ پیرو منداڵ دێنە یاری
بە کوێی شار هەڵبلێم، بۆ خۆشیی قوربان
کە تەنراوە هەموو گۆشەو کەناری
بەلام لادێ بەهەشتی سەرزەمینە
بە گوڵ نەخشاوە دەشتو چیاو نزاری
شوکر لێرە ئەوەند زۆرە گژو گیا
(کوڕادە) و (کارگ) و (کەنگر) دێن بە باری
(کەما) و (مەندۆك) و (بیزا) و (نێرکە ڕێواس)
بە وانە خۆشە کوردستان، بەهاری
هەزار خۆزگەم بە ئەو وەختەی هەوارچی
بەرەو کوێستان دەچوو هۆبەو هەواری
لەسەر کانیاوی ساردو مێرگی زەنوێر
لە قاقای بێریەکان شەکەر دەباری
ئەوەی جاران بەهەشتی کیژو کوڕ بوو
ئەوێستا هیچ نەماوە ئاسەواری
لەسەر گوڵ بولبولی شەیدا شەوو ڕۆژ
دەخوێنێ شیعرو ئاوازو وتاری
لەسەر دوندی چیاکان، کەو تەقو جووت
لە بۆ ڕاوکەر دەڵێن سێگاو قەتاری

لـە داوێـنـی چـیـاو دەشـتو خـڕو دۆڵ
لـەسـەر بـەرگـی گـوڵان شـەونـم دەبـاری
لـە لایـەك شـوانو گـاوانـەو بـەعـەی مـەڕ
لـە لایـەك زەمـزەمـەی قـومـریو هـوزاری
لـە لایـەك كـاكـی جـوتـێـر ڕۆژ هـەتـا شـەو
لـەگـەڵ گـازەردو گـاسـوور شـێـوەكـاری
لـە لایـەك شـەنـگـەبـێـریـی شـۆخو شـەنـگـە
لـە لایـەك چـیـغو ڕەشـمـاڵـەو دەواری
لە لایەك كیـژو كوڕ بۆ (پـنـگ) و (لووشـە)
بـە پـۆل دێـنو دەچـن بـۆلای بـنـاری
لە لای تـر (فـاتـیـحی) حـەیـرانو بێ هۆش
لـە دێـی گـردئـاشـەوان خـسـتـوویـە بـاری
١٩٩٢/٢/١٠ گردئاشەوان

- حاجی مەلا عەبدوڵڵای بانی: لە ساڵی ١٩٣٢ لە گوندی (كانی سێو) ی گەوركی موكری لەدایك بووە. هاوڕێ و ئامۆزای شاعیر بووە زۆربەی دەورانی خوێندنیشیان بەیەكەوە بوون. ساڵی ٢٠١٣ لە شاری پیرانشار كۆچی دوایی كرد.

(٧)

نامەیەك بۆ كاك (مەلا بایزی مەنگوڕ)

ئـەی بـرای بـەرزو بـەڕێـزم، (بـایـەزیـد) دۆسـتـی قـەدیـم
ئـەی ڕووناکـی هـەردوو چـاوم، مـەرهـەمـی قـەلـبـی سـەقـیـم
ئـەی گـوڵـی دەشـتـی (نـەلـێـن) و شـۆڕەسـواری لای (گـەدە)
ئـەی عـەزیـزی خـۆشـەویـسـتو نـەرمو ئـارامو حـەلـیـم
ئـەی ڕەفـیـقـی کـۆنـەسـاڵو هـاودەمـی دەورانـی زووم
جـاروبـار گـەر تـۆ نـەبـیـنـم جـا ئـەمـن چـۆن وا دەژیـم؟
کـاکـە خـۆ قـەولو قـەرارمـان وا نـەبـوو نـەتـبـیـنـمـەوە
بـۆ نـەهـاتـی، عـیـلـلـەتـی چـی بـوو؟ کـوڕی شـۆخو نـەجـیـم
زۆر لـە مـێـژە چـاوەڕێـتـم هـەر نـەهـاتـی (بـایـزە تـیـو)
قـەولـی تـۆ (بـەولـن) دەزانـم پـیـری بـێ خـوانـی لـەئـیـم
سـوێـنـد بـە چـاوی تـۆ بـراکـەم قـەت لـەدڵ نـاچـیـتـە دەر
خـۆشـەویـسـتـی تـۆ لـە دڵـدا بـۆتـە خـوێـنـی جـەرگو سـیـم
تـا ئـەتـۆ بـووی کـاتـی لاویـت، کـێ هـەبـوو کـۆخـەی بـکـات
مـەعـدەنـی لـوتـفو کـەرەم بـووی، خـاوەنـی تـەبـعـی سـەلـیـم
چوونی (بێژو) ێت چـەنـدە خۆش بـوو، تـۆو (لـەتـیـف) و (دافعی)
بـاخـەوان گـوڕانـدی دەیـگـوت: بـایـزە لاچـۆ ئـەی خـەشـیـم
شـاگـوڵـی بـاغـی ئـەمـەل بـووی، نـەحـلـیـی ئـاراو نـوکـتـەزان
مـەرهـەمـی دەردی دڵان بـووی، وای دەگـوت (ئـاغـای سـەلـیـم)
دەردی بـێ دەرمـانـە دەردت پـیـریـەو کـاریـگـەرە

ڕوو لــەلات نــاکــا لــە تــۆ تــۆراوە فــاتــەی پــوور حــەلــیــم
گەر لە (بێ شاسپ) نـەخـۆش بـووی چـوومـە گـونـدی (تـووژەڵـە)
حــالــەتــێــك دایــگــرتــی دەتــگــوت (هــذهِ أمْــرٌ عَــظــیــم)
پــیــری دەردێــکــی گــرانـــە و زۆرکـــەســـی تـــوانــدۆتـــەوە
ســەیــری زارو لــەوســی خــۆتــکــە، چـارەیـی نـاکـا حـەکـیـم
پـیـرە دالاشـی (سـپـی سـەنـگ) خـەرتـەڵـی قـەنـدیـلـی کـورد
ڕووحـی شـیـرنـم (قـالـە بـایـزە)، پـیـرە کـالـیـاری ڕەمـیـم
ڕۆژەکــەی ئــەوســات لــەبــیــرەو پــرتــەپــرتــی پــیــرەزاڵ
جێت نـەبـوو خۆی تێگری، دەتـگـوت تـەمـاشـای مـووی سـپـیـم
ئـێـسـتـەکـە خـەڵـکـی بـە شـیـرو خـەنـجـەران ژن لـێـی دەدا
سـەد شـوکـر تـۆ ئـێـسـتـە بـاشـی، کێ دەڵێ (دەدمـت دەڕیـم؟)
فـکـری دنـیـات هـێـنـدە زۆرە قـەت کـەسـت نـایـێـتـەبـیـر
(گـۆڵـەبـۆر) تـۆی بـۆ درۆیـان، بـۆچـی دەتـگـوت مـن سـەخـیـم؟
ئـێـسـتـە پـێـتـوایـە کـە دنـیـا هـەر ئـەتـۆی تـێـدای‌و بـەس
هـیـچ کـەسـت پـێـش چـاوی نـایـە، تـاق‌و تـەنـیـاو بێ نـەدیـم
تـەبـعـی شـیـعـرم نـووسـتـوە زۆر مـوشـکـیـلـە هـەسـتـانـەوەی
وانـەبێ چـۆن بـۆت دەنـووسـم شـیـعـری بێ مـەعـنـاو عـەقـیـم
ڕۆژو شــەو دەســتــەو دوعــامــە ڕوو لــە دەرگــەی حــەق دەکــەم
بۆ (ڕەسوو) (عوسمان) (عەلی) هەم بۆ (حـەمـە) و (مـولـلا کـەریـم)
(فـاتـیـحـی) دۆسـتـت کـەوا پـیـرو زەعـیـفـەو نـاتـەوان
لارلار دەڕوا بـەرێـداو تـۆی لـەبـیـرنـاچێ هـەتـیـم
١٩٩٢/٦/٣ گردئاشەوان

هەرپێنجیان کوڕی مامۆستا مەلا بایزن.

(٨)

نامەیەك بۆ (میرزا عەلی مەعروفی)

ئـــاغـــای مـــەعـــروفـــی ڕەئـــیـــســـی نـــەوت
لـــە تـــرســـی زســـتـــان لـــەرزم وێ کـــەوت
وا پـــایـــز داهـــات بـــەرەو زســـتـــانـــە
هـــۆدێـــکـــم هـــەیـــە عـــەیـــنـــی ئـــەشـــکـــەوت
گـــەرم دانـــایـــەت بـــێ نـــەوتو گـــازۆڵ
زریـــانـــیـــش ئـــەوا وەســـەر گـــەڕ کـــەوت
بـــەفـــرو بـــاران‌و زریـــان‌و شـــەمـــاڵ
بـــۆ مـــاڵـــی فـــەقـــیـــر بـــۆیـــان هـــەڵـــکـــەوت
گەر لوتفێك نەکەی بۆ سوختی زستان
ســـەرمـــا هـــۆدەکـــەم لـــێـــدەکـــا زەوت
بـــۆ مـــامـــۆســـتـــاکـــان تـــۆ کـــانـــی نـــەوتـــی
بـــۆ مـــاڵـــی مـــەلاو حـــوجـــرەو مـــزگـــەوت
لـــە گـــردئـــاشـــەوان لـــەو ســـیـــاکـــێـــوە
نـــەداری بـــەڕووەو نـــە مـــازوو و کـــەوت
هـــەر تـــەپـــاڵـــەیـــە ســـوخـــتـــی زســـتـــانـــە
جا ئەوەش بەختە چیم بۆ ڕێکەوت؟
بـــیـــکـــە پـــیـــاوەتـــی پـــێـــنـــج بـــەرمـــیـــل گـــازۆڵ

دوو بـۆشـكـەش نـەوت دەبـێـتـە حـەوت
هـەرچـەنـد بـەش نـاكـا هـەتـا بـەهـارێ
خـوایـە زۆرشـوكـرم هـەرچـی دەسـكـەوت
دەفتـەرچـەو كـۆپـیـن هـیـچیـان شـك نـابـەم
بـۆیـە وا كـاكـت وەمـالان كـەوت
دوعـات بـۆ دەكـەم سـەربـەرزو شـادبـی
مـیـوانـت نـەبـێ مـەلـەكـولـمـەوت
(ئاشـوفـتـە) و بـێ حـاڵ بـێ دۆسـتو هـاودەم
بـەوەی خـۆش بـەخـتـم تـۆم وەدەس كـەوت
١٩٩١/٩/١٠ گردئاشەوان

(٩)

نامەیەك بۆ (مامۆستا مەلامحەممەدی زوودی)

(زوودیـا)، عـالـی جـەنـابـا، دۆسـتـی بـێ لافو گـەزاف
بـانـیـی قـەسـرو قسـوور، ئـەی خـاوەنـی شـاوڵو تـەنـاف
خـوایـە هـەر شـادو بـە کـەیـفو تـەڕنـیـشـات بـی ڕۆژو شـەو
هـەر وەکـو زاوا کـە مـەسـتـە بـۆ شـەوی حـیـجـلـەو زەفـاف
بـۆچـی لـێـم لالـووتـی؟ بـەیـنـێـکـە ئـەبـەد لـوتـفـت نـیـیـە
چـۆلـە زۆر بـێ ڕەونـەقـە بـێ تـۆ بـرام سـەحـنـەو مـەسـاف
تـۆ وەکـو چـاکـی فـەقـیـران وای لـە بـۆ خـەڵـکـی هـەژار
دێـنـەلات تـاق تـاقو جـووت جـووت، بـۆ زیـاراتو تـەواف
عـەیـبـە زۆر عـەیـبـە دڵـم بشـکـێـنـی بـێ سـووچ و خـەتـا
بـاری کـردوە لام نـەمـاوە شـادیـی و بـەزمو شـەفـاف
بـۆ مـەگـەر سـووكو چـرووكو بـێ ڕەواجـە پـوولـی مـن
بـۆ مـنـی بـێـچـارە بـۆچـی سـاز نـەبـوو دانـێـك شـکـاف؟
بـۆ کـتـێـبـانـم دەوێـت مشـکـان هـجـوومـیـان کـردووە
سـیـکـەسـیـكو نـەعـرەیـانـە دەم بـە ئـاوازو هـوتـاف
وەزعـەکـەم ئـێـسـتـا لـەمـیـزان دەرچـووە پـیـس لـێ دەدات
وەك سـەعـاتـی (چـالـمـە) یـە دڵ، یـا گـونـی کـابـرای نـەداف
وەك (حـەمـە تـالـێـك) حسـابـت کـردبـا بـۆ مـنـی خـزم

بــردیــەوە مــالـێ بــە دەســتــێـك خــالــی بــوو وەك ســاوی ســاف

بـۆ (مـەلای نـەوزادی) سـازت کـرد، نـەك یـەك دووی ڕێـكوپـێـك

بــیــخــەمــە مــل خــۆم لــە داخــانــت دەلــێــم پــەتــكو تــەنــاف

(فــاتــیــحــی) چــیــدی مــەشــێــلــە (زوودی) ئــەو ســاڵ یــەکــتــەنــە

ســاز دەکــا بــۆت دانــەیــەك گــەر تــەخــتــە بچــتــە کــێــوی قــاف

٦/٧ /١٩٩٥ گردئاشەوان

مامۆستا مەلا محەممەدی زوودی شاعیر: لە دایکبووی ساڵی ١٩٣٩یە. یەکێك لە هاوڕێ نزیکەکانی شاعیربوو. مامۆستا زوودی جگەلەوەی شاعیرێکی جوان نووسە، لە زۆر بواری دیکەشدا دەست ڕەنگینە وەکو. دارتاشی، ڕادیۆسازی، سەعات سازی، بەننایی، خۆشنووسی. ئێستا لە گووندی (قەبری حسێن) ی سەر بەشارستانی پیرانشار دادەنیشێ. بەداخەوە تا ئێستا دیوانە شیعرەکەی چاپ نەکراوە.

شکاف... دۆلاب.

(١٠)

نامەیەك بۆ (حاجی مەلا عەبدوڵڵای بانی)

بـــرای خـــۆشـــەویـــست عـــەبـــدولـــلای بـــانـــی
حـــاجـــی مـــامـــۆســـتـــای لای (ســـەرووکـــانـــی)
ســـەلامـــون عـــەلـــێـــك ئـــەی نـــووری چـــاوان
نـــووری چـــاوی چـــی!! ڕووحـــی ڕەوانـــی
گـــەورەی بـــەڕێـــزم حـــاجـــی مـــامـــۆســـتـــا
تـــاجـــی ســـەر ســـەرم لـــە دنـــیـــای فـــانـــی
تـــیـــشـــکـــی ڕوونـــاکـــی دلـــەی پـــڕســـۆزم
ئـــومـــێـــدو هـــیـــوام بـــۆ زیـــنـــدەگـــانـــی
چـــرای گـــڕســـۆزی هـــۆدەی دەروونـــم
خـــەمـــڕەوێـــنـــی دڵ، هـــۆی شـــادمـــانـــی
گـــولـــی بـــێـــگـــەردی ڕەوەزو هـــەلـــدێـــر
ڕوحـــە شـــیـــرنـــەکـــەی عـــەبـــدولـــڕڕەحـــمـــانـــی
دلـــم وەك مـــەنـــجـــەڵ لـــەکـــوڵو لـــە جـــۆشـــە
لـــەبـــەر بـــێـــکـــەســـیو حـــاڵ پـــەرێشـــانـــی
خـــۆشـــیو نـــاخـــۆشـــیـــم هـــەر لـــوتـــفـــی تـــۆیـــە
بـــە ســـەیـــدی زەمـــبـــیـــل، بـــە غـــەوســـی ســـانـــی
هـــەر تـــۆ شـــك دەبـــەم خـــەمـــڕەوێـــنـــی خـــەم
بـــۆچ نـــاپـــرســـی لـــێـــم ئـــەی بـــرای گـــیـــانـــی؟
بـــفـــەرمـــوو چـــۆن بـــووی، لـــەو تـــەقو تـــۆقـــە؟
لـــەگـــەڵ ئـــەو بـــەفـــرەو تـــەرزەو بـــارانـــی؟

بـێـژە بـەو بـەفـرە ئـەحـوالـت چـۆنـە؟
چـونـکـە چـەنـد سـالـە دوورە زسـتـانـی؟
شـکـسـتو بـەسـتو دلـۆپـەو بـاران
لـەو چـوار پـێـنـج ڕۆژە، چـیـان بـەسـەر هـانـی؟
تـۆ وەك ئـێـمـە نـی زۆر دوورە شـاری
بـێ گـۆشـتو سـەوزەو تـرێ و بـایـنـجـانـی
ڕێـگـەی مـاشـێـنـتـان وەك جـاران نـیـیـە
بـە بـەفـرو سـەهـۆڵ سـەخـتـە گـەڕانـی
کـەرو بـارگـیـنو یـەسـتـریـش نـەمـاون
سـوار بـی بـێـیـە شـار لـەسـەر کـورتـانـی
پـەتـاتـەو پـیـواز، ڕۆنو قـەنـدو چـا
وەدەس دەکـەون ئـەویـش بـە گـرانـی
بـرام کـوا وایـە شـەرتـی بـرایـەتـی
کـاکـم خـۆی تـێـر بـێو خـەلـکـی بـە گـونـانـی؟
لـە (گـردئـاشـەوان) لـەو دوورە شـارە
چـاوەڕوانـی تـۆم بـۆخـۆت دەزانـی
فـەقـێـکـەش نـەهـات بـۆ حـوجـرەی ئـێـرە
دەرسـم پـێـگـوتـبـا بـە پـووخـتـیو جـوانـی
نـاشـکـوری نـەبـێ مـزگـەوتـەکـەشـمـان
دلـۆپـان دەکـا جـێـی نـوێـژەکـانـی
شـەوو ڕۆژ جـێـگـەم بـن سـۆبـەی مـالـە
وەك خـەرتـەل کـەوتـووم لـە بـەر چـاو نـانـی
هـیـچ کـەس شـك نـابـەم لـەو دەوروبـەرە
تـەنـیـاو ڕووتو قـووت عـەیـنـی زیـنـدانـی

خــەلـکـی دەلـێـن کـوا دۆســتو ئـاشــنـات؟
دیــارە تــۆ خــەلــکـی لای مــوکــریــانــی
لــە لایــەك بــەفــر ســەرو دلــی گــرتــووم
سـەی (مـیـنـە قـازیـش) سـەر ڕێـگـەی کـانـی
ســۆبــەم گــرمــەی دێ بــەتــەپــالــەو دار
وەك ســۆبــەی نــەوت نــابــڕێ کــاودانــی
مــەلاژن چــۆنــە (مــاریــا) و (ســەفــیــە خــان)
(تــەهــا) و (جــەمــاڵ) و (کــاوە) ی داســتــانــی؟
(ڕوونــاك) و (گــولان) (کــامــیــل) ی نــازدار
یــاخــوا هــەربــژیــن بــە کــامــەرانــی
شــەوێـك دێـم دەچـیـن لــە بـۆ لای کـاکـت
خــالــی کــوڕەکــانو خــاوو خــێــزانــی
(دۆنــەخــۆر) خــواردی هــەزارو پــێــنــج ســەد
بــە خــۆو مــزگــەوتو بــە فــەقــێــکــانــی
بــا نــووشــتــەی ئــێــمــەش بــڕوا بــەفــیــڕۆ
خــۆ ئــی تــۆی زاوا نــەیــبــوو نــووقــســانــی؟
دەلــێ بــۆ چــیــانــە مــەلای خــۆمــانــەن
نــوشــتــەن بــۆ دەکــەن زۆر بــە هــەرزانــی
خــەتــای خــۆمــانــەو بــا وان بــەســەر بــێــت
وەك (ســەیــد قــادر) گــەر دەمــانــزانــی
لــە هــەزارو پــێــنــج نــەهــاتــبــایــنــە خــوار
هــەزاریــان دەدا زۆر بــە ئــاســانــی
لــە مــەولــودنــامــەش بــێــبــەش کــراویــن
هــەمــووی (دۆنــەخــۆر) خــســتــیــە گــیــرفــانــی

شـەوێـك دەیشـێـلـیـن زۆر تـێـرو تـەسـەل
شـەو لـەوێ دەبـیـن هـەتـا بـەیـانـی
دەبـێ سـفـرەشـی زۆر ڕازاوە بـێـت
مـۆز، هـەنـار، هـەرمـێ، تـرێـی سـەعـدانـی
كـاهـو و گـنـدۆرەو سـێـوو پـرتـەقـاڵ
شـیـریـنـیـش ئـەنـواع، نـۆشـابـەكـانـی
ئـەگـەر دەزانـی لـە دڵـت گـران دێـت
خـۆت لـەجـیـاتـی ئـەو وەبـەر دە شـانـی
خـوایـە بـۆ خـاتـری بـەشـیـرو نـەزیـر
بـووبـەكـرو عـومـەر، عـەلـیو عـوسـمـانـی
ئـەو قـەبـرەی پـڕە لـە دووپشـكو مـار
بـاخو بـاخـات بـێ تـا چـاو دەڕوانـی
لـە بـەهـەشـت زیـاتـر چـی دیـكـەم نـاوێ
قـەسـرو قسـوورو حـورو غـیـلـمـانـی
خـوایـە (فـاتـیـحـی) نـەكـەی ڕەنـجـەڕۆ
سـەهـلو ئـاسـان كـەی حـەشـرو مـیـزانـی
١٩٩١/١٢/١٠ گردئاشەوان

(١١)

نامەیەك بۆ كاك (مەلا مستەفای ئەحمەدی)

شەماڵ دەخیلم بەبێ ڕاوەستان
بڕۆ لای سەردەشت بۆ لای سێ دۆستان
سێ نەونەمامی خونچەی دەرو دەشت
سێ شۆڕەسواری سەردەستەی مەستان
سێ كوڕ لە سێ دێ وەك باخی بەهەشت
سێ لاو سەرتۆپن لەنێو كوردستان
بۆ لای سێ گولی ڕازاوەی ولات
دانیشتووی سێ جێی پڕ باخو بێستان
سێ چەپكە گولی بۆنخۆشو ڕووگەش
هەلالەو بەیبوون وەنەوشەی كوێستان
یەك هێزی ئەژنۆ قووەی ئەندامە
(ئەحمەدی) ە ، جێگەی لە گوندی (زووران)
(زووران) هەرچەندە زووركەو دێمە كار
بەلام سەرچاوەس بۆ بیورو هەسان
(عەبدوللای كەیوان) ڕۆڵەی مامۆستام
(حسێنی كەیوان) ئەویان لە (بێوران)
(عەبدوللا) ی دووەم ڕەشو خوێن شیرین
پێش نوێژە ئەویش وا لە (نیشكۆڵان)
سۆمای دووچاون ڕووحی ڕەوانن
یاخوا هەر شاد بن دوور لە هەر نوقسان

زۆر بــە تــامو خــوێــن قســەو گــوفــتــاریــان
ئــاگــاداریــان بــێ خــودای بــێ مــەکــان
(بــێـورانــی خــواریێ) و (نــیــشــکــۆڵان) هــەرتــك
مــەعــدەنو جــێــگــەن بــۆ خــۆشــەویــســتــان
چ بــڵــێــم لــە وەســفــی ئــەو دوو ســێ دێــیــە
دووره لــە تــوانــای بــەنــدەی مــالــوێــران
(جــنــات تــجــری تــحــتــهــا الانــهــار)
(مــا زاغ الــبــصــر) لــە مــنــی نــوقــســتــان
شــەمــاڵ تــوخــواکــەی لــە (کــاســە بــەردیــن)
دەســنــوێــژت بشــۆ پــاك خــاوێــنو جــوان
ئــەوجــار بــە وێــنــەی (حــەمــەی گــۆمــانــی)
تــێــهــەلــکــە مــەقــام، ئــاوازو بــەســتــان
بــلــێ بــە نــەغــمــەو لــەهــجــەی حــیــجــازی
هــۆکــاکــە مســتــۆ بــۆم هــێــنــای بۆســتــان؟
ڕاســپــاردەم هــاتــووم ســەوقــاتــم پــێــیــە
دیــاریــی چــوکــەی خــۆت لــە (گــردئــاشــەوان)
بــوســتــانــی ســەعــدی ســەرچــاوەی هــونــەر
لــە بــوســتــان خــۆشــتــر مــەگــەر گــولــســتــان
بچــۆره مــالــی مــامــوەســتــای گــونــدی
(زووران) لــەســەرخــۆ هــەلــدەوه پــەردان
تــاوێــك ڕاوەســتــەو ئــەوجــار بــە تــەمــكــیــن
وەك خــزمــەتــکــاران ڕامــووســە دەســتــان
دەســتو داوێــنو ڕیشــەکــەی مــاچــکــە
بــیــخــە ســەر ســەرت تــۆزی کــەوشــەکــان

بـــڵـــێ ڕاســـپـــاردەم چـــم لـــەســـەر نـــیـــیـــە
هـــەردەبـــێ وابـــکـــەم نـــاچـــارم قـــوربـــان
لـــێـــم قـــبـــووڵ بـــکـــەو ڕووم لـــێ تـــاڵ مـــەکـــە
شـــەرمـــەنـــدەم نـــەکـــەی دەخـــیـــلو ئـــامـــان
گـــەرچـــی دیـــاریـــەکـــەم زۆر نـــاتـــەواوە
ئـــالـــەکـــۆك دەبـــەن بـــە دیـــاری شـــوانـــان
مـــنـــیـــش وەك شـــوانـــێـــك بـــەو پـــایـــزە ساردە
پـــێـــشـــکـــەشـــت دەکـــەم دە بـــابـــەی بـــوســـتـــان
لـە (عـیـشـق) و (ڕەزا) و (تـۆبـە) و (مـونـاجـات)
(ئـیـحـسـان) (قـەنـاعـەت) (تـەوازوع) ی جـوان
لـە (تـەربـیـەت) و (عـەدل) و (شـوکـر) ی حـەق
درێـــغـــی نـــەکـــەی دەســـتـــم بـــە دامـــان
ئـــەوەیـــە دیـــاری کـــوردی دۆنـــەدیـــو
بـــرای خـــۆشـــەویـــســـت کـــاك (مـســتـەفـا) گـیـان
جـــەواهـــێـــرەکـــەش شـــەوچـــرای شـــەوە
ڕوونـــاکـــیـــیـــە بـــۆ دڵ شـــەو هـــەتـــا بـــەیـــان
ئـــەو گـــوڵو گـــولـــزار ئـــەم نـــووری دڵان
نـــوور لـــەســـەر نـــوورە بـــیـــخـــوێـــنـــی شـــەوان
فـــەرمـــوودەی ســـەعـــدی دوڕو گـــەوهـــەرە
گـــوێ بـــگـــرە چـــلـــۆن دەڵـــێ بـــە ئـــیـــنـــســـان
بـــڕۆ ژن بـــێـــنـــە بـــرام گـــشـــت بـــەهـــار
تـــەقـــویـــم کـــە کـــۆن بـــوو مـــەیـــخـــەرە گـــیـــرفـــان
داخـــی گـــرانـــم پـــیـــریـــیـــەو هـــەزار دەرد
خـــۆم بـــولـــبـــولـــێـــك بـــووم وەخـــتـــێ لـــە شـــاخـــان

ئێستاکەش پیرم بێهێزو تاقەت
شوکرم لێم نەدەن منداڵو خێزان
لەخۆت تێك نەدەی بڵێی ژن دێنم
ڕۆینت پێناکرێ پێت نەبێ گۆچان
کڵاوت بگرە با لێت نەڕفێنێ
ئەو ماڵە خۆشەت نەکەی بە زیندان
وەك پایز گەڵای ژین زەرد هەڵگەڕا
هەربینا ڕەگ و ڕیشەی هەڵپسان
ڕەشەبای ئەجەل کەوتۆتە سەر گەڕ
لاوو پیرو جوان دەخاتە قەبران
منو تۆش هاکوو نۆبەن گەییە سەر
بار کەین بۆ وڵاتو شاری خامۆشان
لە دوعای بەخێر بێبەشمان نەکەی
مچە گردەڵەی خۆش نوتقو بەیان
تەیری خەیاڵم دەفڕێو دێتە لات
سەرگەردانو وێڵ، عاجز، پەرێشان
(یاشافی الهم، کافی المهمات)
(فاتیحی) نەکەی بێبەش لە ئیحسان
گردئاشەوان ١٩٩٥/١٠/٩

دە بابەی بوستان دە بەشەی بوستان.

سەفەر نامە

(١)

ئـــەوەڵ بـــەنـــاوی خـــودای بـــانـــی ســـەر
دانـــەری ئـــەرزو بـــەهـــەشـــتو ســـەقـــەر
خــودای بــەخشــنــدەو غــەفــورو کــەریــم
بــۆ گــونــاهــبــاران ڕەحــمــانو ڕەحــیــم
ســەلاتو ســەلام لــەســەر پــێــغــەمــبــەر
هــەم ئــالو ئــەســحــاب تــا ڕۆژی مــەحشــەر
ئــەوجــار گــوێ بــگــرە بــرای خــۆش نــەزەر
تــا بــۆت بــەیــان کــەم چــۆنــیــەتــی ســەفــەر
جومعەی بیــســتــی حــەوت بــە ژمــارو عــەدەد
ســـالـــی هـــەزارو نـــۆســـەدو نـــەوەد
لــەگــەڵ مــەلاکــان ســەفــەرێ هــەلــکــەوت
ســەفــەرێــکــی خــۆش ئــەویــش بــەڕێــکــەوت
ئــەو مــەلایــانــەی کــوڕی ســەفــەر بــوون
لــە (حــاجــیــاوا) دا خــاوەن نــەزەر بــوون
(مــەحــمــود ئــیــبــراهــیــم) ئــیــمــامو خــەتــیــب
بــۆ ســەفــەر چــالاك مــەحــبــوبو نــەجــیــب
حــاجــی مــامــۆســتــا (ڕەســوڵ بــاداوە)
حــاجــی (عــەبــدولــلا) ش هــات وهــۆی داوە
چوارنەفەر ساز بــوویــن بــە داب و دەســتــوور
گــرتــمــان ســەیــارەی کــاك (ڕەســولــە ســوور)

هەتا (قەمتەران) خۆن لێکردە بار
پارەی لێ سەندین ئەویش پێنج دینار
گەینە قەمتەران بە گورجیو توندی
ڕوونکردە ماڵی مامۆستای گوندی
لە دەرگامان دا، مەلا هاتەدەر
جوببەی فڕێ دا، نایە سەر مێزەر
بە دیتنی ئێمە گەش بۆوە وەك گوڵ
لانکەی بردنە دەر، خۆشی کرد مەنزڵ
فەرمانی چایدا، ماستاویان هێنا
قوڕاویلکەیان بە مریشکان لێنا
قەرارمان وابوو گۆشت گیسك نەخۆین
بەربەسێڵ سازبێ بیخۆینو بڕۆین
پلاوو گۆشتو بامیەو باینجان
کەلی تێ ناچێ سفرەو نانو خوان
کە جومعەمان کرد بەو گەرما تاڵەی
بۆ نانخواردن هات (ئەحمەدی خاڵەی)
دوای ئیسراحەتو نانو چا خواردن
بۆی وەخۆ کەوتین بۆ وەڕێکەوتن
گوتمان دەی فەرموون چیدی نەبین گیر
بۆلای (دەڵگەیی) و (مامۆستا بەشیر)
مەلای خانەخوێ گوتی ڕاوەستن
با دیارین پێ بێ بۆ جێی مەبەستن
مەلا بانگی کرد (لوقمان) ئاوەرە
بنبە چوارقوڕنە بۆ ئەو سەفەرە

لـوقـمـان مـەردانـە سـەیـارەی هـانـی
بـەرەو چـواقـوڕنـە لـێـیـخـوڕی بـە جـوانـی
لـەو نـەقـلـیـاتـی پـڕ بـگـرەو بـەردە
تووشمان بـوو بـەتـووش ئـەو پـیـاوە مـەردە
کـاك (فـەقـێ ڕەسـووڵ خـدر مـام وسـێـن)
بـەخـۆیو (ئـازاد) وەك بـازو شـەهـێـن
گـوتـی مـەلایـان لـەبـۆ کـوێ دەچـن
گـەلـێ زەحـمـەتـە لـەدەسـتـم دەرچـن
گـوتـمـان سـەفـەرەو دەچـیـن بـۆ هـەولـێـر
لـەلای (شـێـخ بـەشـیـر) هـەیـە خـێـرو بـێـر
گـوتـی چـووپـێـیـە بـۆ دیـاریو سـەوقـات؟
مـریـد بـۆ مـوڕشـیـد دیـاری هـەردەبـات
گـوتـمـان پـێـمـانـە کـاوڕو مـاسـتـی بـاش
نـانـی خـانـەقـا کـەس نـایـخـوا بـەلاش
بـانـگـی کـرد ئـازاد بـێـنـە سـەیـارە
دەبـێ سـواریـان کـەیـن چـارمـان نـاچـارە
سوار بووین پێنج نـەفـەر لـەبـۆ شـاری کـورد
ئـازاد گـالـی دا کـردی دەسـتـوبـرد
تـا شـاری هـەولـێـر فـڕی وەك شـەمـاڵ
شـووتـیـن خـوارد لـەسـەر ئـاوی (گـۆمـەتـاڵ)
کـە گـەیـنـە هـەولـێـر بـوو بـە ڕاو تـەدبـیـر
گـوتـمـان لـەپـێـشـدا مـاڵـی شـێـخ بـەشـیـر
چـویـن لـە دەرگـان دا کـەس نـەبـوو لـە مـاڵ
دانـنـان کـاوڕو مـاسـت لـە خـانـووی بـەتـاڵ

ئـــەوجـــار ڕوون کـــردە شـــاری دارەتـــوو
لای مەلای دەڵگەی خۆش خـولـقـو خـۆش خـوو
زیـــڕەمـــان هـــێـــنـــا لـــە زەنـــگـــی خـــەبـــەر
(حـــوســـێـــن) ی کـــوڕی فـــەوری هـــاتـــە دەر
پـــرســـیـــارمـــان لـــێـــکـــرد بـــاوکـــت لـــە مـــالـــە
ولامـــی داوە ئـــەو خـــۆش جـــەمـــالـــە
فـــەرمـــوون وا بـــاوکـــم لـــە ژووری مـــالـــە
لـــە دووری ئـــێـــوە زۆر پـــەشـــێـــوحـــالـــە
هـەر کـە ئـێـمـەی دی مـامـۆسـتـای دەڵـگـە
فـەرمـووی لام نـەمـا بـەهـانـەو بـەڵـگـە
بـەڕاسـتـی شـاد بـووم بـە هـاتـنـی ئـێـوە
پـــێـــم وەك دۆزەخـــە ئـــێـــرە بـــێ ئـــێـــوە
کـــردنـــانـــە بـــەهـــەشـــت دارەتـــوو لـــە مـــن
دۆســـتـــو شـــاد کـــردم، کـــوێـــروکـــرد دوژمـــن
مـــەلای قـــەمـــتـــەران وەك عـــادەتـــی زوو
لـەبـۆ خـانـەخـوێ دیـاری خـۆی پـێ بـوو
فـەرمـووی کـێ بـانـگ کـەم لـە مـامـۆسـتـاکـان
کـێ تـان پـێ بـاشـە بـیـهـێـنـمـە لاتـان
گـوتـمـان ئـەو کـەسـەی کـەخـۆت پـیـت بـاشـە
(مەلای مام قـاسـمـە) و (عـەبـدولـلا) ش بـاشـە
کـە تـەشـریـفـیـان هـات ئـەو مـامـۆسـتـایـە
زۆر کـەیـفـخـۆش بـوون پـڕ بـەو دنـیـایـە
حـاجـی مـامـۆسـتـای گـونـدی قـەمـتـەران
بـۆلای شـێـخ بـەشـیـر کـەوتـە هـەولـدان

مــەلای بــاداوەی بــوو بــە هــاوســەفــەر
چون حــاجــی بــیــانــبــا بــە سواری قــەمــەر
لــە پــاش دووســەعــات هــاتــنــەوە لامــان
ســەلامــیــان کــردو تــێــکــەوە ڕامــان
بــۆخــاوەن دیــاری لــە بــۆ نــوێــژ بــەرمــاڵ
جــووتــە نــەعــلــەکــەش حــاجــی بــردیــە مــاڵ
مــامــۆســتــا ڕەســووش بــێــبــەش مــایــەوە
بــە کــلاویــش ئــاوڕیــان وێ نــەدایــەوە
ساقــی بــەســیــەتــی ئــەو جــامــەی پــڕ کــە
بــەخــۆشــی یــاران تــەواوی فــڕ کــە
بــەلام ســەد دەخــیــل ئــاگــات لــەخــۆ بــێ
بــا پــێــنــەزانــێ (مــەلای چــۆم خــڕکــە)
بــەیــانــیــش لــەدوای خــواردنــی نــانو چــا
بــەرەو لای ئــەوقــاف پــێــمــان پــێــوە نــا
بــۆ شــاری هــەولــێــر کــردمــان حــەرەکــەت
یــالــلا شــێــخ بــەشــیــر بــنــێــری بــەرەکــەت
سایــەق قــورئــان خــوێــن نــەفــەر مــەلا بــوون
لــەســەر پــارەی ڕێ تــووشــی هــەرا بــوون
لــە ئــەمــانــەی عــام گشــت هــاتــیــنــە خــوار
لــیــســتــەیــان نــووســی مــەلا بــۆ دیــنــار
یــازدەیــان نــووســی مــەلا لــە دەفــتــەر
لــەنــێــویــانــدا بــوو خــادیــمــێــکــی کــەر
لای (حــاجــی عــومــەر) ڕانــبــوارد بــەخــۆشــی
(شــلــمــاشــی) هــەر بــەو دێــت فــەرامــۆشــی

لـە هـەمـووان خـۆشـتـر کـا (مـەلا ڕەحـمـان)
خـۆش بـێ لـە گـونـاهـی خـودای بـێ مـەکـان
ڕۆڵـەی هـەڵـکـەوتـووی (مـەلای گـەنـاوی)
هـــەزاران ڕەحـــمـــەت لـــە دایـــكو بـــاوی
تـەشـریـفـی هـاتـە لای حـاجـی عـومـەر
لــەدڵــی ئــێــمــەشــی وەدەرنـــا کـــەســـەر
ئـافـەریـن شـاگـوڵ بـۆ خـونچـەی جـوانـت
بـۆ ئـەو نـەمـامـی بـاخو بـێـسـتـانـت
شـێـخ لـە مـاڵ نـەبـوو چـوو بـۆ تـەنـفـیـزی
نــەنــدی جــەنــابــی بــێ دەعــیــەو فــیــزی
وەختێك مـەئـیـووس بـوویـن لـە زیـارەتـی ئـەو
ڕۆژی ڕوونـــاکـــمـــان لـــێ گـــەڕا بـــە شـــەو
نـوێـژی نـیـوەڕۆ جـەمـاعـەتـمـان کـرد
بـەنـانو مـاسـتـاو قـەنـاعـەتـمـان کـرد
ئـەوجـار هـاتـە قـسـە مـەلای قـەمـتـەران
بـا بـچـیـنـە زیـارەت (شـێـخ عـەولای خـەلان)
سـەیـارەمـان گـرت ڕۆیـی وەك شـەمـاڵ
بـەلام داخـەکـەم شـێـخ نـەبـوو لـە مـاڵ
ئـاوی سـارد هـاتو چـای دیشـلـەمـەی جـوان
جـا وەرە فـڕکـەن عـەبـدوڵـلاو ڕەحـمـان
نـانـیـان بـۆ هـێـنـایـن کـەشـکـەکـی ڕۆنـدار
کـاك مـەحـمـود خـواردی هـەیـدادو هـاوار
ئـەوجـار لـەبـۆ لای (کـەرگـۆسـك و خـەبـات)
خـودایـە بـە ڕەحـمـەت بـمـانـدەی نـەجـات

لای (شێخی چۆلی) چووینە نەقلیات
(ئاللا) لەوێ بوو شیرین وەك نەبات
بەدیتنی ئێمە شاد بوو عەینی گوڵ
خەموپەژارەی نەما لەسەر دڵ
پاش چاکوخۆشیو ئەمسەرو ئەوسەر
کاك (ڕەسووڵ مەحموود) فکری کەوتە سەر
فەرمووی بێگارم بۆ بەجێماوە
کار کاری کوڕەو باب تێوەگلاوە
کاروبارەکەم گش لەسەر جەمە
هەر لەستۆی خۆمە خواردنی ئەو خەمە
ئیجازەمان دا بچێتەوە لای ماڵ
ئێمەی بەجێ هێشت تەنیاو بێ هەواڵ
ئێمە کەرگۆسكو ئەویش حاجیاوا
لەلای شێخ چۆلی کردن مالیاوا
چووینە کەوەرگۆسك لای مەلازادان
سارديیان بۆ هێناین کوڕانی (وەسمان)
دووکان بە دووکان بۆی وەسەرکەوتین
تا مالی خوارزای لەگەڕ نەکەوتین
(مەلا ڕەحمانی خدری پور زێنەب)
لە مالێ نەبوو زۆر سەیرو عەجەب
(حاجی عەبدوللا)ش لەرزو تای لێبوو
شاهیدی هەبوو لێفەی لەوێ بوو
سەرو شەربەتیان هێناو پێندا کرد
دنیا هەرئاوا هات و واش ڕابرد

ئـای لـەو گـەرمـایـەی بـێ حـەدو سـنـوور
تـیـنـی تـاو عـەیـنـی بـڵـێـسـەی تـەنـدوور
بـەقـرچـەی گـەرمـای نـاوەنـدی تـەمـموز
بـەرد ئـاگـر دەگـرێو دەبـێ بـە خـەڵـووز
ڕەشـەبـاش پـێـی بـوو مـزگـێـنـیـی گـەرمـا
دەیـگـوت کـێ هـەیـە خـۆم لـە قـەرەی دا؟
خـانـەخـوێـی شـەومـان (فـەقـێ ڕەسـوولـە)
لای دۆسـتو ئـەغـیـار قـسـەی قـبـوولـە
یـاخـوا هـەربـژی کـوڕی واپـیـتـۆڵ
بـۆ کـاری چـاکـە هـەڵـی کـردوە قـۆڵ
دەعـوەتـی کـردن عـەبـدوڵـلاو ڕەحـمـان
یـانـی هـەر ئـەو دووە لـەگشـت مـەلاکـان
ئـەو شـەوەش لـەوێ خـۆشـمـان بـردە سـەر
دوایـە بـۆ هـەولـێـر ڕێـگـەن گـرتـە بـەر
ڕێـگـەمـان گـۆڕی بـەنـیـازی سـەیـران
کـەوتـیـنـە بـنـارو دەشـتـی (شـاخـۆڵـکـان)
دەشـتـە جـوانـەکـەی جـەژنـەکـانـمـان دی
کـاولـە ڕووخـاوی مـاڵـەکـانـمـان دی
(بـەحـرکـە) و (سـێ بـێـر) گشت (بـەڕانـەتـی)
وەخـتـێـك کـانـگـە بـوون بـۆ مـەردایـەتـی
هـەزار مـاشـەڵـلا خـوایـە لـە کـارت
چـەن جـوانو بـەرزن هـەمـوو ئـاکـارت
ئـەو دەشـتـی واجـوان تـا بـڕ دەکـا چـاو
نـە چـۆمـی لـێـیـەو نـە سـەرچـاوەی ئـاو

ئـەوجـار سـەرلـەنـوێ شـارەکـەی هـەولـێـر
لای شـێـخـی شـێـخـان مـەکـۆی خـێـروبـێـر
یـالـلا یـا سـولـتـان یـا سـەعـدی وەقـقـاز
کـارمـان تـەواو بـێ بـگـەیـنـە دلـخـواز
زیـارەتـمـان قـبـووڵ پـڕ خـێـروخـۆشـی
لـوتـفو ڕەحـمـەتـی دنـیـای داپـۆشـی
لسـتـەیـان دا دەسـت بـۆ ئـیـمـزا کـردن
لـە بـەحـری بـێ ئـاو مـەلـەی پـێـکـردن
بۆ هێنـدێك قـبـووڵ بـۆ هـێـنـدێك مـەمـنـووع
بـۆ هـێـنـدێك وەعـدەی مـەعـاشـی مـەقـتـووع
بـا (شـێـخ فـەتـاح) یـش نـەچـێ لـەبـیـرمـان
پـێـشـوازی کـردیـن هـات بـەرەو پـیـرمـان
ئـەی (خـدرە قـەرە) ی بـە شـووتـیو گـنـدۆر
دوکـان ڕازاوەی بـە هـەزاران جـۆر
بـژی کـاك خـدری ئـەسـڵـە مـەمـیـشـە
پـیـاوەتـیـی بـۆتـە عـادەتو پـیـشـە
دوای نـانو کـەبـاب مـەلای قـەمـتـەران
ئـیـجـازەی وەرگـرت لـە هـەمـسـەفـەران
ئەویش جێی هێشتین وەك ڕەسوڵ مەحـمـوود
چـۆوە قـەمـتـەران مـەکـانـی مـەقـسـوود
حـاجـی مـەحـمـودمـان کـێـشـای ددانـی
دایـنـا نـۆ دیـنـار بـۆ عـەیـنـەکـانـی
ئـەوجـار نـەقـلـیـات خـۆت بـگـرەو هـاتـم
بـەرەو حـاجـیـاوا کـانـگـای خـەبـاتـم

خــوایــە بــڕژێــنــە ســەلاتو ســەلام
سـەر ڕوحـی پـاکـی پـێـشـەوای ئـیـسـلام
واخــەلاســم کــرد ئــەو ســەفــەر نــامــە
کــە وەك ســەفــەری حــیــجــازو شــامــە
لــەبــیــســتو چــواری حــەوتــی نــەوەد دا
هــەزاری زیــادبــوو لــەگــەڵ نــۆســەد دا
ڕۆژی ســێ شــەمــمــە چــواری لای عــەســر
تــەواو بــوون شــیــعــری هــاو وەزنــی نــەسـر
بــرام بــا بــەس بــێ حــیــلــەو فــڕوفــێــڵ
بــابــەس بــێ قســەی بــێ تــام و بــێ وێــڵ
تــاکــەی غــافــلــیو مــەســتــی شــەرابــی
تــاکــەی نــەزانــی بــۆچ حــالــی نــابــی
هــەســتــە وەك مــەردان بــگــرە ڕێــی چــاکــە
داوای نــەجــات بــوون هــەر لــە خــودا کــە
ڕێــگــەی ڕاســت بــگــرەو لادە لــە چــەوتــی
بــۆ بــۆ کــاری بــەد وەك ئــاگــرو نــەوتــی؟
زۆر ئــامــۆژگــاریــی بــە کــەلــکــیــان کــردی
نەتبیست چوون شەیتان لە خشتەی بردی
کــاکــی شــاعــیــری پــیــری پــەڕکــەوتــە
جــێــی تــۆ خــانــەقــاو تــەکــیــەو مــزگــەوتــە
نــەکــەی دەخــیــلــە لــە ڕێــی حــەق لادەی
عــومــری ڕابــردووت هــەمــووی بــەبــا دەی
ئــەوا فــەڕزم کــرد گشــت دنــیــا گــەڕای
چــوویــە ســەرمــانــگو لــەو دنــیــاش ڕامــای

گــەر خــوانــاس نــەبــیو نــەتــبــێ کــاری چــاك
وەك ســەگــی گــەڕۆك خــۆت دا بــە هــیــلاك
ئــای قــوڕ بــەســەری پــیــاوی هــیــچ نــەزان
کــە وەك (فــاتــیــحــی) وێــڵــەو مــاڵ وێــران

١٩٩٠/٧/٢٥ حاجیاوا

سەفەرنامە

(٢)

بەهاری ساڵی ١٩٨١ لە خزمەت (مامۆستا مەلا نەجمەدینی کەوکەبی و مەلا ڕەسووڵی نەوزادی و بایزە قیچ و عوسمانی کوڕی مامۆستا نەجمەدین) و چەند نەفەری دیکە چووینە فاتیحە خوانی (سەلیم ئاغا) ی ئاڵوەتان لەوێش ڕا چووینە دەفتەری سیاسیی حزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران. لە میراوێش (مەلا خدر) مان ڕەگەڵ کەوت. جامنیش ئەو سەفەر نامەیەم لەو بارەدا نووسی و چوومە چەند شوێنی دیکەش باسم کردوە.

ئـــەی کـــیـــژۆڵـــەی بســـك لـــوول
دڵ بـــۆت دەکـــا شـــوولـــە شـــوول
(مـــەلا خـــدر) و کـــاك (ڕەســـووڵ)
دەســـتـــیـــان کـــرد بـــە قـــوولـــە قـــوول

(نـــەجـــمـــە) و (وەســـمـــان) بـــە جـــووتـــە
کـــاك (بـــایـــز) و (خـــدرە پـــووتـــە)
(ڕەحـــمـــان) دەڵـــێـــی بـــزووتـــە
بـــۆکـــوێ دەچـــی لـــە دووتـــە

(مـــام حـــەســـەنـــی نـــێـــوەژی)
لـــێـــم بـــۆتـــە ڕۆنو ڕەژی
درێـــژە وەك کـــۆڵـــەوەژی
کـــوانـــێ لـــە بـــرســـان دەژی

دەچمە دەفتەری سیاسی
بێ گوناهم چەشنی ماسی
(دکتۆر ڕەحمان) دەمناسی
زۆر خۆشە قسەو باسی

لە لای (نواوە) و (شیوەجۆ)
سوێندەکە بەسەری تۆ
دەستم کرد بە هاتوچۆ
ئەو کوڕە پەیدا نەبۆ؟

خۆشە لای (ڕەسووڵ گەردی)
دەدوێ گەلێك بە مەردی
ئای لە هەناسەی سەردی
دەری خست ئاهو دەردی

ڕێکخراوەی قەلاتە ڕەش
گۆشتی لێ کرا دابەش
کردیانە فێڵو گەردەش
نەیان دا بە گەردی بەش

چوومە مالی (دۆنەخۆر)
لەماڵ نەبوو چەکمەبۆر
هەر کوردە قەومی خۆخۆر
یەکن ڕەشو سپیو بۆر

چوومەلای (ڕەسووڵ گەردی)
لەماڵێ نەبوو نەمدی
لەدەستی نەدا نەردی
کەوتەسەر ڕێگەی مەردی

(سۆغانلوو) و (کاسەکەران)
ناخۆشن بۆ سەفەران
خزمن لەو دەوروبەران
فێرنین بچنە هەندەران

کە گەیمە لێڕەواری
ڕۆژم کەوتە نەدیاری
کردم بەشینو زاری
بارانی ڕەحمەت باری

دیسان چوومە (میراوە)
بۆ وێ قەرارمان داوە
مامۆستا گوێی ئێشاوە
هەر (بایزە قیچە) ماوە

لە (ئالوەتان) و (مردواو)
ڕەشەبای هەلکرد بەتاو
(قالە شینە) نێرە پیاو
کردیە هەللاو قاوەقاو

ئەوە بوو سەفەر نامە
وەکو سەفەری شامە
هەرچی نەتبێ حەرامە
خۆش بوو (حەمە زەلامە)

(بەری مێرگان) تا (گولفەت)
دڵی لاویان کردم لەت
کەوی کوێستان ڕشتیان خەت
بەختەکەم نەیهێنا قەت

ئەو سەفەرەم پێکەوت
گولەسوورەم دەست کەوت
لێم چنی شەشو حەوت
چ بکەم دڵ نابێ زەوت

(مەلا ڕەسووڵ) پەیدا بوو
بە درەنگەوە نەك بەزوو
ئەویش کردیە هاتوهوو
(مامۆستا) مان لەکیس چوو

ئای لە (ئەحمەدە لەتکە)
مەندیلی لە ملی پەتکە
لادە لەو کارە ئەتکە
ئەوکارە لەخۆت ڕەت کە

(دۆڵەگەرمی) و (چالەوان)
هەر ئەوانن پالەوان
(واوان) ە جێگەی ئەوان
خۆشە جێ خەویان شەوان

ئەوەتا (خالید تەتەر)
وەدەریان نا بۆ سەفەر
حالی نەبوو قوڕبەسەر
لە وڵات کرا دەربەدەر
١٩٨١/٦/٢٢

دکتۆر رەحمان: مەبەست شەهید دکتۆر عەبدولڕەحمانی قاسملوویە.

(٣)

سەفەرێکی سەیرو خۆش

لــە ڕۆژی جــومــعــەی چــواری حــەفــتــاوســێ
سـی مـانـگـی مـەولـوود، هـەسـتـام کـەوتـمـە ڕێ
بـــۆ (شـــێـــخ ئـــاودەلان) ڕێـــگـــەم گـــرتـــەبـــەر
کـوڕی (ئـالـلای بـاپـیـر) پـێـی بـوو کـوڕی کـەر
ســواربــووم لــە یــەســتــر کــەوتــیــنــە هــەوراز
دەســتــمــان بــەقــسـان کــرد شــیــرنو مــومــتــاز
ڕۆیشــتــیــن هــەتــا گــەیشــتــیــنــە دێ
لـــەوێ دابـــەزیـــم ڕووم کـــردە حـــوجـــرێ
چـــووم ســـەلامـــم کـــرد لـــە فـــەقـــێـــیـــەکـــان
ســـەمـــاوەر دەکـــولـــیو ڕاخـــرا ســـفـــرەی نـــان
پـــاش چـــاکوخـــۆشـــیو پـــرســـیـــنـــی ئـــەحـــواڵ
گـــوتـــیـــان مـــامـــۆســـتـــا تـــازە چـــۆوە مـــاڵ
لـــەدوای نـــانو چـــا کـــاك حـــاجـــی مـــەلا
بــە مــەنــدیــلــی ســیــپــیو شــاقــەڵو عــەبــا
فــەرمــووی دەی یــالــلا بــا بــکــەویــنــە ڕێ
چــوار نــەفــەر، مــن یــەك ئــەوانــیــش هــەرســێ
کـاك (مـەلا عـەلـی) و کـاك (مـەلا ڕەحـمـان)
بــە (قــەلاتــە) داو (ســەرچــاوەی گــیــپــکــان)

بــە لابــەلایــداو (گــۆم وەســتــا عــەلــی)
بــانــگــی کــرد مــارە کــاك مــەلا عــەلــی
مــار چــۆ بــن بــەردێــك دەورەمــان لــێــگــرت
شــاخو ڕەهــۆڵ بــوو حــەشــاری هــەلــگــرت
ڕۆیــن تــا گــەیــنــە گــونــدی (شــیــوەڕەز)
لای (مــەلا ڕەســوول) کــەس نــابــێ وەڕەز
ڕوون کــردە حــوجــرە جــێــگــەی فــەقــێــکــان
ســەمــاوەر ســازبــوو چــادان، ئــیــســتــیــکــان
هــەر کــە ئــێــمــەی دی کــاك مــەلا ڕەســوڵ
لــەگــەڵ فــەقــێــکــان هــات بــە جــوولــەجــووڵ
چــاپــەز چــای تــێــکــرد ســاقــی مــەی هــانــی
مــیــوان جــامــی مــەی فــڕکــرد بــە جــوانــی
لــە دوای چــاخــواردن مــەلاو فــەقــێــکــان
ســاز بــوون کــەوتــنــە ڕێ بــەرەو (جــۆلانــان)
لــە دێ دەرکــەوتــیــن بــوویــن دەســتــەدەســتــە
لــە ڕەزی (شــێــخــی) دیــن (عــەولا ســســتــە)
چــاکــوخــۆشــیــن کــرد لــەدوای ســەلامــی
زانــیــن مــیــوانــە لــە مــالــی مــامــی
کــاك مــەلا ڕەســوو عــەولاو کــاك حــەمــە
حــەوت نــەفــەر کــردن بــە گــالــتــەو گــەمــە
لــە پشــت جــۆلانــان کــاك (حــاجــی حســێــن)
ســواری یــەســتــر بــوو لــەگــەڵ چــاو شــەهــێــن

پـرسـیـارمـان لـێـکـرد هـیـچ فـەقـێ و مـەلا
نــەتــدیــتــن لــەڕێ بــڕۆن لابــەلا
گـوتـی لـە مـالـی (خـدری مـەلاحـمـەد)
دانـیـشـتـبـوون مـەلا بـێ ژمـارو حـەد
ڕوون کـردە هـۆدەی پـڕ مـەلاو فـەقـێ
وەرە لـە خـۆشـیـان دلـت نـەتـەقـێ
کـاك خـدر بـەغـار هـاتـەپـێـشـوازن
فـەرمـووی نـان و چـا هـەردووکـیـان سـازن
کـتـریو سـەمـاوەر قـولـتـە قـولـتـیـان بـوو
وەکـو پـیـاوی پـیـر فـلـتـە فـلـتـیـان بـوو
مـامـۆسـتـای (مـێـرتـکـە) و ئـیـمـامـی (دێـلـۆ)
کـاك مـەلاخـدریـش یـەکـی لـەگـەڵ بـۆ
(حـەسـەن) چـای تـێـکـرد نـۆشـیـن سـەرو چـا
شـەش مـەلا، فـەقـێ، پـێـنـج گـرتـن ڕێـگـا
کـەوتـیـنـە ڕێـگـا بـە بـەزم وهـەرا
(کـوێـخـای مـیـران) چـۆ لای حـاجـی مـەلا
ئـێـمـەش بـە سـەیـرو هـەڵـلاو گـۆرانـی
بـەسـەر (کـووران) داو (قـەبـری عـوسـمـانـی)
ئـاوا بـوویـن ڕۆیـیـن دەم بـەقـسـەو بـاس
سـێ سـوار دەرکـەوتـن پـێـیـان بـوو ڕێـواس
پـاش دەس مـاچـکـردن مـن چـۆنو تـۆ چـۆن
گـوتـیـان مـامـۆسـتـا ڕێـواسـان نـاخـۆن؟

زۆرمان پێخۆش بوو ئەو دەنگو باسە
هێندمان ڕێواس خوارد نەمان ما تاسە
هەزار ماشەڵڵا لەو چەقەچەقە
قەسیدەمان خوێند هەتا (گاڕەقە)
لە (خڕی دووبە) لەو سەرچۆمی لێژ
عەسربوو هەموو لەوێ کردن نوێژ
پاش نوێژ بۆ پەرتە وەك كەوو كەوباڕ
بلاو بووین گرتن پانایی (گۆجاڕ)
تاق تاقو جووت جووت ئازاو شلو توند
گەینە لابەلاو وەدەرکەوت گوند
یانی (گەلوەڕەز) (کانیەڕەش) (سونە)
بەرامبەر (سادر) و (گوێزەو سوێسنە)
هەتا کن قەبران قەراخی مالان
کاك حاجی مەلاو ماموەستای ئالان
هاتنەپێشوازن پاش چاکوخۆشی
ڕوون کردە مالان دەستمان داپۆشی
کاك حاجی مەلا هات وەپێش کەوت
ڕێگای نیشان داین هەتا مزگەوت
ئەهلی ئاوایی بەخسوس حاجیەکان
زۆر کەیف خۆش بوون بە ئێمەی میوان
ئەو شەوە ڕانبوارد بە سەیرو سەفا
بۆ نووستن وەختێ کە جێ ڕاخرا

یــەك یــەك و دوو دوو کــەوتــیــنــە مــاڵان
چــۆ دیــوەخــانــە مــامــۆســتــای ئــاڵان
ئــەو شــەوەش نــووســتــیــن هــەتــا بــەیــانــی
لــەپــاش نــوێــژان‌و لــەدوای چــاو نــانــی
گــوتــمــان ئــەمــڕۆکــە دەیــکــەیــنــە گــەردەش
مــلــمــان پــێــوەنــا بــۆلای (کــانــیــە ڕەش)
روون کــردە مــالــی کــاك (ئــەحــمــەدە ســوور)
ڕێچــکــەمــان لــێــبــەســت بــەداب‌و دەســتــوور
لــەدوای ســەلام‌و مــن چــۆن‌و تــۆ خــاس
گــوتــیــان چــای دەخــۆن یــا بــیــنــیــن ڕێــواس
ڕێــواســیــان هــێــنــان بــەتــێــڕو بــە بــار
کــەمــێــکــمــان خــواردو ئــەویــدیــش خــەســار
بــەگــورگــە لــۆقــەو بــەهــەلــبــەز هــەلــبــەز
تــێــهــەلــبــوویــن بــۆلای گــونــدی (گــەلــوەڕەز)
بــەچــەشــنــی بــەهــەشــت پــڕ قــومــری‌و چــنــوور
بــاخ وگــولــزاری لــەو دۆلــە مــەشــهــوور
عــەرعــەرو ســەروو گــوێــزو بــی‌و چــنــار
کــۆخ‌و هــەنــجــیــرو بــێ‌و قــەیــســی‌و هــەنــار
هــەلالــەو ســوێــســنــە وەنــەوشــە گــیــابــەنــد
نــەك دلــێــك ســەد دڵ لــەوێ دەبــوو بــەنــد
بــەتــایــبــەت ئــاشــی کــاك (مــەحــمــودە ســوور)
تــەقــەی چــەقــەنــەی وەك ســازو ســەنــتــوور

چـێـشـتـانـە چـامـان هـاویشـتـە ئـاشـی
کـاك ئـەحـمـەدەسـوور تـێـیـکـرد بـاراشـی
ئـەوجـار لـەسـەر ڕا هـاتـیـنـەوە خـوار
وەك بـزن وەربـێ بـەنـێـو لـێـڕەوار
کـاك (مـەلاخـدر) و (کـەریـم) و (ڕەحـمـان)
چـوون لـە بـۆ مـالـی (ڕەسـوی خـاڵ وەتـمـان)
بـەتـالـووکـە بـوویـن هـەسـتـایـن دەسـتـوبـرد
چـوویـنـەلای ئـەویـش تـاتـی سـاز دەکـرد
سـەلامـن لـێـکـرد هـەرسـێـك بـەجـارێـك
بـۆ مـەلا خـدر داوان کـرد دارێـك
وتـی بـە چـاوان مـن مـالـم نـیـیـە
مـاڵ بـۆ ئـێـوەیـە جـا دارێـك چـیـیـە
پـاشـان مـەلاکـان هـەمـوو هـەلـڕژان
چـیـمـپـەسـت دانـیـشـتـیـن پـڕبـوو دیـوەخـان
ئـەوانـیـش سـەرو چـایـان پـێـدا کـرد
(کـوێـخـای مـیـرانـیـش) داری پـەیـدا کـرد
ئـەوجـار هـەمـوومـان هـاتـیـنـەوە خـوار
نـوێـژن کـرد هـەمـوو سـەرفـن کـرد نـەهـار
ئـەوجـار مـەلاکـان کـەوتـنـە ڕێ بـۆ مـاڵ
مـنـیـش مـامـەوەو کـاك (حـەمـە)ی هـاواڵ
(مـەلاکـەریـم) و کـاك (مـەلاعـەولا)
سـاز بـوون بـۆ زێـوکـە لای (کـوێـخـا عـەولا)

ڕۆیشتین هەتا کانی (بەردقسڵ)
پەیدا بوو لەوێ (ناز) ی سوورەگوڵ
بۆنی مێخەکەو عەترو سابوونی
دەرمان بوون لەبۆ دەردە تاعوونی
بەقسەی خۆش ڕۆیین تا گەینە ماڵان
لە (پردی قوڕێ) دڵ چوو بەتاڵان
بە دووعاو نووشتە یاللا یا جەلیل
کەوتینە فکران بۆ (ئەحمەد خەلیل)
(مام مەلا) ن بانگ کرد چووینە سەرچاوە
خەریک بوو بار کا دڵخۆشین داوە
پاشان پێمان گوت کاك ئەحمەد خەلیل
ئێمەی ڕاسپاردووەو کردووینە وەکیل
مام مەلا وەك شێر نەڕاندی ئەمن
کچی خۆم نادەم بە پیاوی چڵکن
نە نوێژان دەکاو نە ڕۆژوو دەگرێ
بە خەیالی خۆی پێیوایە نامرێ
بە مەندیلەکەی مەلای گۆڕەمەر
مارەم کردووە چوار ڕۆژ لەمەوبەر
کەوامان زانی سەرناگرێ سەودا
بێدەنگەن لێکرد خۆمان لێ لادا
بەلام ئەوشەوە لەشکری کێچان
کەوتنە جولەو مەلا هەلپێچان

بەیانی خۆمو (حەمەی خالەڕەش)
ڕوون کردە گوندی (بەستە) و (ئالیەڕەش)
چوینە ئالیەڕەش لای (عەولای سۆفی)
بڕیمان ڕێگەی پڕ پێچو لۆفی
لەوێش ڕۆیشتین نەیانکردین بەند
ڕەگو ڕیشەی دلی هەلکێشا (گیابەند)
دەچوو بۆ کوێستان هەواری (گوێزە)
لە دلی حەمەی دا بە نووکە نێزە
ئەوجار بە دلێکی پڕ خەمو خەستە
بووینە میوانی مامۆستای (بەستە)
(کوێخا ئەمەر) و کاك (سەیدی ورچان)
پێیان بوو لەوێ شریقەو دەرمان
کاك (مەلا ڕەسوو)و (مام حاجی گچکە)
سێ مالیان هەبوو عەینی سێ کوچکە
مزگەوتو مالی (حاجی مام مەلا)
جارجارەش سۆفی دەهات لابەلا
شەوێك ڕامان بوارد لەو گوندە چاکە
ئەلحەق مام حاجی نوورانی و پاکە
سۆفیەکان لەگەڵ (حاجی سولەیمان)
چوونە (بێلوولە) لای (حەسۆ میرخان)
ئێمەش ئەو ڕۆژە لەدوای نیوەڕۆ
بۆ گوندی (سونێ) کردن گفتوگۆ

لــه گــەنــمــی شــۆڕش پــڕی کــرد جــەواڵ
کــاك (مــەلاڕەســووڵ) بــردیــەوە بــۆ مــاڵ
ئــەوجــار هــەڵســتــایــن بــە بــارگــەو بــنــە
کــەوتــیــنــە ڕێــگــا بــۆ گــونــدی ســونــە
کــاك (حــاجــی مــەلا) پــاش پــیــواز ئــاودان
بــردنــیــەوە مــاڵ مــەلای دە مــیــوان
هــەزار ئــافــەریــن شــاگــولــی مــامــەش
حــاتــەم لــە ڕاســتــت فــەقــیــرە و بــێــبــەش
زۆر بــە ڕووخــۆشــی خــزمــەتــی کــردیــن
خــەمو پــەژارەی لــەدڵ لابــردیــن
ئــەو شــەوەش لــەوێ خــۆشــمــان ڕابــوارد
بــەیــانــی وەخــتــێ کــەنــانو چــان خــوارد
خــەریــك بــوو بــکــەیــن شــەرعــی (مــام وەتــمــان)
هــاتــنــەژوور (حــەســەن- ڕەســوڵ و ڕەحــمــان)
گــوتــیــان مــامــۆســتــاو کــاك ســەیــد ئــەتــۆ
وەرنــە (بــێــلــوولــە) بــۆلای کــاك (حــەســۆ)
وەپــێــش خــۆیــان دایــن بــەبــێ پــســوولــە
زانــیــمــان حــەپــســیــن جــێــنــە بــێــلــوولــە
چــوو (ئــەمــەر) بــێــنــێ (ڕەســووی خــاڵ وســوو)
بــە (ســەرخــان)ێــداو بــە(ســووری ڕووتــوو)
چــوویــنــە بــێــلــوولــەی پــڕ هــەورازو لــێــژ
لــە (پــردی خــواچــکــە) هــەڵــمــانــگــرت دەســتــنــوێــژ
خــولاســەی کــەلام بــوویــنــە زیــنــدانــی

خـۆشـیو نـاخـۆشـی هـەر خـوا دەیـزانـی
خـانـوێـکـی نـەوی پـڕ لـە ئـەسـپـێو کـێـچ
سـپـیـکـار نـەبـوو بـە گـڵـی سـپـیو گـێـچ
چـوارشـەو ڕامـانـبـوارد وەك شـێـری شـەرزە
پـیـاوی بـێ خـەتـا نـەبـەزو بـەرزە
لـەولاش کـاك (حـەدداد) کـەوتـە هـاتـوچـۆ
ئـاگـاداری کـرد سـلـێـمـانـی و کـۆ
کـولـێـرەی ڕەقو نـیـسـك و مـاشـێـنـە
دەبـیـخـۆ فـەقـیـر عـیـلـلـەت پـەڕێـنـە
زیـنـدانـی وایـە هـەردەنـوێ و دەخـوا
زیـنـدانـیـیـش هـەیـە هـەزار کـار دەکـا
بـرام هـەروایـە دنـیـای بـێـوەفـا
هـەر ڕۆژەی جـۆرێـك نـمـایـش دەکـا
خـودایـە ئـەو ڕۆژەی ئـالای ولاتـم
دەشـەکـێ لـەسـەر لـوتـکـەی قـەلاتـم
بـیـبـیـنـم بـەچـاو تـێـر تـەمـاشـای کـەم
لـەدڵـم دەرکـەم کـوڵو کـۆ سـەرجـەم
لـێـت داوادەکـەم لـەبـۆم بـێـتـە بـەر
وەحـەسـێـم لـەبـنـی بـێ خـەم و کـەسـەر
ڕۆژی مـەش هـەڵـێ لـە ئـاسـۆگـی گـەش
گـەلـەکـەم چـیـدی نـەبـیـنـم بـێـبـەش
خـوایـە بـۆخـاتـری فـەخـری کـائـیـنـات
لـەدنـیـاو قـیـامـەت بـمـانـدەی نـەجـات

دوور بـیـن لـە فـیـتـنـەو عـەزابـی قـەبـری
دوور بـیـن لـەشـەیـتـان لـە حـیـلـلـەو مـەکـری
یـا (رسـول الله) دەخـیـل سـەد دەخـیـل
دەهـاوارمـان بـێـی ڕۆژی قـاڵو قـیـل
خـۆش بـی لـە گـونـاه و خـەتـای (ڕەحـمـانـی)
(فـاتـیـحـی)م بـێـبـەش لـە زیـنـدەگـانـی
شۆڕان ١٩٧٣/٥/٢٤

لەڕۆژی جومعەی ٤ی ٧٣ : مەبەست ساڵی ١٩٧٣ یە.

نەورۆزە شینە دەشت و دەر

بولبول وەرە بەهارە هات
بەهارە وەك دلدارە هات
باقەی گولان بە بارە هات
عەتری دوو زولفی یارە هات
گولزارو سەحراو دۆڵو دەشت
جوانی کرد بەهار وەك بەهەشت

❖❖❖

کێوو کەژو دەم چۆمو ئاو
شەبەق دەدەن لەگەڵ هەتاو
شەماڵە وا بە غارو تاو
دەپڕژێنێ شووشەی گولاو
بولبول لەسەر چڵ دەخوێنێ
قاسپەی کەوە شادی دێنێ

❖❖❖

زەردەی هەتاو دای لە زەوی
خۆشی کرد بلندو نەوی
گیا هاتە دەر لەبن کەوی
بەفر نەما، ڕۆیی، ڕەوی
وەنەوشە مل کەچ دێتەدەر
لەدەم چەم لادەبا کەسەر

ســـوێســـنـــەو هــەلالـــەو ســـوورەگـــوڵ
ســەریـــان هــێـــنـــایـــە دەر لـــە گـــڵ
بــولـــبــول لـــە دەســـتـــیـــدایـــە گـــوڵ
ئـــاوازی دێ لــــە پـــۆپـــی چـــڵ
شـــەو تـــا بـــەیـــان هـــوشـــیـــارە ئـــەو
مـــەحـــبـــووبـــەکـــەی لـــەبـــارە ئـــەو

❖❖❖

بـــاخو چـــەمـــەن وەك بـــووکـــی ســـوور
لـــێـــی تـــێـــکـــەڵـــن لالـــەو چـــنـــوور
زەمـــیـــن گـــرتـــی بـــۆنـــی بـــخـــوور
گـــولـــڕەنـــگـــە ســـەحـــرا پـــڕ لـــە نـــوور
قـــازو قـــوریـــنـــگ بـــەقـــاڕەقـــاڕ
هـــاتـــن دەڵـــێـــن خـــۆشـــە بـــەهـــار

❖❖❖

خـــوڕەی بـــەفـــراوی ســـەرکـــەلـــە
شـــەڕابـــی قـــومـــریـــیـــەو مـــەلـــە
کـــاکـــەی شـــوان بـــە تـــووزەڵـــە
هـــەر چـــاوەڕوان بـــوو بـــۆ هـــەڵـــە
بـــێـــری بـــە لـــەنـــجـــەو لارەکـــەی
دەڕواتـــــەجـــــێ هـــــەوارەکـــــەی

ڕەشـــمـــاڵو هــۆبـــە چـــوونـــە دەر
کــوێســـتـــان بــەفــری نــەمــا لــەســەر
نـــەورۆزە، شـــیـــنـــە دەشــــتو دەر
کــوڕ لــە کــیــژ دەگــرن ڕێــگــوزەر
کـــوڕگـــەل نـــەمـــا دەورانـــی خـــەم
جــێـــژوانـــە چـــۆڵو دۆڵو چـــەم

❖❖❖

کـــوردســـتـــان بـــەهـــەشـــتـــی زەوی
تـــەمو مـــژی لــــەســـــەر ڕەوی
نـــەوی بـــوون بـــاپـــزوو و کـــەوی
شـــەمـــاڵ دای لـــە بـــلـــنـــدو نـــەوی
کـــیـــژو کـــوڕو پـــیـــرو مـــنـــاڵ
گـیـاو گـوڵـی بـەهـار دێـنـنـە مـاڵ

❖❖❖

بـــۆ نـــیـــشـــتـــمـــان ســـووتـــاوە دڵ
بـــێ بـــاخـــەوانـــە بـــاخـــی گـــوڵ
بـــۆیـــە دەگـــریـــم بـــەتـــاوو کـــوڵ
زۆردار بـــەشـــی کـــرد ئـــاوو گـــڵ
(فـــاتـــیـــحـــی)م وەك چـــەقـــڵ دەچـــم
دەچـــــاوی دووژمـــــن ڕادەچـــــم

چەکۆ ١٩٦٥/٦/٢٥

پێڕست

پێشەکی... ل٣

ژیاننامە... ل٦

پاڕانەوە... ل١٢

من دەڵێم... ل١٣

بگرەدەستم... ل١٤

سکاڵا... ل١٥

دەڵێم هەردێتەلام ئاغا، بۆ (عوسمانی وەجاخی)... ل١٦

شۆخی چاومەست... ل١٧

پایزی پیری... ل١٨

١٠- خۆزگە... ل١٩

١١- گەڵاڕێزانی عومر... ل٢٠

١٢- میوانێکی مەردو ڕەند بۆ (مەلا رەسووڵی نەوزادی) ... ل٢١

١٣- دەردی پیری ... ل٢٣

١٤ – شینێك بۆ فڕوجەکانی کاك(مەلا ڕەسووڵی ئەحمەدی)... ل٢٥

١٥- دەردەدڵ... ل٢٧

١٦- پیروبیَ تاب‌ء تەوانم... ل٢٩

١٧- دڵ... ل٣٠

١٨- چوومە سەیری باخ و گوڵشەن... ل٢٣

١٩- بەتانەوتەشەر... ل٣٣

٢٠- شینگێڕی... ل٣٤

٢١- دۆستی بە ڕاستی... ل٣٦

٢٢- پەرێشانی... ل٣٧

٢٣- حەسەن... ل٣٨

٢٤- ئەلائەی نەفس... ل٣٩

٢٥- لایقی زنجیرو کۆت... ل٤٢

٢٦- پیری... ل٤٣

٢٧- گوڵی دڵ... ل٤٥

٢٨- بۆ مەلا قادری نێزەیی... ل٤٧

٢٩- ئەو سیاچاڵە...ل ٤٩

٣٠- گوندی بێوران... ل٥٠

٣١- هات هەروەکو عیسا... ل٥٣

٣٢- گێژی داوی بەعسیان... ل٥٤

٣٣- گلەیی... ل٥٦

٣٤- زستان... ل٥٧

٣٥- پیری... ل٥٩

٣٦- بەهار... ل٦٠

٣٧- زستانێکی تووش... ل٦٢

٣٨- ماڵی دڵ... ل٦٥

٣٩- نامەیەك بۆ خالیدی کوڕم... ل٦٦

٤٠- زستانی شیوەمێرە... ل٧١

٤١- ڕەشەباو تووتنەوان... ل٧٣

٤٢- بە بۆنەی بیست و پێنجی گەلاوێژەوە... ل٧٥

٤٣- چەند چوارینەیەك... ل٧٨

٤٤- پێنج خشتەکی لەسەر هەڵبەستێکی (فەوزی)... ل٨٢

٤٥- پێنج خشتەکی لەسەر غەزەلی (شەو) ی (سەید کامیلی ئیمامی- ئاوات)... ل٨٤

٤٦- پێنج خشتەکی (عوسمانی وەجاخی) لەسەر هەڵبەستێکی (فاتیحی)... ل٨٦

٤٧- پێنج خشتەکی لەسەر هەڵبەستێکی (سەید عەبدولقادری سەیادەت- سەبید)... ل٨٩

٤٨- پێنج خشتەکی لەسەر هەڵبەستێکی (سەید عەبدولقادری سەیادەت- سەبید)... ل٩١

٤٩- پێنج خشتەکی لەسەر هەڵبەستێکی (حەقیقی)... ل٩٣

٥٠- پێنج خشتەکی (زوودی) لەسەر هەڵبەستێکی (فاتیحی)... ل٩٥

٥١- پێنج خشتەکی (زوودی) لەسەر هەڵبەستێکی (فاتیحی)... ل٩٨

٥٢- پێنج خشتەکی (مەلا محەممەد ئەمینی سەقزی- سووتاو) لەسەر هەڵبەستێکی (فاتیحی)... ل١٠١

٥٣- پێنج خشتەکی (عوسمانی وەجاخی) لەسەر هەڵبەستێکی (فاتیحی)... ل١٠٤

٥٤- پێنج خشتەکی (مەلا محەممەد ئەمینی سەقزی- سووتاو) لەسەر هەڵبەستێکی (فاتیحی)... ل١٠٧

٥٥- پێنج خشتەکی (زوودی) لەسەر هەڵبەستێکی (فاتیحی)... ل١١٠

٥٦- پێنج خشتەکی لەسەر غەزەلێکی مامۆستا (محەممەدی شلماشی)... ل١١٣

٥٧- پاڕانەوە... ل١١٦

٥٨- بۆ (عوسمانی وەجاخی)... ل١١٨

٥٩- بۆ مەلا (سەید حسێنی قەووامی)... ل١٢١

٦٠- بولبول و گوڵ... ل١٢٢

٦١- ئۆردوگای چوارقوڕنە... ل١٢٦

٦٢- شین بۆ قەلەکانی کاك (سەید ڕەسوڵی ورچان)... ل١٢٨

٦٣- سکاڵا... ل١٣٣

٦٤- بەحری ساڵی ١٩٨٧ لە کەنجاڕێ... ل١٣٦

٦٥- گوندی کەنجاڕێ... ل١٣٨

٦٦- فەلەك... ل١٤٠

٦٧- زستانی ساڵی ١٣٧٠... ل١٤٢

٦٨- شێبەرکوژ... ل١٤٨

٦٩- نامەیەك بۆ کاك (حەمە پۆلا)... ل١٥٠

٧٠- زۆر پێمخۆشە بێمەلات. نامەیەك بۆ (عوسمانی وەجاخی)... ل١٥٥

٧١- نامەیەك بۆ کاك (حەمە پۆلا)... ل١٥٩

٧٢- نامەیەك بۆ مامۆستا (غەریب پشدەری)... ل١٦١

٧٣- نامەیەك بۆ کاك (نەسرەدین- دکتۆر سۆرانی)... ل١٦٣

٧٤- نامەیەك بۆ (حاجی مەلا عەبدوڵڵای بانی)... ١٦٨

٧٥- نامەیەك بۆ کاك (مەلا بایزی مەنگوڕ)... ل١٧١

٧٦- نامەیەك بۆ (ئاغای مەعرووفی)... ل١٧٣

٧٧- نامەیەم بۆ مامۆستا (مەلا محەممەدی زوودی)... ل١٧٥

٧٨- نامەیەك بۆ (حاجی مەلا عەبدوڵڵای بانی)... ل١٧٧

٧٩- نامەیەك بۆ کاك (مەلا مستەفای ئەحمەدی)... ل١٨١

٨٠- سەفەرنامە (١)... ل١٨٥

٨١- سەفەرنامە (٢)... ل١٦٩

٨٢- سەفەرنامە (٣)... ل٢٠١

٨٣- نەورۆزە شینە دەشت و دەر... ل٢١٢

فاتیحی و تریفەی کچی

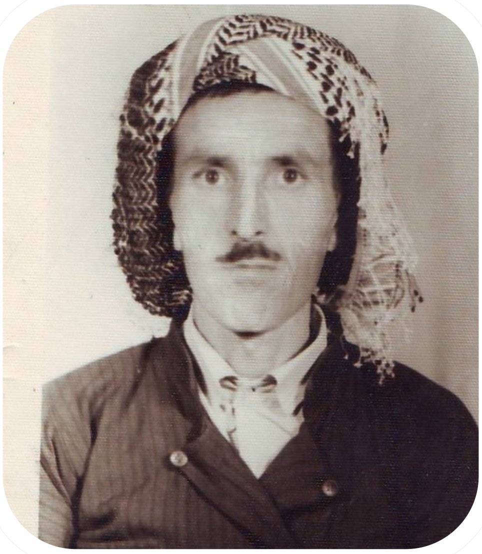

وێنەی فاتیحی

مامۆستا مەلا رەسوڵی نەوزادە- مامۆستا مەلا محەممەدی عوسمانی- فاتیحی

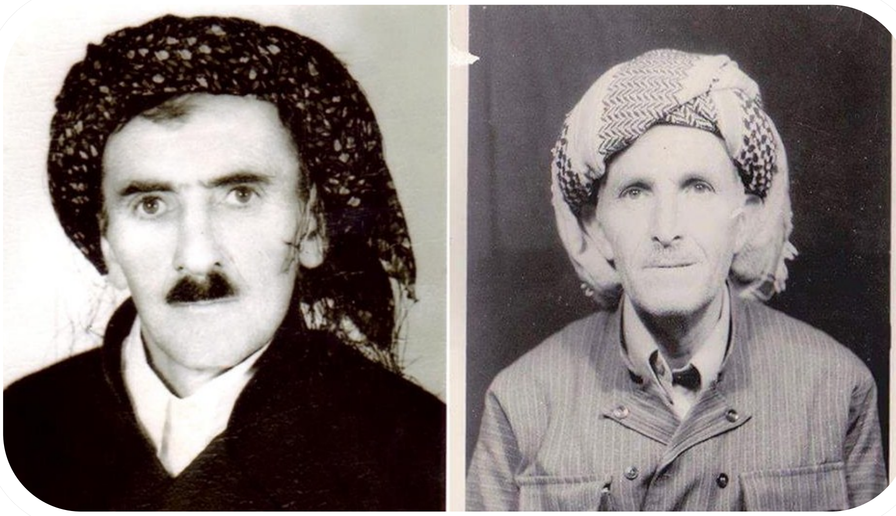

فایتیحی و عوسمانی وەجاخی

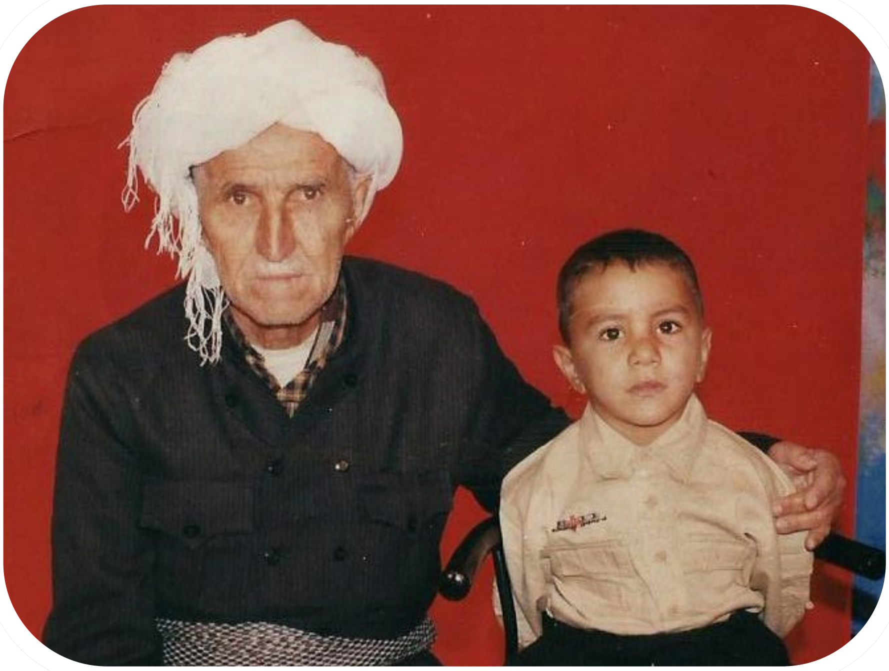

فاتیحی و نالی کوڕەزای

ماموستا مەلا بایزی مەنگوڕ- فاتیحی

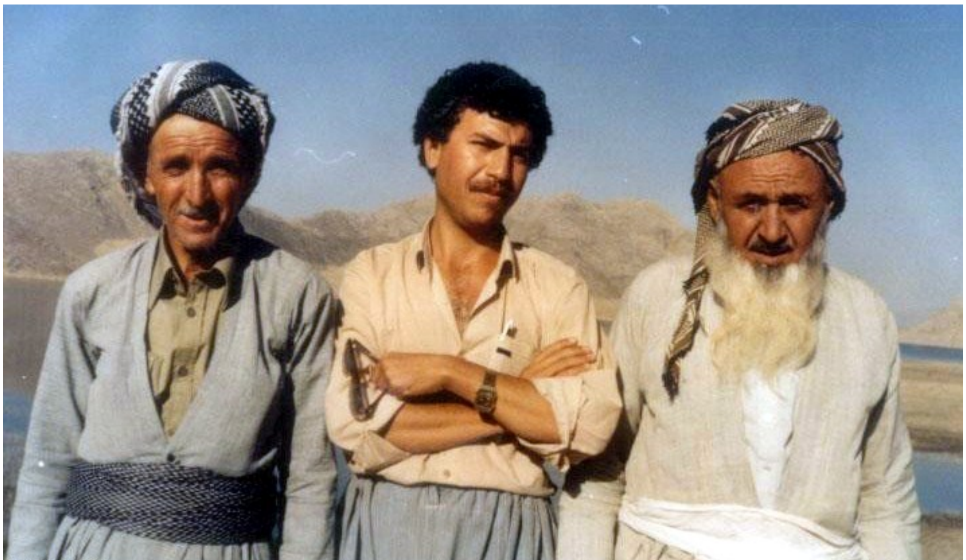

سۆفی عەلی چیانەیی - نزار کوێستانی - فاتیحی